

başkandan...

Değerli okurlar,

TÜBA-Günce'nin önceki sayısından bu sayısına kadarki dönemde gerçekleştirilen akademi faaliyetleri ve haberleri ile çeşitli konulara ilişkin makaleleri bulacağınız 49. sayısını sunarken hepinizi en iyi dileklerim, sevgi ve saygılarımla selâmlıyorum.

Bu dönem; Türkiye'nin ulusal akademisi olma bilinç ve sorumluluğu, stratejik/kurumsal yönetim yaklaşımı, farklılıkları zenginlik olarak değerlendirme ve kurumsal devamlılık anlayışıyla, Akademi'mizin öteden beri var olan faaliyetlerinin geliştirilerek devam ettirilmesi ve yeni faaliyetlerin devreye sokulması yönündeki çabalarımızın sonuçlarını daha fazla almaya başladığımız bir dönem oldu. TÜBA-Kök Hücre ve Kanser Çalışma Grupları'nın devam eden bilimsel etkinlik ve raporlama faaliyetleri yanında, yeni oluşturulan Gıda ve Beslenme Çalışma Grubu'na, biri uluslararası olmak üzere iki etkinlik gerçekleştirildi. TÜBA-KED ve TÜBA-AR'ın eksik sayıları yayımlandı. Yeniden oluşturulan 'Bilim Eğitimi Çalışma Grubu'na, Milli Eğitim Bakanlığı ve TÜBA arasında imzalanan protokol çerçevesinde, Gazi Üniversitesi'nde 'TÜBA I. Uygulamalı Bilim Eğitimi Kursu' gerçekleştirildi. Kursun ikincisi, daha geniş bir katılımı, 31 Ağustos-4 Eylül 2015'te Atatürk Üniversitesi'nde yapılacak. 'TÜBA-Türk-İslâm Bilim Kültür Mirası (TİBKÜM)' projesi kapsamında yayımlanacak ilk eserler ile TÜBA ve Avusturya Bilimler Akademisi'nin ortak çalışması olan 'Beçin Definesi' eserinin yayına hazırlık çalışmalarında tamamlanma aşamasına gelindi. Bu yıl içinde 'Beçin Definesi' ile TİBKÜM projesi kapsamında ilk eserlerin yayımlanması ve Andreas Tietze, Tarihî ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lügati projesine de başlanarak ilk ciltlerin tamamlanmasına yönelik çalışmalarımız devam etmektedir.

'TÜBA-Türkçe Bilim Terimleri' Projesi kapsamında Prof. Dr. Bülent Sankur'un yürütücülüğünde uzun ve yoğun bir çalışmanın ürünü olan ve yaklaşık 33.000 terimi içeren 'Mühendislik Terimleri Sözlüğü' tamamlanarak 14 Haziran 2015 tarihinde Genel Kurul öncesi düzenlenen ve Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanı Fikri Işık'ın da katıldığı törenle web üzerinden kamunun erişim ve değerlendirmesine açılmıştır. Gelecek yıl, Sözlüğün basılması ve 'Doğa Bilimleri Sözlüğü'nün de kamunun erişimine açılması planlanmaktadır.

2015 TÜBA-GEBİP ve TEÇEP Ödülleri'ne ilişkin çalışmalar tamamlanarak Mayıs ayı başında kazananlar ilân edilmiştir. Bu kapsamda, 24 farklı üniversiteden 38 üstün başarılı

genç bilim insanı ile 19 eser ödüle lâyık görülmüştür. Ödül töreninin bu yıl içinde Sayın Cumhurbaşkanı'mızın katılımlarıyla gerçekleştirilmesi beklenmektedir. Yeni ihdas edilen 'Uluslararası TÜBA-Akademi Ödülleri' için çağrıya çıkmış olup 2016 TÜBA-GEBİP ve TEÇEP başvuruları için Ekim ayı başında çağrıya çıkılmış olacaktır.

2015'in ilk yarısı, uluslararası ilişkilerimiz bakımından da verimli bir dönem olmuştur. Uluslararası Türk Akademisi ile Pakistan ve Tataristan Akademileri ile yapılan ikili iş birliği anlaşmalarını takiben Bosna-Hersek, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Başkurdistan Ulusal Akademileriyle de iş birliği anlaşmaları imzalanmıştır. 29 Haziran 2015'te Astana'da yapılan ilk Genel Kurul ile TÜBA'nın da kurucu üye olarak rol aldığı 'Türk Dünyası Ulusal Bilim Akademileri Birliği' kurulmuştur. Birliğin 2016-2017 dönem başkanlığı tarafımızdan yerine getirilecektir. Bu yeni anlaşmalar ve kuruluş ile TÜBA'nın üyesi olduğu uluslararası çatı kuruluş sayısı 12'ye, ikili anlaşma sayısı da 30'a yükselmiştir.

Kurumsal kapasite geliştirme projesi kapsamında, iç düzenlemeler ve bilişim alt yapımızın geliştirilmesi ve güncellenmesi, bürokrasinin azaltılmasına yönelik faaliyetlerin sürdürülmesi yanında bir önceki yılda başlatılan TÜBA'ya ait marka tescil işlemleri tamamlanarak tescil belgeleri alınmıştır.

14 Haziran 2015 tarihinde gerçekleştirilen 47. Genel Kurul'umuzda, yeni üyeler ve 2015-2018 dönemi Akademi Başkanlığı için seçimler de gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde seçilen tüm üyelerimizi tebrik ediyorum. Başkan adaylığı seçiminde şahsıma verdikleri büyük destek için değerli üyelerimize; ikinci dönem başkanlığımı onayları için de Başbakanımız Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu'na içten şükranlarımı arz ediyorum.

7 Haziran'da gerçekleştirilen TBMM 25. dönem genel seçimlerinin demokrasimiz ve Türkiye'mizin istikrar ve gelişimiyle hayırlara vesile olmasını diliyorum. Her zamanki destekleri, 47.Genel Kurul ve Türkçe Mühendislik Terimleri açılış töreni ile Şeref Üyemiz Prof. Dr. Gyorgy Hazai tarafından verilen Akademi Konferansı'nı teşrifleri dolayısıyla Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanımız Fikri Işık'a; yukarıda anılan ve anılmayan etkinliklerimizle Türk ve Dünya bilimine katkı veren üyelerimiz, bilim insanlarımız, çalışanlarımız ve paydaşlarımıza çok teşekkür ediyorum. Önümüzdeki aylarda idrak edeceğimiz 30 Ağustos Zaferi'nin 93., Malazgirt Zaferi'nin 944. yıldönümü ile Kurban Bayramı'nızı en iyi dileklerimle kutluyorum. Ayrıca, 2015-2016 eğitim-öğretim döneminde her düzeydeki eğitim-bilim emekçileri ile öğrencilerimize sağlık ve başarılar diliyorum.

Sevgi ve saygılarımla
Prof. Dr. Ahmet Cevat ACAR
TÜBA Başkanı

içindekiler

Temmuz 2015 | SAYI 49

04
TÜBA 47. Genel Kurulu Gerçekleştirildi

09
TÜBA Mühendislik Terimleri Sözlüğü Erişime Açıldı

10
TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. György Hazai:
"Türkolojinin Bugünkü Sorunları"

- 12 TÜBA'DAN ULUSLARARASI 'AKADEMİ ÖDÜLLERİ'
- 13 TÜBA ÜYELERİNE 2015 YILI 'TÜBİTAK BİLİM ve TEŞVİK ÖDÜLLERİ'
- 15 TÜBA ile KAZAKİSTAN, KIRGIZİSTAN ve BAŞKURDİSTAN BİLİM AKADEMİLERİ ARASINDA İŞ BİRLİĞİ ANLAŞMASI
- 16 TÜBA ve ANUBİH ARASINDA İŞ BİRLİĞİ ANLAŞMASI
- 17 TÜBA - RABİ MEDRESE'DE 'ULUSLARARASI İNSAN HAKLARI HUKUKU YAZ OKULU'
- 18 T.C. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI ve TÜBA ARASINDA İŞ BİRLİĞİ PROTOKOLÜ
- 20 TÜBA'DAN ÖĞRETMENLERE 'UYGULAMALI BİLİM EĞİTİMİ KURSU'
- 22 TÜBA - GEBİP ve TEÇEP 2015 ÖDÜLLERİNİ KAZANANLAR AÇIKLANDI
- 25 ERMENİLER ve OSMANLI TOPUM DÜZENİ
PROF. DR. FERİDUN M. EMECEN
- 28 ÜNLÜ TÜRKOLOG PROF. DR. ANDREAS TIETZE
PROF. DR. GYÖRGY HAZAI
- 31 ALLEA 16. GENEL KURULU LİZBON'DA GERÇEKLEŞTİRİLDİ
- 32 TÜBA GIDA ve BESLENME ÇALIŞMA GRUBU KURULDU
- 34 TÜBA ve AASSA İŞ BİRLİĞİYLE DÜZENLENEN 'ULUSLARARASI GIDA GÜVENLİĞİ SÜRDÜRÜLEBİLİR YÖNETİMİ BÖLGESEL ÇALIŞTAYI'
- 38 TÜBA - GIDA, BESLENME ve KANSERİN ÖNLENMESİ SEMPOZYUMU
- 42 ERMENİLERİN 1915'TEKİ ZORUNLU İSKÂNININ TÜRKİYE'NİN SORUMLULUĞU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ
PROF. DR. İLYAS DOĞAN
- 46 TÜBA ŞEREF ÜYESİ PROF. DR. FUAT SEZGİN 'MÜSLÜMANLARIN COĞRAFYA TARİHİNE BUGÜNE KADAR BİLİNMEYEN İNANILMAZ BÜYÜK KATKISI' KONFERANSI
- 48 TÜRKÇE YENİ BİLİM TERİMLERİNE KAVUŞTU

TÜRK DÜNYASI ULUSAL BİLİM AKADEMİLERİ BİRLİĞİ KURULDU

14

TÜBA ve UTA'DAN İŞ BİRLİĞİ ANLAŞMASI

16

- 52 MATEMATİK EĞİTİMİ ve DEMOKRASİ
- 56 'TÜBA - GÜNCEL İYİ ÜRETİM UYGULAMALARINDA (cGMP) HÜCRESEL TEDAVİ ÜRÜNLERİ KALİTE STANDARTLARI KURSU' GERÇEKLEŞTİRİLDİ
- 57 TÜBA KÖK HÜCRE ÇALIŞMA GRUBU ÜYESİ PROF. DR. ERCÜMENT OVALI ile RÖPORTAJ: 'TÜBA'DAN KÖK HÜCRE STANDARTLARININ BELİRLENMESİNE İLİŞKİN ÖNEMLİ ADIM'
- 60 TÜRKİYE JEOLJİSİ ve PETROL
PROF. DR. ARAL I. OKAY
- 64 'GÖÇ YOLUYLA PERSPEKTİFLERİN DÖNÜŞÜMÜ' ULUSLARASI KONFERANSI BONN'DA GERÇEKLEŞTİRİLDİ
- 66 TÜBA KÖK HÜCRE ÇALIŞMA GRUBU ÜYESİ PROF. DR. ALP CAN ile RÖPORTAJ: 'KÖK HÜCRE ÇALIŞMALARINDA SON DURUM ve KÖK HÜCRE BÜLTENİ'
- 70 TÜRKİYE'DE KAMU YÖNETİMİ POLİTİKALARI
NİHAL TAMGÜÇ
- 74 YÜKSEKÖĞRETİMDE KALİTE: YÜKSEKÖĞRETİM KALİTE KURULU
SAİM ATİK
- 76 TÜBA KÜTÜPHANESİ YENİLENEN YAZILIMIYLA UZAKTAN ERİŞİME
AÇILDI
- 76 TÜBA NEWSLETTER'IN İKİNCİ SAYISI YAYIMLANDI
- 77-83 HABERLER

Sahibi
Türkiye Bilimler Akademisi Adına:
TÜBA Başkanı
Prof. Ahmet Cevat ACAR

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Asiye KOMUT

49. Sayının Editörü
Prof. Dr. Kenan ÇAĞAN

Grafik Tasarım
Fatih Akın ÖZDEMİR

TÜBA Günce
Piyade Sokak No: 27, 06690
Çankaya-ANKARA
Tel: 0.312. 442 29 03 (pbx)
Faks: 0.312. 442 64 91
e-posta: tubagun@tuba.gov.tr
ISSN: 1302-9541

Baskı
Ses Reklam ve Matbaacılık Ltd. Şti.
Ayten Sok. 28/7 Tandoğan/ANKARA
Tel:+ 90 312 215 62 00
Fax: +90 312 215 61 81
www.sesreklam.net

Günce 5.000 Adet basılmıştır.
Temmuz 2015

Sorumluluk
TÜBA Günce'de yayımlanan yazıların hukuksal sorumluluğu yazarlara aittir.

Güncel, yerel ve süreli bir yayındır.

 www.tuba.gov.tr

 www.facebook.com/turkiyebilimlerakademisi

 twitter.com/TUBA_TurkBlmAkad

TÜBA 47. GENEL KURULU GERÇEKLEŞTİRİLDİ

47. GENEL KURUL TOPLANTISI VE TÜBA MÜHENDİSLİK TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ AÇILIŞI

↳ Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Fikri Işık

↳ TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar

TÜBA 47. Genel Kurulu'nun ve TÜBA Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü kapsamında hazırlanan ve 30.000 terimi içeren Mühendislik Terimleri Sözlüğü'nün açılışı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Fikri Işık tarafından The Green Park Otel Ankara'da gerçekleştirildi.

Bakan Işık, TÜBA 47. Genel Kurul açılışında yaptığı konuşmada, ülkelerin bir geçici bir de kalıcı gündemlerinin olduğunu ifade ederek, konjonktürel gündemin koalisyon alternatifleri ve görüşmeleri, kalıcı gündemin ise bilim ve teknoloji olduğunu belirtti.

Geçici gündemin en iyi şekilde olgunlaşması ve Türkiye'nin kalıcı gündemi olan bilim ve teknolojide atması gereken hamleleri destekleyen sonuca ulaşması gerekliliğini dile getiren Işık, internet erişimine açılan Mühendislik Terimleri Sözlüğü'nün de ülke ve bilim dünyasına hayırlı olmasını dileyerek, sözlüğün basımının 2016'da yapılacağını bildirdi.

Bilim alanında yapılan çalışmaların sadece ülkelerin geleceğine değil, aynı zamanda insanlığın geleceğine de yön verdiğini anlatan Işık, bugün teknolojik alanda gelişmiş ülkelerin özellikle bilimsel gelişmeyi, kalkınmalarının temel itici gücü haline getirdiklerini ifade etti.

Bakan Işık, "Türkiye, hayatın her alanında lider bir ülke olmayı hedefliyorsa, hiç şüphesiz en fazla önem vermemiz gereken alanların başında bilim geliyor. Zira bilim alanında atılacak her bir adım, diğer bütün alanların birkaç adım birden ilerlemesi anlamına gelecektir" ifadesini kullandı. Işık, bu nedenle bilimsel yaklaşım ve düşüncüyü, hayatın her alanına yansıtmayı temel öncelik saymak gerektiğine işaret etti.

Son on üç yılda sağlanan güven ve istikrar sayesinde Türkiye’de bilimin gelişmesi için uygun iklim oluştuğunu, artık ekonomik krizlerin değil, bilimin gelişmesi ve ilerlemesi için neler yapılması gerektiğinin konuşabildiğini anlatan Işık, bu süre zarfında 76 olan üniversite sayısının 193’e, iki olan teknopark sayısının 59’a, Ar-Ge merkezi sayısının 185’e, teknoloji transfer ofisi sayısının ise 34’e ulaştığını kaydetti.

“

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı
Fikri Işık:

Bilim sergilerinin konsept projelerini
TÜBA kendi içinde üretirse; yerli
imkanlar sayesinde daha uygun
maliyetlerle küçük yaşlardaki
çocuklara bilimi sevdirecek, bilime
merakı uyandıracak konsepti, bilim
merkezlerimizde hayata geçirmemiz
ardından da okullara gönderebilecek
malzemeleri, tasarımları ortaya
koymamız gerekiyor.”

”

“Bilim, küçük yaşta bireylere sevdirmeli”

TÜBA’nın yeni dönemde bilimin küçük yaşta bireylere sevdirmesi, bilimsel çalışmaların ödüllendirilmesi, bilim merkezlerinin içeriğinin zenginleştirilmesi gibi konularda daha etkin bir rol almasını beklediklerini dile getiren Işık, sürdürülebilir bir başarı için bilimin çok küçük yaşlarda sevdirmesi gerektiğini, belli bir yaştan sonra bilim sevgisi aşılamanın zor olduğunu söyledi.

“TÜBA, çok engin bir tecrübeye sahip”

Türkiye’de bilim merkezleri kurmaya başladıklarını ifade eden Işık, İstanbul’da dünya çapında bilim merkezi kurmayı hedeflediklerini, bu amaçla İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile ciddi bir çalışma yürüttüklerini bildirdi.

Bilim sergileri için ciddi rakamlar ödediklerini dile getiren Işık, sözlerini şöyle sürdürdü: “TÜBA’dan çok önemli bir beklentimiz var. Buradaki bilim sergilerini biz, çok ciddi rakamlar ödeyerek, dışarıdan ithal ettiğimizi özellikle söylemek istiyorum. Halbuki TÜBA, çok engin bir tecrübeye sahip. Bilim sergilerinin konsept projelerini TÜBA kendi içinde üretirse; yerli imkanlar sayesinde daha uygun

Akademi'nin Yeni Üyeleri

Şeref Üyeleri / Üye Seçilme Tarihleri: 20 Aralık 2014

Prof. Dr. Yıldız Bayazıtöğlü
Rice Üniversitesi - Malzeme Bilimi ve Makine Mühendisliği
Prof. Dr. Kemal Karpat
Wisconsin Üniversitesi - Tarih
Prof. Dr. Şinasi Özsoylu
Hacettepe Üni.Tıp Fak. - Hematoloji/Hepatoloji Emekli Öğretim Ü.

Asli Üyeler / Üye Seçilme Tarihi: 10 Haziran 2015

Prof. Dr. Mehmet Çelik KTO Karatay Ü. - Makine Mühendisliği

Asosye Üyeler / Üye Seçilme Tarihleri: 6 Haziran 2015

Prof. Dr. Ali Ekber Akgün Gebze Tek. Ü. - İşletme Bölümü
Doç.Dr. İbrahim Aydın Gazi Üniversitesi - Hukuk Fakültesi
Doç.Dr. Sezgin Bakırdere Yıldız Teknik Ü. - Kimya Bölümü
Prof.Dr. Fatih Bilgili Çukurova Üniversitesi - Hukuk Fakültesi
Prof.Dr. Abdulkadir Çevik Gaziantep Ü. - İnşaat Mühendisliği
Prof.Dr. Seydi Doğan Balıkesir Ü. - Elektrik - Elektronik Müh.
Prof.Dr. Bayram Zafer Erdoğan Anadolu Ü. - İşletme Bölümü
Prof.Dr. Zafer Evis Orta Doğu Tek. Ü. Metalurji ve Mal. Müh.
Prof.Dr. Ali Adnan Hayaloğlu İnönü Ü. - Gıda Müh. Bölümü
Prof.Dr. Orhan İçelli Yıldız Teknik Üniversitesi - Fizik Bölümü
Prof.Dr. Hüsamettin İnaç Dumlupınar Ü. - Siyaset Bilimi ve Ul. İliş.
Prof. Dr. Taşkın Kavzoğlu Gebze Tek. Ü. - Jeodezi ve Fotogrametri Müh.
Doç.Dr. Ali Keleş Ondokuz Mayıs Ü. Dış Hekimliği Fakültesi
Doç.Dr. Filiz Kuralay Ordu Üniversitesi - Kimya Bölümü
Doç.Dr. Ali Özer İnönü Üniversitesi - Halk Sağlığı Bölümü
Prof.Dr. Mehmet Akif Öztürk - Gazi Ü. - Romatoloji Bölümü
Doç.Dr. Özcan Öztürk Bilkent Üniversitesi - Bilgisayar Müh.
Doç.Dr. Hakan Parlakpınar İnönü Üniversitesi - Tıbbi Farmakoloji
Doç.Dr. Mustafa Şahmaran Gaziantep Ü. - İnşaat Mühendisliği
Prof.Dr. Nusret Tan İnönü Ü. - Elektrik/Elektronik Mühendisliği
Prof.Dr. Ekrem Tatoğlu Bahçeşehir Ü. - Uluslararası Tic. ve İşl.
Prof.Dr. Zekeriya Tosun Selçuk Ü. - Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik
Prof.Dr. Ahmet Ünver Çanakale Onsekiz Mart Ü. - Mikrobiyoloji
Prof.Dr. Halit Yanıkkaya Gebze Teknik Ü. - İktisat
Prof.Dr. Okan Zafer Yeşilel Osmangazi Üniversitesi - Kimya
Doç.Dr. Erkan Zergeroğlu Gebze Teknik Ü. - Bilgisayar Müh.

Prof. Dr. Yıldız Bayazıtöğlü

Prof. Dr. Şinasi Özsoylu

malîyetlerle küçük yaşlardaki çocuklara bilimi sevdirecek, bilime merakı uyandıracak konsepti, bilim merkezlerimizde hayata geçirmemiz ardından da okullara gönderebilecek malzemeleri, tasarımları ortaya koymamız gerekiyor.”

Bakan Işık, bu alanda yapılacak çalışmalar iyi bir noktaya getirilirse, okullarda bilim sevgisinin bugüne oranda çok daha hızlı yeşereceğine dikkati çekerek, dünya çapında bilim insanı çıkarma noktasında çok fazla sorun yaşanmayacağını kaydetti.

Anlayan, algılayan, yorum yapan, analiz, sentez ve değerlendirme yapan gençleri yetişmenin tek yolunun onlara çocuk yaşta bilimi sevdirmek olduğunu belirten Işık, “Bu noktada TÜBA’dan önemli bir rol üstlenmesini bu dönemde bekliyoruz. Bu çalışmalar için ne kadar finansman gerekiyorsa sağlamaya hazırız” dedi.

TÜBA Mühendislik Terimleri Sözlüğü uzaktan erişime açıldı

TÜBA Başkanı Acar'ın kendisine plaket vermesinin ardından 30 bin terimi içeren Mühendislik Terimleri Sözlüğü'nü "online" erişime açan Bakan Işık, TÜBA Bilim Terimleri Sözlüğü Kömitesi Yürütücüsü Prof. Dr. Bülent Sankur'a plaket, Akademi'ye TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. Yıldız Bayazıtöğlü ve Prof. Dr. Şinasi Özsoylu ile yeni seçilen asli ve asosye üyelere ise beratlarını takdim etti.

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar ise konuşmasında; Türkiye'nin bütün bilim alanlarını ve bilim insanlarını kapsamı hedeflenen TÜBA'nın 1993'te kurulduğunu belirterek, TÜBA'nın işlevi hakkında bilgi verdi ve Türkiye'nin ulusal akademisi olarak farklılıkları zenginlik sayan anlayışla ve stratejik yaklaşımla Türk ve dünya bilimine katkılarının artarak devam edeceğini belirtti.

Prof. Acar, sözlerine şöyle devam etti: "Bu dönem içinde kök hücre, kanser ve benzeri çalışma gruplarımızın faaliyetleri devam ederken yeni oluşturulan çalışma gruplarını da faaliyete geçirdik. Özellikle önemine binaen 'Bilim ve Eğitim Çalışma Grubu'ndan beklediğimiz temel fonksiyon Türkiye'nin bilim stratejileri ve politikalarına dair öneriler oluşturmaktır. Mayıs ayında Elazığ'da 'Gıda, Beslenme ve Kanserin Önlenmesi Sempozyumu' da yine yeni bir çalışma grubu olan Gıda ve Beslenme Çalışma Grubu tarafından gerçekleştirilmiştir.

Türkiye'nin, Türk milletinin bilimsel ve topyekün gelişiminde tarihi ve kültürel birikimin farkındalığının büyük önem taşıdığı kabulünden hareketle başlatılan 'Türk-İslam Bilim ve Kültür Mirası' projesi kapsamında ilk eserler önümüzdeki haftalarda yayımlanmış olacak. Özellikle yeni kuşakların toplumsal gelişim ve kalkınma için motivasyon ve özgüven tamirine de bu projenin önemli bir katkı sağlayacağını düşünüyoruz. Ayrıca çağrısını geçtiğimiz günlerde yapılan TÜBA Akademi Ödülleri'yle bilim insanlarına Türkiye'de ilk defa 3 alanda uluslararası ödüller verilecek."

TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. György Hazai'nin "Türkolojinin Bugünkü Sorunları" adlı akademi konferansının ardından Genel Kurul, Akademi başkan adaylarının ve yeni üyelerin belirlenmesi için basına kapalı devam etti.

Bakan Fikri Işık tarafından Mühendislik Terimleri Sözlüğü'nün açılışının yapılması ve yeni seçilen üyelere beratlarının verilmesinin ardından Prof. Dr. Hazai'nin "Türkolojinin Bugünkü Sorunları" konulu Akademi Konferansı gerçekleştirildi.

Açılış ve Konferans'ın ardından TÜBA'nın 47. Genel Kurulu basına kapalı olarak gerçekleştirildi. Genel Kurul'da 2015 - 2018 dönemi başkan adaylığı ve yeni üye seçimleri yapıldı.

PROF. DR. AHMET CEVAT ACAR YENİDEN TÜBA BAŞKANI SEÇİLDİ

Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, TÜBA'nın 14 Haziran 2015 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilen 47. Genel Kurulu'nda yapılan başkanlık aday seçiminde 113 geçerli oyun 101'ini alarak üç aday arasından ilk sırada yer aldı ve Başbakan Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu tarafından TÜBA Başkanlığı'na yeniden atandı.

başarıları ödüllendirme ve bilim temelli danışmanlık" işlevlerimizi geliştirerek sürdürme amacındayız. TÜBA'nın mevzuat ve bina ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik çabalarımızın da bu dönemde olumlu bir sonuca ulaşmasını umuyoruz.

Bu süreçte sağladıkları ve sağlayacakları değerli katkı ve destek için tüm Akademi üyelerimize, bilim insanlarımıza ve çalışanlarımıza; Sayın Cumhurbaşkanı, Başbakan ve bakanlarımız ile tüm paydaşlarımıza şükranlarımı sunuyorum." dedi.

Ağustos 2012'den beri TÜBA Başkanlığı görevini yürütmekte olan Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, 2015-2018 döneminde de Akademi'ye 3 yıl daha başkanlık yapacak.

Prof. Dr. Acar, yeniden TÜBA Başkanı seçilmesiyle ilgili olarak yaptığı açıklamada: "Üç yıldır sürdürmekte olduğum Akademi Başkanlığı görevine üyelerimizin büyük desteği ve Sayın Başbakan'ın onayıyla yeniden seçilmek, büyük bir onur, aynı zamanda büyük bir sorumluluk. Akademik, yasal ve etik ilkelere sadakatle, farklılıkları zenginlik olarak değerlendirme ve kurumsal devamlılık anlayışıyla TÜBA'nın ve Türkiyemizin hakettiği konuma gelmesine yönelik çabalarımız, önümüzdeki dönemde de devam edecek.

Öteden beri varolan "TÜBA-GEBİP ve TEÇEP ödülleri, Bilim Eğitimi, Kök Hücre ve Kanser Çalışma Grupları, üniversite ve Akademi Konferansları, Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü, Uluslararası İlişkiler ve Yayınlar vb. yanında bu dönemde başlatılan Bilim ve Eğitim, Gıda ve Beslenme Çalışma Grupları, Uluslararası TÜBA Akademi Ödülleri, Açık Ders Malzemeleri Ödülleri; Kurumsal Kapasite Geliştirme, Türk-İslam Bilim Kültür Mirası ve Tarihi-Etimolojik Türkiye Türkçesi Lügatı Projeleri" gibi yeni program ve projelerimizle, "bilimi sevdirme, bilimsel anlayışı yaygınlaştırma, bilimsel

Ahmet Cevat Acar kimdir?

Prof. Dr. Ahmet Cevat ACAR, 1960 yılında Kastamonu-Taşköprü'de doğdu. 1980 yılında Atatürk Üniversitesi İşletme Fakültesi'ni bitirdi. Yüksek lisans eğitimini İstanbul Üniversitesi (İÜ) İşletme Fakültesi "Personel Yönetimi ve Endüstri İlişkileri"; doktorasını İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü "İşletme ve Personel Yönetim-Organizasyon" bölümünde tamamladı. İÜ İşletme Fakültesi İnsan Kaynakları Yönetimi Ana Bilim Dalı'nda 1994 yılında yardımcı doçent, 1998'de doçent, 2007'de profesör oldu. "İnsan Kaynakları Yönetimi, Yönetim-Organizasyon, Örgütsel Davranış" alanlarında eğitim, araştırma, danışmanlık, yayın ve proje çalışmaları yaptı. Akademik çalışmaları yanında çeşitli komisyon ve kurul üyelikleri/başkanlıkları ile Fakülte Kurulu ve Fakülte Yönetim Kurulu Üyeliği, İşletme İktisadi Enstitüsü Müdür Yardımcılığı ve Yönetim Kurulu Üyeliği, Eğitim Koordinatörlüğü, Stratejik Planlama Kurulu Üyeliği, Kariyer Merkezi Yönetim Kurulu Üyeliği, Yüksek Lisans Program Başkanlığı ile İÜ Rektör Yardımcılığı (2010-2012) görevlerinde bulundu.

Ağustos 2012'den itibaren TÜBA Başkanlığı görevini yürütmeye başlayan Prof. Dr. Ahmet Cevat ACAR, Akademi'nin Haziran 2015'te gerçekleştirilen 47. Genel Kurulu'nda yapılan oylama sonucu yeniden başkan seçildi. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi (ÇASGEM) Danışma Kurulu, ÇSGB İş Sağlığı ve Güvenliği Strateji Belgesi Danışma Kurulu ve Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı (TÜSEB) Üyesi ve aynı zamanda Kamu Hakem Kurulu Yedek Üyesi olan Prof. Dr. ACAR, evli ve iki çocuk babasıdır.

TÜBA MÜHENDİSLİK TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ ERİŞİME AÇILDI

www.tubaterim.gov.tr

TÜBA'nın 47. Genel Kurul toplantısında açılış konuşmasını gerçekleştiren Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Fikri Işık, TÜBA Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü Projesi kapsamında iki yüzü aşkın bilim insanının çalışmalarıyla tamamlanan ve yaklaşık 30.000 terimi içeren Mühendislik Terimleri Sözlüğü'nü www.tubaterim.gov.tr adresi üzerinden kullanıma açtı.

Sözlükteki ilk aramayı 'termodinamik' kelimesiyle yaparak web sayfasını kullanıma açan Bakan Fikri Işık "İnternet erişimine açılan Mühendislik Terimleri Sözlüğü'nün çalışmasında görev alan akademisyen ve uzmanlarımıza teşekkür ediyor, sözlüğün ülkemiz ve bilim dünyamız için hayırlı olmasını diliyorum." dedi ve Mühendislik Terimleri Sözlüğü Yürütücüsü Prof. Dr. Bülent Sankur'a Akademi'nin teşekkür plakettini sundu.

"Online erişim, baskı öncesi son aşama"

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar ise "Türkçenin bilim dili olarak geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasını hedefleyen TÜBA Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü Projesi kapsamında Sosyal Bilimler Terimleri Sözlüğü'nün basıldığını, Mühendislik Terimleri Sözlüğü'nün tamamlandığını ve Doğa Bilimleri Sözlüğü'nün tamamlanma aşamasına yaklaştığını, Sağlık Bilimleri Sözlüğü'yle ilgili çalışmaların da sürdüğünü" ifade etti. Sözlüğün ortaya çıkmasında katkısı olan akademi üyeleri ve bilim insanlarına teşekkür eden Acar, Yaklaşık 30.000 terimi içeren Mühendislik Terimleri Sözlüğü'nün web üzerinden eleştiri ve katkılar için kamuya açılmasının basım öncesi son aşama olduğunu ve eserin bu süreci takiben yayımlanacağını söyledi.

"Türkçenin sözcük dağarcığı yüzde elli genişleyecek"

Mühendislik Terimleri Sözlüğü yürütücüsü Prof. Dr. Bülent Sankur da konuşmasında "On üç yıldan beri süregelen ve iki yüz elliden fazla bilim insanının katkılarıyla oluşmuş bir eser. Eseri oluştururken terimlerin saydamlığını, benimsenebilirliğini, eğitimde kullanılabilir olmasını önemseyerek çalıştık ve Türkiye'deki bu kavram kargaşasına son vermeyi ve terim birlikteliğini sağlamayı amaçladık. Bu süreç içinde bir yandan Türkçenin doğurganlığından faydalandık bazen de dar boğazıyla boğuştuk ve eninde sonunda bu eserin Türkiye için bir armağan olacağını düşünüyorum. TÜBA Bilim Terimleri Sözlüğü Projesi kapsamındaki mühendislik ve sosyal bilimler terimlerinin toplamı elli beş bini buluyor, bu sayıya yakında yayımlanacak olan doğa ve tıp terimleri

Prof. Dr. Bülent Sankur'a plaket takdimi

sözlüğünde yer alacak terimler de eklendiğinde yüz bini aşmasını bekliyoruz. Bu aynı zamanda Türkçedeki sözcük dağarcığının yüzde elli gelişmesi demek." dedi ve sözlerini emeği geçenlere teşekkür ederek sonlandırdı.

TÜBA Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü Projesi kapsamında hazırlanan Mühendislik Terimleri Sözlüğü, on yılı aşkın süredir, iki yüz ellinin üzerinde bilim insanının ortak çabaları ile oluşturuldu. Yirmi iki mühendislik alanının temel terimlerinden oluşan Mühendislik Terimleri Sözlüğü, eğitim ve öğretimde, yayınlarda, yönetmeliklerde geçen, endüstri, araştırma ve ticaret pratiğinde kullanılan yaklaşık 30.000 terim içeriyor. Kapsamı itibarıyla sözlük, Türkçedeki terim birliğine varılmasında yolunda oldukça önemli bir rol oynayacak ve Türkçe bilim ve teknoloji yazınında bir başvuru kaynağı olacak.

Sözlüğün web yayını süresince yapılacak katkılardan sonra 2016 yılı ilk yarısında basımının yapılması planlanıyor.

TÜBA ŞEREF ÜYESİ PROF. DR. GYÖRGY HAZAI: “TÜRKOLOJİNİN ÖNEMLİ KONULARI HAKKINDA KONUŞMAK BENİM İÇİN BİR ŞEREF KAYNAĞI...”

Prof. Dr. Hazai'nin “Türkolojinin Bugünkü Sorunları” Konulu Akademi Konferansı

TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. György Hazai

TÜBA Şeref Üyesi ve dünyaca ünlü bir Macar Türkolog olan Prof. Dr. György Hazai, Akademi'nin 14 Haziran 2015 tarihinde gerçekleştirilen 47. Genel Kurulu'nda “Türkolojinin Bugünkü Sorunları” başlıklı Akademi Konferansını verdi.

Konferans, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Fikri Işık ve Bakanlık Müsteşarı Prof. Dr. Ersan Aslan, TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, Türk Patent Enstitüsü Başkanı Prof. Dr. Habip Asan, Şeker Kurumu Genel Sekreteri Ahmet Pelit ve TÜBA üyelerinin de bulunduğu dinleyiciler tarafından ilgiyle izlendi.

Prof. Dr. György Hazai, herkesi selamlayarak başladığı konuşmasının ilk bölümünde Türkoloji'nin doğuşu üzerinde durdu: “Türkolojinin önemli konuları hakkında konuşmak benim için bir şeref kaynağı olacak. Bugünkü konferansımızın konusuna bilim dalmız olan ‘Türkolojinin bugünkü durumuna göz atmak’ da diyebiliriz. Bir bilanço çıkarmak için bu disiplinin geçmişine özellikle 20.yüzyıldaki gelişmesine bir göz atmak kaçınılmaz olacaktır. Türkolojinin doğuşu şüphesiz Türklerin göçünün hemen hemen son durağı olan Güneydoğu Avrupa’da ortaya çıkmasına ve böylece Avrupa ile buluşmasına bağlıdır. Osmanlıların

“

Prof. Dr. György Hazai:
1926, 1927 ve 1928 yılları
Stalin rejmin kuvvetlendiği
yıllardı. Rejim yüzünden
Sovyetler Birliği'nde
yaşayan Türk aydınlarının
durumu çok zordu.

”

başarılı savaşları sonunda 15. yüzyılda başkenti İstanbul olan bir imparatorluk kurulduktan sonra Türkler Avrupa'da önemli rol oynamaya başladı. Avrupa'daki başarılı savaşlar sonucunda birçok ülkeyi işgal eden ve bilindiği gibi Viyana'yı da tehdit eden Osmanlı İmparatorluğu'nu ve onu kuran Türk halkını Avrupa tanımak zorunda kaldı. Türkiye'ye giden seyyah, elçi ve tüccarlar tarafından elde edilen bilgiler Avrupa'da merakla karşılandı. Bu ilk deneyimler sonucunda Türklerin dilini adetlerini ve bu adetleri inceleyen ve yeni siyasi gücün kuvvetini anlatan eserler ortaya çıktı ve böylece Türk dili ve tarihinin bilimsel incelenmesinin temeli atıldı.”

Prof. Hazai, Türkolojinin sorunlarından bahsederek sürdürdüğü konferansını şu sözlerle sonlandırdı: “Stalin'in siyasi rejimi 1926, 1927 ve 1928 yılları Stalin rejmin kuvvetlendiği yıllardı. Rejim yüzünden Sovyetler Birliği'nde yaşayan Türk aydınlarının durumu çok zordu. Bu durum kötü sonuçlarla sona erdi, bu döneme dair kitaplar da yazıldı. Bu siyasetin yarattığı zararları ben her zaman uluslararası Türkoloji'nin hiroşması adlandırıyorum. Düşünün Roma'da yaşayan Romanist Paris'te yaşayan meslektaşısı ile temas kuramıyor, mektuplaşamıyor, işte Türkoloji sahasında uzun zaman boyunca yani Sovyetler Birliği'nin yıkılışına kadar bu durum hakimdi. Yani yıllar boyunca iş birliği ya da birlikte herhangi bir çalışma yapmak anlamındaki kayıplarımızı ifade etmek çok zor. Çok şükür ki bunlar artık geçmişte kaldı.

• Prof. Dr. György Hazai'nin konferansını TÜBA ağ sayfasından izleyebilirsiniz.
www.tuba.gov.tr

Bu kısa konferansında Türkolojinin 20. yüzyılda ortaya çıkan sorunlarından bahsetmek istedim. Çünkü o borçları maalesef bizim ödememiz lazım. Dikkatiniz için çok teşekkür ederim.”

Prof. Hazai'nin konuşmasının sona ermesinin ardından Bakan Işık kendisine bir teşekkür plaketi takdim etti.

TÜBA'DAN ULUSLARARASI 'AKADEMİ ÖDÜLLERİ'...

TÜBA, her yıl fen ve mühendislik bilimleri, sağlık ve yaşam bilimleri ve sosyal ve beşeri bilimler alanlarından uluslararası düzeyde aday gösterilenler arasından seçilecek üç bilim insanına 'TÜBA Akademi Ödülü' veriyor.

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar konuyla ilgili yaptığı açıklamada; "Bu yıl ihdas ettiğimiz ve Akademi Madalyası ile 30 bin USD'den oluşan uluslararası "TÜBA-Akademi Ödülleri" ile, "uluslararası düzeyde başarılı bilim insanlarını ödüllendirmeyi amaçlıyoruz. Ülkemizde bir ilk olan bu ödül programının ülkemizin dünya bilim camiasıyla ilişkileri ile bilimsel ve topyekün gelişimine önemli katkı sağlayacağına inanıyoruz. Her yıl üç alandan birinde ödül, dönüşümlü olarak Türk veya Türkiye bağlantılı çalışan bilim insanlarına verilecek. Bu yıl başlattığımız ödül programını geliştirerek sürdürme kararındayız. Tüm üniversitelerimizi ve paydaşlarımızı, aday göstermeye davet ediyoruz." dedi.

TÜBA'nın bilim insanlarını onurlandırmanın yanında, Türkiye'nin bilim düzeyinin yükselmesine ve dünya bilim camiasıyla entegrasyonuna katkıda bulunmak üzere sunduğu Akademi Ödülleri, kapsamı itibarıyla Türkiye'de ilk defa verilecek.

Akademi Ödülleri'nden bir tanesi, üç alan arasında dönüşümlü olarak, Türkiye'de çalışan veya Türkiye bağlantılı bilim insanlarına takdim edilecek. Adayların değerlendirilme sürecinde çalışmalarının özgün, öncü

ve çığır açıcı olmasının yanında eğitim ve toplumsal hizmetleri ve katkıları da dikkate alınacak.

"TÜBA Akademi Ödülleri için TÜBA üyeleri, TÜBA'nın ilişkili olduğu bilim akademileri ve akademiler arası kuruluşlar ve davet edilen diğer bilim kuruluşları ve bilim insanları aday gösterebilecek.

Aday gösterilen bilim insanlarının çalışmaları ve katkıları üç ödül alanında oluşturulan TÜBA Ödül Komitelerince hakem ve danışman görüşleri alınarak değerlendirilecek. Değerlendirme sonucunda öneriler Akademi Konseyi'ne sunulacak ve ödül sahipleri Akademi Konseyi kararıyla belirlenecek ve ödüller aynı yıl içinde düzenlenecek törenle sahiplerine tevcih edilecek.

Aday göstermek isteyenlerin istenen bilgi ve belgeleri akademi.odulu@tuba.gov.tr adresine e-posta yoluyla, aynı zamanda **Piyade Sokak No: 27 06690 Çankaya Ankara** adresine posta yoluyla göndermeleri gerekiyor.

Ayrıntılı bilgi için: www.tuba.gov.tr

TÜBA ÜYELERİNE 2015 YILI 'TÜBİTAK BİLİM VE TEŞVİK ÖDÜLLERİ'

TÜBİTAK Bilim Kurulu tarafından 2015 yılında verilmesi kararlaştırılan 4 bilim, 1 özel ve 13 teşvik ödülünden oluşan 'Bilim ve Teşvik Ödülleri'nin sahipleri arasında dört TÜBA üyesi yer alıyor.

'TÜBİTAK Bilim Ödülü'ne "kimya alanında, nanomalzemelere dayalı tekli ve çoklu ölçüme dayalı elektrokimyasal biyosensör ve aptasensör teknolojilerinin geliştirilmesi ve nükleik asitler, ilaç, protein ve bazı hastalıklara ait biyo belirteçlerin analizlerine yönelik uygulamaları konularındaki uluslararası düzeyde üstün nitelikli çalışmaları" dolayısıyla TÜBA Asosye Üyesi Prof. Dr. K. Arzum Erdem Gürsan ve Teşvik Ödülü'ne ise "kalp, böbrek ve damar sistemi patolojilerinde iskemi-reperfüzyon ve serbest radikal hasarı ve antioksidan tedaviler konularındaki uluslararası düzeyde üstün nitelikli çalışmaları" nedeniyle yine TÜBA Asosye Üyesi olan Doç. Dr. Hakan Parlakpınar layık görüldü.

2013 yılı TÜBA GEBİP Üyesi Doç. Dr. Sinan Gezici ve 2015 yılı TÜBA GEBİP Üyesi Doç. Dr. Şaban Nazlıoğlu da Teşvik Ödülü almaya hak kazanan isimler arasında bulunuyor. Doç. Dr. Gezici "sezim ve kestirim kuramı (istatistiksel sinyal işleme) alanında, sezim ve kestirim tekniklerinin telsiz yer bulma ve ultra geniş bantlı sistemler için geliştirilmesi ve uygulanması konularındaki uluslararası düzeyde üstün nitelikli çalışmaları" ve Doç. Dr. Şaban Nazlıoğlu ise "uygulamalı

iktisat alanında, finansal gelişme-ekonomik büyüme ve enerji piyasaları-tarım ürünleri piyasaları etkileşimi konularındaki uluslararası düzeyde üstün nitelikli çalışmaları" ile öne çıkarak TÜBİTAK Teşvik Ödülü sahibi bilim insanları arasında yer aldı.

2015 Yılı TÜBİTAK Bilim, Özel ve Teşvik Ödüllerini Kazananlar

Bilim Ödülü Temel Bilimler kategorisinde; Prof. Dr. Alikram Nuhbalaoglu ve Prof. Dr. Marat Akhmet, Sağlık Bilimleri kategorisinde; Prof. Dr. K. Arzum Erdem Gürsan ve Prof. Dr. Özcan Erel, Teşvik Ödülü Temel Bilimler kategorisinde; Doç. Dr. Ramazan Solmaz, Prof. Dr. Atilla Cihaner, Yrd. Doç. Dr. Seda Aksoy Esinoğlu ve Doç. Dr. Hakan Altan, Mühendislik Bilimleri kategorisinde; Yrd. Doç. Dr. Can Alkan, Doç. Dr. Mesut Şimşek, Doç. Dr. Sinan Gezici ve Doç. Dr. Çağatay Candan, Sağlık Bilimleri; kategorisinde Doç. Dr. Hakan Parlakpınar ve Prof. Dr. Hasan Kırmızıbekmez, Sosyal Bilimler kategorisinde ise; Doç. Dr. Şaban Nazlıoğlu, Doç. Dr. Ayşecan Boduroğlu ve Yrd. Doç. Dr. Kamil Kıvanç Karaman, Özel Ödül'ü ise Sağlık Bilimleri kategorisinde de; Prof. Dr. Hazire Oya Alpar'a verildi.

TÜRK DÜNYASI ULUSAL BİLİM AKADEMİLERİ BİRLİĞİ KURULDU

Türk Dünyası Ulusal Bilim Akademileri Birliği (The Union of National Academies of Sciences of The Turkic World), Kazakistan'ın başkenti Astana'da 29 Haziran 2015 tarihinde Uluslararası Türk Akademisi tarafından düzenlenen ve TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar'ın da katıldığı ilk Genel Kurul toplantısıyla kuruldu.

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, konuyla ilgili olarak; Türk dünyası akademileri arasında bilimsel ve akademik iş birliğinin geliştirilmesi bakımından Birliğin kurulmasının tarihsel ve sevindirici bir adım olduğunu ve TÜBA'nın Birliğe elinden gelen katkı ve desteği vereceğini, Birlik üyeleri ile oluşuma katkı veren tüm kurum ve kişilere teşekkür ettiğini söyledi.

TÜBA'nın yanı sıra Azerbaycan, Kırgızistan, Kazakistan Ulusal Bilim Akademileri ile Uluslararası Türk Akademisi (UTA), Tataristan ve Başkurdistan Bilim Akademileri'nin katılımıyla kurulan TDBAB'a Türkmenistan ve Özbekistan Bilim Akademileri de destek veriyor. Türk Dünyası Bilim Akademileri arasında iş birliğini geliştirmeyi amaçlayan TDBAB'ın 2015-16 dönemi başkanlığını Kazakistan Ulusal

1st General Assembly of the Union of National Academies of Sciences of the Turkic World

Astana, June 29, 2015

Bilimler Akademisi Başkanı Murat Zhurnov'un, 2016-17 dönemi başkanlığını ise TÜBA Başkanı Ahmet Cevat Acar'ın üstlenmesi ve yönetim kurulunun oluşumu ile tüzük konusunda görüş birliğine varıldı. Birliğin sekreteryaya hizmetlerini ise, Başkanlığını Darkhan Kydryali'nin yaptığı Uluslararası Türk Akademisi yerine getirecek.

TDBAB kuruluş toplantısına, akademi başkan ve temsilcilerinin yanında Kazakistan Eğitim ve Bilim Bakan Yardımcısı Takyr Balykbayev, Türk Dünyası Üniversiteler Birliği Başkanı Prof. Dr. Hikmet Koçak, Kazakistan Üniversite Rektörler Konseyi Başkanı Yerlan Sydykov, Türk Konseyi Aksaçlılar Heyeti Üyesi Adil Akhmetov ve Moğolistan Büyükelçisi Z. Sukhee de katıldı.

TÜBA ile KAZAKİSTAN, KIRGIZİSTAN ve BAŞKURDİSTAN BİLİM AKADEMİLERİ ARASINDA İŞ BİRLİĞİ ANLAŞMASI

TÜBA ile Kazakistan, Kırgızistan ve Başkurdistan Bilimler Akademileri arasında ikili iş birliği anlaşması imzalandı.

Akademiler arası ikili iş birliği anlaşmaları, 29 Haziran 2015'te Astana'da gerçekleştirilen Türk Dünyası Bilim Akademileri Birliği'nin kuruluş Genel Kurulu'nun ardından TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar ile Kazakistan Ulusal Bilimler Akademisi Başkanı Murat Zhurnov, Kırgızistan Ulusal Bilimler Akademisi Başkanı Abdygany Erkebaev ve Başkurdistan Bilimler Akademisi Başkan Yardımcısı Vener Sultangulov tarafından imzalandı.

Konuyla ilgili olarak TÜBA Başkanı Ahmet Cevat Acar, şunları söyledi: "İmzalanan anlaşmalar ile Bilim Akademilerimiz arasında bilim

insanı, bilgi ve yayın değişimi ile ortak çalışmalar için yasal bir zemin oluşturulmuştur. İş birliğimizin gelişmesine katkı sağlayacağına inandığımız anlaşmaların hayırlı ve yararlı olmasını diliyorum, kardeş akademi başkanlarına teşekkür ediyorum."

TÜBA ve ANUBİH ARASINDA İŞ BİRLİĞİ ANLAŞMASI

TÜBA ile Bosna Hersek Bilimler ve Sanatlar Akademisi (Academy of Sciences and Arts of Bosnia and Herzegovina - ANUBİH) arasında iş birliği anlaşması ve uygulama protokolü imzalandı.

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar ile ANUBİH Başkanı Miloš Trifković tarafından imzalanan anlaşma ve protokol, iki akademi arasındaki iş birliği ile bilim insanı ve bilgi değişimi gibi konulara ilişkin düzenlemeleri içeriyor.

TÜBA Başkanı Acar, konuyla ilgili olarak “Dost ve kardeş Bosna Hersek Akademisi ile yaptığımız bu anlaşma ile akademilerimiz arasındaki ilişkiler ve iş birliği biçimsel bir çerçeveye kavuşmuş oldu. Memnuniyetle karşıladığımız bu anlaşmanın var olan ilişkilerimizin daha da gelişmesine katkı sağlayacağına inanıyor ve ANUBİH Başkanı Miloš Trifković ile Genel Sekreter Academician Zijo Pašić şahsında Bosna Hersekli meslektaşlarımıza teşekkürlerimi ifade etmek istiyorum.” dedi.

TÜBA ve UTA'DAN İŞ BİRLİĞİ ANLAŞMASI

Uluslararası Türk Akademisi (UTA) Başkanı Prof. Dr. Darkhan Kydyrali, 5 Mart 2015 TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar'ı ziyaret etti.

TÜBA ve UTA arasındaki ilişkiler ve iş birliğinin geliştirilmesine ilişkin müzakereler ve muhtemel ortak projeler hakkında bilgi ve görüş alışverişinin gerçekleştirildiği ziyarette, Prof. Dr. Darkhan Kydyrali ve

Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar tarafından “TÜBA ve UTA İş Birliği Anlaşması” imzalandı.

Anlaşma çerçevesinde iki akademi arasında iş birliğinin geliştirilmesi ve ortak projeler konusunda mutabakata varılırken, akademiler arası bilgi, bilim insanı ve yayın değişiminin önü açıldı. Görüşmelerde, TÜBA Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Nuri Yurdusev ve TÜBA Başkan Danışmanı Prof. Dr. İbrahim Kaya da hazır bulundu.

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar TÜBA ve Uluslararası Türk Akademisi arasındaki anlaşmanın önemine dikkat çekerek “TÜBA olarak ortak tarih ve kültüre sahip olduğumuz kardeş ülkeler ve Akademileriyle iş birliği ve ilişkilerimizi geliştirmeye büyük önem veriyoruz. İmzaladığımız iş birliği anlaşmasını, gerek UTA gerekse diğer Türk ve bölge akademileriyle ilişkilerimizi geliştirmek bakımından memnuniyet verici ve önemli bir adım olarak görüyoruz. İş birliği ve ortak projeler konusunda UTA Başkanı Prof. Dr. Kydyrali ile benzer görüş ve yaklaşımlara sahip olduğumuzu görmekten de ayrıca memnuniyet duyduğumuzu ve kendilerini teşekkürlerimizi ifade etmek isterim.” dedi.

TÜBA-RABİ MEDRESE'DE 'ULUSLARARASI İNSAN HAKLARI HUKUKU YAZ OKULU'

Uluslararası İnsan Hakları Hukuku Yaz Okulu'nun üçüncüsü TÜBA-Rabi Medrese'de gerçekleştirildi.

Ulusal ve uluslararası organizasyonların düzenlediği TÜBA-Rabi Medrese bu kez; 29-30 Temmuz tarihlerinde İstanbul Üniversitesi (İÜ), Hollanda'dan Leiden Üniversitesi ve İsveç'ten Raoul Wallenberg Institute (RWI) iş birliği ile 'Law on the Bosphorus' başlıklı Uluslararası İnsan Hakları Hukuku Yaz Okulu'nun üçüncüsüne ev sahipliği yaptı.

25 farklı ülkeden 60 katılımcının yer aldığı Yaz Okulu'nun akademik koordinatörlüğünü TÜBA Başkan Danışmanı ve İÜ Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. İbrahim Kaya ve Leiden Üniversitesi'nden Doç. Dr. Pınar Ölçer üstlendi.

Yaz Okulu'nun ilk günü İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Adem Sözüer'in açılış konuşması ile başladı. Derslerin bir bölümünün Mimar Sinan'ın inşa ettiği ve TÜBA tarafından restorasyonu tamamlanan Rabi Medrese'de gerçekleştirildiği Yaz Okulu'nda; RWI'dan Dr. Alejandro Fuentes'in 'Kültürel Çeşitlilik ve İnsan Hakları', İÜ'den Prof. Dr. İbrahim Kaya'nın 'Suriyeli Sığınmacılar ve İnsan Hakları' Leiden Üniversitesi'nden Prof. Van Den Herik'in 'Uluslararası Ceza Hukuku ve 'Birleşmiş Milletler Yaptırımları ve İnsan Hakları' ve Dr. Jorrit Rijpma'nın

'Avrupa'da İnsan Haklarının Korunması', Bilkent Üniversitesi'nden Dr. Elena Cirkoviç'in 'Irak, Suriye ve Yemen'deki Operasyonlar', Leiden Üniversitesi'nden Doç. Dr. Pınar Ölçer'in "Karşılaştırmalı Hukuk ve İnsan Hakları", Filistin'den Dr. Valentina Azarov'un 'Filistin ve İnsan Hakları' adlı derslerinin ardından katılımcılar sunumlarını gerçekleştirdiler. Program, sertifikaların takdimiyle sona erdi.

Katılımcılar, programın yanı sıra ilgili tarihi ve güncel mekanları da ziyaret ettiler.

T.C. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI ve TÜBA ARASINDA İŞ BİRLİĞİ PROTOKOLÜ

Milli Eğitim Bakanı Prof. Dr. Nabi Avcı ve TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, MEB ve TÜBA arasında bilim eğitimi ve ilgili diğer etkinliklerde iş birliğine dair 16 Nisan 2015'te "İş Birliği Protokolü" imzaladı.

Düzenlenen etkinlikler yoluyla bilim insanlarının konuyla ilgili yerli ve yabancı uzmanların, bilim eğitimine hevesli öğretmen gruplarının doğrudan bir araya gelmesini sağlamayı; internet üzerinden kolay erişilecek örnek uygulamalar ve materyaller sunarak öğretmenlere destek sağlayacak bir internet portalı oluşturmayı; özetle sorgulama-temelli eğitim kavramını ve uygulamalarını ülkemizde yaygınlaştırmayı, bilim insanlarını gençlere tanıtmayı amaçlayan TÜBA Bilim Eğitimi Projesi, imzalanan protokol sayesinde MEB ile birlikte yürütülecek.

Milli Eğitim Bakanı Prof. Dr. Nabi Avcı: "Milli Eğitim Bakanlığı ve TÜBA arasında bugün imzaladığımız bu protokolle özellikle öğretmenlerin niteliğinin artırılması konusunda bir iş birliğini başlatmış bulunuyoruz." dedi.

Prof. Milli Eğitim Bakanı Prof. Dr. Nabi Avcı karşılıklı atılan imzaların ardından yaptığı açıklamada ise; "Milli Eğitim Bakanlığı ve TÜBA arasında bugün imzaladığımız bu protokolle özellikle öğretmenlerin niteliğinin artırılması konusunda bir iş birliğini başlatmış bulunuyoruz. Programın öncelikli hedef kitlesi olarak 5., 6., 7. ve 8. sınıflardaki matematik, fen bilgisi ve sosyal bilgiler

öğretmenleri belirlendi. Dünyanın her yerinde bilim akademileri; ilgili eğitim kurumları ve ilgili bakanlıklarla bu tür bilim eğitimi kurulları oluşturuyorlar ve özellikle öğretmenlerin en son gelişmeleri takip edebilmeleri ve ona uygun öğretim yöntemleri geliştirebilmeleri konusunda öğretmenlere destek veriyor. Biz de Türkiye Bilimler Akademisi ile bugün hayırlı bir iş için ilk imzaları atmış olduk. Öncelikle hedef kitemizin en başında

“

Milli Eğitim Bakanı
Prof. Dr. Nabi Avcı:

Bu protokolle önümüzde çok geniş bir alan açıldığını düşünüyorum; başlatacağımız eğitim çalışmaları zaman içinde sudaki dalgalar gibi yaygınlaşarak sürecek.

”

bulunan matematik öğretmenlerimizin 5. sınıftan başlayarak her düzeyde daha etkin daha eğlenceli ders tekniklerini öğrenmeleri, meslekleriyle ilgili gelişmeleri takip edebilmeleri için Milli Eğitim Bakanlığı olarak biz, TÜBA'nın birikiminden ve desteğinden yararlanacağız. TÜBA Başkanı'na ve Bilim Kurulu Üyelerine bu çalışma için ayrı ayrı çok teşekkür ediyorum.

Bu iş birliği kapsamında ilk etkinliğimiz Mayıs ayı içerisinde Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Ankara'da gerçekleştirilecek ve görevlendireceğimiz 20 öğretmen 5 gün süreyle eğitime alınacak ve bu programla öğretmenlere 10'a yakın eğitim modülü ve çeşitli bilimsel alanlardaki bilgiler alanlarında uzman 13 öğretim görevlisi tarafından ve TÜBA üyeleri tarafından verilecek. Bu protokolle önümüzde çok geniş bir alan açıldığını düşünüyorum; başlatacağımız eğitim çalışmaları zaman içinde sudaki dalgalar gibi yaygınlaşarak sürecek; ilk eğitime alınan

bağlamında 'Bilim Eğitimi Projesi'ni yeniden aktif hale getirdik."

Akademi Başkanı Prof. Dr. Acar ise; "Türkiye'nin ulusal akademisi olan TÜBA'nın temel görevi; bilim politikaları geliştirmek, bilim insanlarını ve başarılarını takdir etmek ve desteklemek ve diğer yandan özellikle bilim ve eğitim konularında hükümete, kamuoyuna, ilgili kurum ve kuruluşlara bilim temelli danışmanlık yapmaktır. Bu çerçevede aslında 2002 yılında başlayan 'Bilim Eğitimi Projesi' kapsamında şimdiye kadar birçok faaliyet gerçekleştirilmiş ve 2008-2011 yılları arasında da Kalkınma Bakanlığı tarafından mali açıdan desteklenmiştir. Şu anda bu tür bir destek yok ama bununla birlikte biz, TÜBA olarak Türk milli eğitim sistemine yapabileceğimiz katkılar bağlamında bu projeyi yeniden aktif hale getirdik. Bu kapsamda Bilim Eğitimi Çalışma Grubu adını verdiğimiz; TÜBA üyeleri ve MEB yöneticilerinin yer aldığı ve özellikle temel bilimler, fen, matematik ve sosyal bilimler temel alanlarındaki eğitimin daha etkili hale getirilmesi hedefiyle çalışma grubu oluşturuldu. Malum olduğu üzere bütün çabalara rağmen özellikle fen ve matematik alanında öğrenmenin etkinliği bakımından sonuçlarımız istediğimiz seviyelerde değil. Dolayısıyla bu konudaki eksikliğimizi gidermek için her kurumun üzerine düşeni yapması gerektiğine inanıyoruz. Biz de Türkiye'nin milli akademisi sorumluluğuyla Türkiye'mizin geleceğinin inşasını üstelenecek Milli Eğitim Bakanlığı'mızın bu kutlu görevine destek vermek arzusundayız. Bu protokolle; matematik ve fen bilimleri başta olmak üzere diğer temel bilim alanlarındaki eğitimin daha etkili hale getirilmesi konusunda yetiştirme ve geliştirmeye yönelik etkinlikler yapacağız. Hedef kitlemiz öncelikle öğretmenlerimiz fakat veli ve öğrencilerimiz de bu program kapsamında eğitime tabi tutulabilecektir. Bu çalışmayla TÜBA, aslında okul öncesi, ortaöğretim yükseköğretim ya da yaşam boyu öğretim alt alanlarından herhangi birinden ziyade hepsini hedefliyoruz ama dünya akademilerinde bu programlar 2. ve 3. eğitim düzeyinde daha çok gündeme gelen bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla biz Mayıs ayı içerisinde 20 öğretmenimizi kapsayan 5 günlük bir programla bu faaliyete yeniden başlamış olacağız. Teveccühleri ve iş birliği konusunda gösterdikleri tutumları için sayın bakanımıza şükranlarımı arz ediyorum. Bu sonucun ortaya çıkmasına vesile olan TÜBA üyelerine ve Milli Eğitim Bakanlığı yöneticilerine de ayrıca teşekkürlerimi ifade etmek istiyorum." dedi.

“

Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar:
TÜBA üyeleri ve MEB yöneticilerinin yer aldığı ve özellikle temel bilimler, fen, matematik ve sosyal bilimler temel alanlarındaki eğitimin daha etkili hale getirilmesi hedefiyle Bilim Eğitimi Çalışma Grubu oluşturuldu.

”

öğretmenlerimiz deyim yerindeyse formatör öğretmenler olarak yetiştirilecek ve onlar da daha sonra kendi illerinde ve okullarında diğer meslektaşlarının da kendileri sayesinde bu eğitimden yararlanmalarını sağlayacaklar. Dolayısıyla zaman içerisinde büyük sayılara ulaşacağımız bir çalışmayı başlatmış bulunuyoruz" dedi ve sözlerini Türkiye Bilimler Akademisi'ne ve Akademi Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar'a teşekkür ederek sonlandırdı.

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar: "Akademi olarak Türk milli eğitim sistemine yapabileceğimiz katkılar

TÜBA'DAN ÖĞRETMENLERE “UYGULAMALI BİLİM EĞİTİMİ KURSU”

TÜBA, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ile imzaladığı protokol çerçevesinde, TÜBA Bilim Eğitimi Programı kapsamında; ortaokul fen bilgisi öğretmenlerine yönelik “Uygulamalı Bilim Eğitimi Kursu” düzenledi.

Kanıta dayalı öğrenme ve temel bilim eğitiminin etkinleştirilmesine katkı sağlamayı amaçlayan Uygulamalı Bilim Eğitimi Kursu, 25-29 Mayıs tarihleri arasında Ankara Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde gerçekleştirildi.

MEB tarafından seçilen 20 öğretmene 5 gün süresince farklı eğitim fakültelerinde görev alan, alanında uzman 15 akademisyen ve TÜBA Bilim Eğitimi Çalışma Grubu Üyeleri TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Erol Pehlivan ve TÜBA Asosye Üyesi Prof. Dr. Hayrunnisa Bolay Belen tarafından eğitim verildi.

MEB yetkililerinin de katılacağı Kurs, 25 Mayıs tarihinde TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, TÜBA Asli Üyesi ve Bilim Eğitimi Çalışma Grubu Yürütücüsü Prof. Dr. Mustafa Safran ve MEB Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürü Doç. Dr. Ali Yılmaz'ın açılış konuşmalarıyla başladı.

29 Mayıs'a dek süren Kurs'un ilk ve ikinci günü; 'Bilim, Bilim Eğitiminde Yeni Yöntemler, Araştırma Sorgulama Süreçleri, Ölçme Değerlendirme' konuları üzerinde duruldu ve ikinci gün sonunda Ankara Üniversitesi Rasathanesi'nde gökyüzü gözlemi yapıldı. Üçüncü gün Fizik, dördüncü gün Kimya, beşinci gün ise Biyoloji alanlarında öğretmenlere birebir uygulamalı deneyler yaptırıldı.

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar konuyla ilgili yaptığı açıklamada, "Genel olarak eğitimin, özel olarak da bilim eğitiminin etkinliği önemli bir konu. Son yıllarda dünyada ve Türkiye'de özellikle temel bilimlere ilişkin eğitim ve öğretimin her düzeyde daha etkili ve çekici hale getirilmesi, üzerinde durulması gereken önemli sorunlar arasında. TÜBA Bilim Eğitimi Programı ile, özellikle ilk ve orta eğitim düzeyinde bilim eğitiminin daha etkin ve çekici kılınmasına yönelik etkinlikler gerçekleştirildi. Bu kapsamda, özellikle öğretmenlerin yeni yöntem ve yaklaşımları kazandırmak yoluyla eğitim- öğretim yeterliliklerinin geliştirilmesi, önemli bir yere sahip. Bilim eğitimi programımız, MEB ve diğer paydaşlarla iş birliği içinde; gerektiğinde, yöneticiler, öğrenciler ve velilerin de katılabileceği etkinliklerle devam edecek." dedi.

TÜBA-GEBİP VE TEÇEP 2015 ÖDÜLLERİNİ KAZANANLAR AÇIKLANDI

2001'den beri uygulanan TÜBA-GEBİP kapsamında 373 üstün başarılı genç bilim insanı, 2008'den beri uygulanan TÜBA-TEÇEP kapsamında da 180 eser ödüllendirildi.

TÜBA Başkanlığı, 2015 yılında GEBİP Ödülü kazanan genç bilim insanları ile ve TEÇEP Ödülü kazanan eserleri açıkladı.

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar yaptığı açıklamada: 'TÜBA olarak önemli bir amacımız da üstün nitelikli bilim insanlarını ve bilimsel çalışmalarını ödüllendirmek. TÜBA-GEBİP ve TEÇEP, ülkemizin geleneksel saygın bilim ödülleri arasında, özel bir yere sahip. Bu yıl, çeşitli bilim alanlarında çalışan 24 farklı üniversiteden toplam 38 genç bilim insanımız GEBİP Ödülü kazandı. Yine TEÇEP kapsamında; doğa, sağlık, mühendislik ve sosyal bilimler alanında yayınlanan 11 eser "ödül", 8 eser de "Kaydağer Eser (Mansiyon) Ödülü"ne layık görüldü. Böylece, TÜBA tarafından şimdiye kadar verilen GEBİP ödül sayısı 373'e, TEÇEP

Ödül sayısı da 180'e yükseldi. Tüm ödül sahiplerini içtenlikle kutluyorum.

Titiz bir değerlendirme sonucu, tamamen liyakate dayalı olarak verilen GEBİP ve TEÇEP ödülleri yapılan başvuruların niteliğinin yükselmesi ve ödüllerin daha fazla üniversiteyi kapsar hale gelmesi, sevindirici bir durum. Bu ödüller, Türkiye'mizin ar-ge, yenilikçilik ve ekonomik performansını geliştirme açısından son derece değerli. Önümüzdeki aylarda 2016 yılı ödülleri için çağrıya çıkacağız. Bilim insanlarımızın başvurularını, üniversite yöneticilerimizin de bu konuda mensuplarına teşvik ve desteklerini artırmaya davet ediyoruz.' dedi.

GEBİP 2015 yılı uygulamasında doğa, mühendislik, sağlık ve sosyal bilimler alanında toplam 38 genç bilim

2015 TÜBA-GEBİP ÖDÜLÜ KAZANAN BİLİM İNSANLARI

Yrd. Doç. Dr. Belgin Şan AKÇA	Koç Üniversitesi	Sosyal Bilimler
Doç. Dr. Selim AKSOY	Bilkent Üniversitesi	Bilgisayar Mühendisliği
Doç. Dr. Fatih ALGI	Aksaray Üniversitesi	Biyoteknoloji ve Mol. Biyoloji
Yrd. Doç. Dr. Abdurrahman ATÇIL	İstanbul Şehir Üniversitesi	Tarih
Doç. Dr. Fuat BALCI	Koç Üniversitesi	Psikoloji
Doç. Dr. Uğur BOZKAYA	Atatürk Üniversitesi	Kimya Bölümü
Yrd. Doç. Dr. Tunahan ÇAKIR	Gebze Teknik Üniversitesi	Biyomühendislik Bölümü
Yrd. Doç. Dr. Çağlar ÇEKİÇ	Bilkent Üniversitesi	Moleküler Biyoloji ve Genetik
Yrd. Doç. Dr. Muhammed Talha ÇİÇEK	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	Tarih
Yrd. Doç. Dr. Tolga ÇUKUR	Bilkent Üniversitesi	Elektrik-Elektronik Mühendisliği
Doç. Dr. Yavuz DEDE	Gazi Üniversitesi	Kimya Bölümü
Doç. Dr. Çiğdem Gündüz DEMİR	Bilkent Üniversitesi	Bilgisayar Mühendisliği
Doç. Dr. Dilek ODACI DEMİRKOL	Ege Üniversitesi	Biyokimya Bölümü
Yrd. Doç. Dr. Fabienne DUMOULİN	Gebze Teknik Üniversitesi	Kimya Bölümü
Yrd. Doç. Dr. Engin DURGUN	Bilkent Üniversitesi UNAM	Malzeme Bil. ve Nanoteknoloji
Yrd. Doç. Dr. Sinem Çöleri ERGEN	Koç Üniversitesi	Elektrik-Elektronik Mühendisliği
Yrd. Doç. Dr. Özgür ERGÜL	ODTÜ	Elektrik-Elektronik Mühendisliği
Dr. Şükran Gülin EVİNÇ	Hacettepe Üniversitesi	Psikoloji
Doç. Dr. Bahar GÜNTEKİN	İstanbul Kültür Üniversitesi	Biyofizik
Doç. Dr. Mehmet GÜRDAL	Süleyman Demirel Üniversitesi	Matematik
Doç. Dr. Emre Onur KAHYA	İstanbul Teknik Üniversitesi	Fizik Müh.
Yrd. Doç. Dr. Mustafa KÖKSAL	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	Moleküler Biyoloji ve Genetik
Doç. Dr. Filiz KURALAY	Ordu Üniversitesi	Kimya Bölümü
Doç. Dr. Şaban NAZLIOĞLU	Pamukkale Üniversitesi	Ekonometri
Yrd. Doç. Dr. Sedat NİZAMOĞLU	Özyeğin Üniversitesi	Elektrik-Elektronik Mühendisliği
Doç. Dr. Tevfik Tamer ÖNDER	Koç Üniversitesi	Kök Hücre Biyolojisi
Doç. Dr. Şükrü Sadık ÖNER	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	Farmakoloji
Doç. Dr. Nuri ÖZTÜRK	Gebze Teknik Üniversitesi	Moleküler Biyoloji ve Genetik
Yrd. Doç. Dr. Emine Ülkü SARITAŞ	Bilkent Üniversitesi	Elektrik-Elektronik Mühendisliği
Doç. Dr. Mehmet SOMEL	ODTÜ	Biyoloji Bölümü
Doç. Dr. Gizem Arıkan ŞEKERCİOĞLU	Yaşar Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler
Doç. Dr. Didem OKUTMAN TAŞ	İstanbul Teknik Üniversitesi	Çevre Müh. Böl.
Doç. Dr. Hakan USTA	Abdullah Gül Üniversitesi	Malzeme Bil. ve Nanoteknoloji
Doç. Dr. Ahmet UYSAL	ODTÜ	Sosyal Psikoloji
Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÜNLÜ	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Elektrik-Elektronik Mühendisliği
Prof. Dr. Yasin ÜST	Yıldız Teknik Üniversitesi	Gemi İnşaatı ve Denizcilik
Doç. Dr. Ali Rıza YILDIZ	Bursa Teknik Üniversitesi	Makine Mühendisliği
Dr. Recep ZAN	Niğde Üniversitesi	Fizik

insanı ödül almaya hak kazandı. Ödül sahiplerine üç yıllık süreyle her yıl 20.000 TL'lik mali destek sağlanıyor. Ayrıca, tez aşamasındaki doktora öğrencileri için yine her yıl 6.000 TL ek destek sağlanıyor.

TEÇEP 2015 uygulamasında; doğa, mühendislik, sağlık ve sosyal bilimler alanında toplam 11 eser 'Telif ve Çeviri Eser Ödülü'nü kazanırken, 8 esere de 'Kayda Değer Eser (Mansiyon) Ödülü' verildi. 2015 yılında eser başına, Telif Eser Ödülü için 20.000 TL, Kayda Değer Telif Eser (Mansiyon) Ödülü için 7.000 TL, Çeviri Eser Ödülü için 12.500 TL ve Kayda Değer Çeviri Eser (Mansiyon) Ödülü olarak 4.000 TL verilecek.

GEBİP ve TEÇEP Ödülleri kazanan isimlere ve eser sahiplerine, Ankara'da düzenlenecek olan törenle verilecek.

2013 ve 2014 yılı ödülllerinin birlikte verildiği geçen yıl; 41 genç bilim insanına GEBİP, toplam 35 esere de ödül ve kaydadeğer eser ödülü verilmişti. Bu yıl verilen ödüllerle, TÜBA-GEBİP Ödülü alanların sayısı 373'e; TEÇEP Ödülü alan eser sayısı da 180'e çıktı.

TÜBA-GEBİP, uluslararası nitelikte bilimsel çalışmalarıyla öne çıkan genç bilim insanlarını, araştırmalarında ve kendi araştırma gruplarını geliştirmede desteklemek ve ülkemizdeki genç bilim insanlarını üstün başarılı araştırmalara özendirme amacıyla her yıl düzenleniyor.

TÜBA-TEÇEP, Türk dilinde uluslararası standartlarda üniversite düzeyinde kitapların yazılmasını ya da yabancı bir dilden her alanda en iyi örneklerin düzgün, anlaşılır ve güzel Türkçe kullanılarak çevrilmesini özendirme amacıyla her yıl düzenleniyor.

2015 TÜBA-TEÇEP ÖDÜLÜ ALAN ESERLER

Doğa Bilimleri

- Bitki Sistematiği, İkinci Basımdan Çeviri, Çev. Ed: Prof. Dr. Zeki Aytaç, Çev. Ed. Yrd. Bahar Kaptaner İğci, 2012, Nobel Akademik Yayıncılık (Plant Systematics, 2nd. Ed., M.G. Simpson, 2010). (Çeviri)
- Temel Grup Teorisi, Prof. Dr. Ali Nesin, 2014, Nesin Yayıncılık. (Telif)
- Temel Moleküler Biyoloji, İkinci Baskıdan Çeviri, Çev. Ed: Prof. Dr. Ali Osman Beldüz, 2014, Palme Yayıncılık (Fundamental Molecular Biology, 2nd. Ed., L. A. Allison, 2012) (Çeviri)

Mühendislik Bilimleri

- Akışkanlar Mekaniği: Temelleri ve Uygulamaları, Üçüncü Baskıdan Çeviri, Çev. Ed: Prof. Dr. Tahsin Engin, 2015, Palme Yayıncılık (Fluid Mechanics: Fundamentals and Applications, 3rd. Ed., Y. A. Çengel, J.M. Cimbala, 2014) (Çeviri)
- Çevre Mühendisliği ve Bilimi için Kimya, Beşinci Basımdan Çeviri, Çev. Ed: Prof. Dr. İsmail Toröz, 2013, Nobel Yayıncılık (Chemistry for Environmental Engineering and Science, 5th Ed., 2003). (Çeviri)
- Isı ve Kütle Transferi: Esaslar ve Uygulamalar, Dördüncü Basım (dan çeviri) (SI Birimleri), Çev. Ed: Prof. Dr. Vedat Tanyıldızı, 2015, Palme Yayıncılık (Heat and Mass Transfer: Fundamentals and Application, 4th. Ed. SI Units, Y. A. Çengel, A. J. Ghajar, 2011) (Çeviri)
- Nükleer Mühendisliğe Giriş, 3. Baskıdan Çeviri, 2014, Çev. Ed: Prof. Dr. Okan Zabunoğlu, Palme Yayıncılık (Introduction to Nuclear Engineering, 3rd. Ed., J. R. Lamarsh, A. J. Baratta, 2001) (Çeviri)

Sağlık Bilimleri

Veteriner Embriyoloji, Çev. ler: Prof. Dr. İlhami Çelik, Doç. DR. Yasemin Öznurlu, 2011, Medipres (Veterinary Embryology, T. A. McGeady, P. J. Quinn, E. S. FitzPatrick, M. T. Ryan, 2006) (Çeviri)

Sosyal Bilimler

- Osmanlı – Lehistan Diplomatik İlişkileri: Franciszek Piotr Potocki'nin İstanbul Elçiliği (1788–1793), Yrd. Doç. Dr. Hacer Topaktaş, 2014, Türk Tarih Kurumu Yayınları. (Telif)
- Şeyhü'l – Vüzerâ Koca Hüsrev Paşa: II. Mahmud Devrinin Perde Arkası, Doç. Dr. Yüksel Çelik, 2013, Türk Tarih Kurumu Yayınları. (Telif)
- Tarihsel Süreçte Eşarillik Maturidilik İlişkisi, Yrd. Doç. Dr. Mehmet Kalaycı, 2013, Ankara Okulu Yayınları. (Telif)

2015 TÜBA-TEÇEP MANSİYON ÖDÜLÜ ALAN ESERLER

Doğa Bilimleri

- Biyologlar için Biyoenformatik, Çev. Ed: Prof. Dr. Zeki Kaya, 2014, Nobel Yayıncılık (Bioinformatics for Biologists, Ed.s: P. Pevzner, R. Shamir, 2011) (Çeviri)

Mühendislik Bilimleri

- Mikrodalga Mühendisliği, Dördüncü Baskıdan Çeviri, Çev. Ed: Prof. Dr. Adnan Köksal, 2014, Palme Yayıncılık (Microwave Engineering, 4. th Ed., D. M. Pozar, 2012) (Çeviri)
- Sinterleme Teorisi ve Uygulamaları, Çev. Doç. Dr. H. Özkan Gülsoy, 2014, Nobel Yayıncılık (Sintering Theory and Practice, R. M. German, 1996) (Çeviri)

Sağlık Bilimleri

- Endokrinolojide Temel ve Klinik Bilgiler, 2. Baskı, Prof. Dr. Betül-Uğur Altun, 2013, Nobel Tıp Kitabevleri. (Telif)

Sosyal Bilimler

- İmparatorluğun Açıkla İmtihani: Osmanlı Toplumunda Kitliklar (1560–1660), Yrd. Doç. Dr. Zafer Karademir, 2014, Kitap Yayınevi. (Telif)
- Osmanlı'da İşçiler (1870–1922): Çalışma Hayatı, Örgütler, Grevler, Yrd. Doç. Dr. Kadir Yıldırım, 2013, İletişim Yayınları.
- Pazarlama İlkeleri ve Yönetimi, Prof. Dr. Remzi Altunışık, Prof. Dr. Şuayıp Özdemir, Prof. Dr. Ömer Torlak, 2014, Beta Basım.
- Rabia Gülnuş Emetullah Sultan: 1640–1715, Yrd. Doç. Dr. Betül İpşirli Arğıt, 2014, Kitap Yayınevi. (Telif)

Ermeniler ve Osmanlı Toplum Düzeni

Prof. Dr. Feridun M. Emecen

TÜBA Asli Üyesi

İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dekanı

Gayrimüslim toplulukların Müslümanlarla iç içe yaşadıkları bir toplum yapısı, bugün bile bize oldukça yabancı gelebilir. Ama Anadolu'da bu birlikte yaşama beceresi, komşuluk, birbirinin hakkına riayet gibi yok diğerini hesaba katmayan vahşi bir benlik anlayışının uzağında bir sosyal mutabakat dahilinde şekillenmiştir. Genel hatları itibarıyla da dış mihraklı misyon faaliyetlerinin Osmanlı tebaası topluluklar üzerinde daha yoğun bir şekilde etkili olduğu XIX. yüzyıla kadar büyük bir sosyal reaksiyona yol açmaksızın sürmüştür. Gayrimüslim cemaatler içinde özellikle Ermenilerin Osmanlı etnik ve dinî yapısında, diğer topluluklardan herhangi bir farkı yoktu. Vergiye esas olan nüfus ve toplulukları tespit etmek amacıyla XV. ve XVI. asırlarda yapılan geniş çaplı sayımların sonuçlarını aksettiren Osmanlı belgeleri, Orta Anadolu ve Doğu Anadolu kesimindeki şehir, kasaba ve köylerde Ermeni guruplarının yayılış alanlarını belirler. Ancak Osmanlı kayıtlarında "Erâmine" şeklinde sözü edilen Gregoryanlar içerisinde (monofizitler) Süryani (Katolik ve Yakubi), Keldani, Melkiti, hatta Şemsi gibi dini grupların bulunduğu açıktır. Osmanlı sayım memurları bazı bölgelerde bütün bu cemaatleri tek başlık altında ("Erâmine") toplayarak isimlerini kaydetmiştir. Bu konuda dikkat çekici bir gözlemi, XVII. asır başlarında Anadolu'daki Ermeni cemaatlerinin bulunduğu yerleri dolaşan Polonyalı Simeon da yapar. Kendisi de bir Ermeni din adamı olan Simeon, mesela Harput'taki Süryani ve Rumların Ermenice konuştuklarını, kimin ermeni kimin Rum olduğunun anlaşamadığını, Diyarbakır'da Mardin kapı semtindeki Şemsilerin kendilerini Ermeni olarak tanıttıklarını yazar.

Bu noktada biraz daha geriye giderek tarihi kayıtlara dönersek, Osmanlı cemaat sistemi içinde Ermenilerin yerini daha rahat anlarız: Ortaçağ kaynaklarının (Bizans, Ermeni ve Selçuklu) Ermeni gruplarının Anadolu'daki yayılma sahasının genişlemesinde Bizans İmparatorluğu'nun rolünü öne çıkardıkları tespit edilebilir. Bizans'ın Ermenistan'da hakimiyet kuruşundan sonra (1064), kalabalık bir grubun Orta Anadolu'ya (Kapadokya kesimi), yerleştirildikleri

•Temsili Ermeni tacir gravürü

"Millet sistemi" denilen ve XIX. yüzyılda Tanzimat ile birlikte ortaya çıkan hak ve hukuk silsilesi, o dönemin keşfi değil, daha önceki uygulamaların resmen formülasyonu ve ilanı olarak anlaşılmalıdır.

belirtilir. Selçuklu Türklerinin Anadolu'ya girişi ve Konya'ya gelişlerinin ardından yine Orta Anadolu'nun güney kesimlerine ve Çukurova'ya (Kapadokya ve Kilikya) yönelik göçler oldu. Ayrıca bir bölüm Ermeni gurubunun Bizans'ın idaresi altındaki Batı Anadolu'ya kadar yayıldıkları da kaynaklarda belirtilir. Bunların bazılarının daha sonra Trakya'ya geçirilip Bizanslılar tarafından imha edildikleri bilgisi dikkati çeker. Osmanlı idaresinin Anadolu'da tam anlamıyla tesis edildiği XV.-XVI. yüzyıllarda Ermeni toplulukları daha çok Doğu ve Güneydoğu Anadolu ve bundan daha az olarak Orta Anadolu ve Çukurova'da bulunuyordu.

Osmanlı sayım defterleri üzerinde yapılan çalışmalar, Osmanlı hakimiyetinin kurulmasından sonra mesela Doğu Anadolu'daki şehir ve kasabalarda Ermeni nüfusunun arttığını sarıh olarak tespit etmiştir. Mesela Urfa, Harput gibi şehirlerde 1518'den 1523'e kadar olan kısa zaman diliminde Ermeni nüfus artışı %60 olarak saptanmıştır. Bu durum göç olgusuna işaret eder. Göç ile ilgili erken tarihli dikkat çekici bir belgeden, 1489'da o sırada Osmanlı idaresinde bulunmayan İspir yöresindeki Ermenilerin Trabzon yaylalarına yerleştikleri ve bölgede Ermeni nüfusunun oluşumunu sağladıkları anlaşılmaktadır. Adana bölgesinde, Adana-Gülek, Maraş'ta Zeytun ve Furnus'ta da Ermeni nüfusu Osmanlı idaresi altında durumlarını korumuşlardı. Yine Anadolu'daki bazı şehirlere bakıldığında, mesela Erzurum ve Erzincan şehirlerinde ise XVI. yüzyılda Ermeni nüfusu oluşmaya başlamıştı. İlginç şekilde bunların büyük çoğunluğu Türkçe adlar taşımaktaydı. Amasya'da 1523'te %22 oranında Ermeni ve Yahudi vardı. Kayseri'de Ermeni nüfus XVI. asırda kendi içinde %40 dolayında artış göstermişti. XVI. yüzyıla ait rakamlar Anadolu şehirlerinde Ermeni kaydıyla belirtilen nüfus oranının % 6dolayında olduğuna işaret eder

Osmanlı kayıtlarında "Erâmine" şeklinde sözü edilen Gregoryanlar içerisinde (monofizitler) Süryani (Katolik ve Yakubi), Keldani, Melkiti, hatta Şemsî gibi dini grupların bulunduğu açıktır.

(%81 müslüman, %12 Ortodoks/Rum ve geri kalanı Yahudiler başta olmak üzere diğer gruplar). İlginç olan husus bu oranların XIX. yüzyılda da hemen hemen aynı kalmasıdır.

XV. ve XVI. yüzyıla ait tespitler, Osmanlı idarecilerince Ermenilerin şehirlere yerleşiminin teşvik gördüğünü hatıra getirir. Hatta XVII. asırda Ermeni nüfusu yayılışı İmparatorluk coğrafyasında daha da genişlemiştir. Gerek Celali isyanlarının ortaya çıkardığı kaos ortamı, gerekse İran Ermenilerinin Osmanlı topraklarına akışı bunda rol oynamıştır. Bu asır başlarında Balkanlara ve Kırım'a kadar yeni bir dağılmanın söz konusu olduğu anlaşılır. Batı Anadolu'da XVI. asırda hiç bir Ermeni'nin bulunmadığı İzmir ve Manisa gibi şehirlerde XVII. yüzyıl başlarında bu şehirlerin milletlerarası ticarete açılmalarının da rolü ile Anadolu'dan ve İran'dan gelen Ermeni ipek tüccarlarının yerleştikleri görülmektedir.

Osmanlı sosyal hayatında gayrimüslimler arasında Ermeni topluluğunun durumu konusunda yapılan bir çalışmada şu hususlar tespit edilmiştir: Türkçeyi iyi konuştukları için çeşitli resmi ve özel devlet işlerinde görevlendirilmişlerdir. XVI. yüzyılda Ermeni asıllı muhtedi bir Osmanlı veziri dahi vardır. XVIII. yüzyılda Divrikli Düzyan soyundan saray kuyumcuları ve darphane nazırları, Şaşyan ailesinden saray hekimi, XIX. yüzyılda Bezciyan ailesinden darphane müdürleri, Dadyan ailesinden baruthane nazırları çıkmıştır. Ermeni asıllı vergi toplayıcıları ve mukataa mültezimlerine XVI. asırda bile rastlanır. Osmanlı şehirlerinde Türk-Ermeni aileler birbirleriyle iyi geçinip dostluk ilişkileri içerisinde yaşadıkları çeşitli yayınlara konu olmuştur. Birçok Ermeni, Osmanlı devlet adamlarına kahyalık ve danışmanlıkta bulunmuştur. Onlardan bazı kalelerde muhafız olarak da yararlandığı anlaşılmaktadır. Bunun karşılığı bir takım vergilerden bağışlanmışlardır. Çukurova'da Gülek Kalesi'nde ve Karaisalı'daki üç kalede Ermeni muhafızlar görev yapmışlardır. Van'da XVI. yüzyılda kale hizmetinde olan Ermeniler görülür.

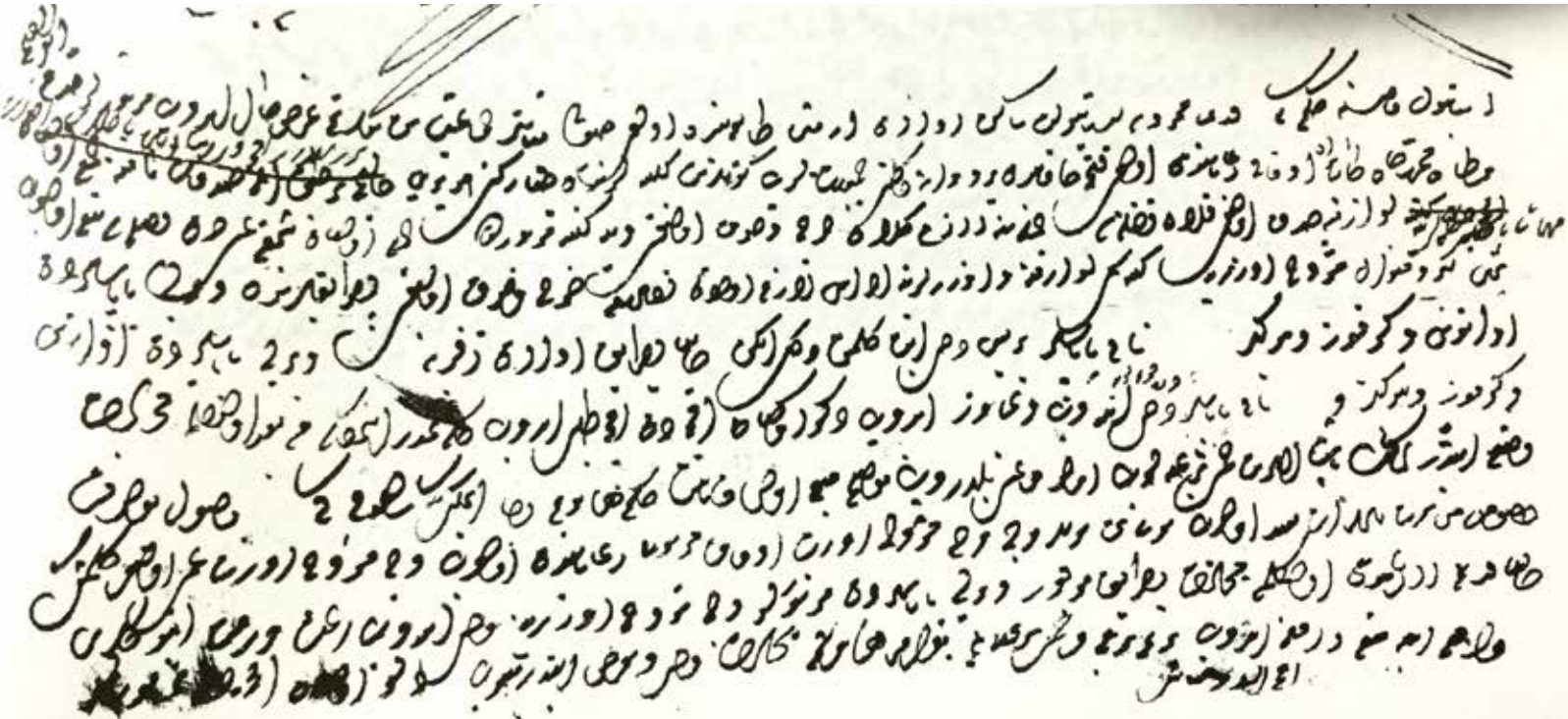
Şüphesiz yer yer iki toplum arasında bazı olaylar da çıkmıştır, ancak bunlar küçük boyutlu ve yerel kalmıştır. XVIII. yüzyılda Katolik misyonerlerin faaliyetleri sonucu Ermeniler arasında Katoliklik yayılmış ve bu durum toplum içinde huzursuzluğa yol açmıştır. Sivashlı Mehitar (1676-1749), Benedikt tarikatı mensubu olarak İstanbul'da 1701'de bir cemaat oluşturmuştur. Ardından diğer bazı yerlerde de Katoliklik yayılmıştır. Daha sonraları Protestanlık da Ermeniler arasında taraftar bulmuştur. 1830'da Ermeni Katolik, 1850'de Protestan cemaatleri tanınmıştır. 1567'de Tokatlı Abgar, ilk Ermeni matbaasını İstanbul'da kurmuştur. Böylece kendi kültürlerini geliştirme ve yayma imkanına kavuşmuşlardır. Osmanlı idarecileri buna karışmamış, herhangi bir engel çıkarmamışlardır.

Bütün bu belirtilen hususlar, Osmanlı toplumunun iç içe geçmiş yapısını, etnik-dinî özelliklerinin ortaya koymak yanında, birlikte yaşamının getirdiği sosyal mutabakat için de temel argümanları sağlamıştır. Bu birlikte yaşamının iç içe geçmişliği konusu yukarıda bahsedilen gözlemciler yanında bazı batılılar tarafından da ifade edilmiştir. Ancak sosyal hayatta karşılıklı bir sınırlama alanının bulunduğunu da belirtmek gerekir. Toplum içinde birbirinin dikkatini çekmeyecek ölçüde kendilerine tanınan haklar çizgisi dahilinde kalan cemaatler için hiçbir problem yoktur. Bununla beraber türlü dinî ve sosyal sebeplerle hassaslaşmaların arttığı dönemlerde gayrimüslimlerin hareketlerine elbette bağlı buldukları kurallar uyup uymamaları açısından özel bir dikkat gösteriliyordu. Osmanlı Müslüman sivil halk, ulema, askeri sınıf arasında da benzeri bir farklılık bulunuyordu. Osmanlı merkezi idaresine yansıyan şikayetler üzerine çıkan emirlerde görülen kıyafet kısıtlamaları, Müslümanı rahatsız etmeyecek şekilde ayin yapılması istekleri, kilise inşası problemleri, genellikle Müslüman kesimin hassasiyeti, yahut mahalli idarecinin dikkati çerçevesinde öne çıkarılıyordu.

Bu gibi kısıtlamalar Osmanlı cemiyeti içinde gayrimüslim toplulukların sistemli bir aşağılama anlayışından çok, statülerinin belirlenmesi endişesinden kaynaklanmakta idi. Teorik olarak bu maksat, her iki taraf için koruyucu, emniyeti sağlayıcı, farklılığı tebarüz ettirici bir anlam taşıyordu. Bu bakımdan “Millet sistemi” denilen

XVIII. yüzyılda Katolik misyonerlerin faaliyetleri sonucu Ermeniler arasında Katoliklik yayılmış ve bu durum toplum içinde huzursuzluğa yol açmıştır.

ve XIX. yüzyılda Tanzimat ile birlikte ortaya çıkan hak ve hukuk silsilesi, o dönemin keşfi değil, daha önceki uygulamaların resmen formülasyonu ve ilanı olarak anlaşılmalıdır. Rum, Ermeni gibi gayrimüslim topluluklar Osmanlı cemiyetinde modern bir tabir olan “azınlık” değil, bu sosyal yapının bir parçası konumundadır. Birçok şehirde Müslüman ve Hıristiyan halk iç içe oturur, birbiriyle komşudur, ticari ortaklık ilişkisi içinde bulunabilir. Bundan dolayı bir “tecrit”, sistematik aşağılama, keyfi bir malî baskıda bulunma gibi bir anlayış toplumun zihin dünyasında yer almamaktadır. Farklılıkları bir arada yaşatma tecrübesiyle Osmanlı toplumu, çağdaşı diğer batılı devletlerle karşılaştırıldığında, bu yönleriyle hemen ayrılır, modern öncesi idare anlayışı içinde seçkin bir yere sahip olur.

• İstanbul'daki Ermeni cemaatinin manastırları ile ilgili taleplerine dair bir arşiv kaydı

Ünlü Türkolog Prof. Dr. Andreas Tietze

Prof. Dr. György Hazai

TÜBA Şeref Üyesi

20. yüzyıl en ünlü Türkologlarından biri olarak sayılan Avusturyalı Andreas Tietze 26 Nisan 1914'te Viyana'da aydın bir ailenin evladı olarak dünyaya gelmiştir. Babası ve annesi meşhur birer sanat tarihçisi olarak hem bilim hem de müzeoloji sahasında ün kazanmış simalardı. Andreas, anne ve babasının Akdeniz ülkelerinde yaptığı yolculukları sırasında bu bölgeyi tanıma fırsatını buluyor. Genç bir üniversitesi öğrencisi olarak ise Paris'te Arapça öğreniyor. Biraz Türkçe öğrenmek fırsatı da yakalıyor. Türkiye yolculukları 1935 ve 1936 yıllarında başlıyor. 1937'de ise Türkiye'de bilimsel araştırmalar yapmak için bir burs alarak daha uzun zaman orada kalma niyetiyle

de Viyana'dan ayrılıyor. Fakat bu planlarını dünya tarihinin olayları tamamen değiştiriyor. 1938 yılının Mart ayında Hitler Avusturya'yı işgal ediyor, 1939 yılı Eylül ayının başında ise II. Dünya Savaşı başlıyor. A. Tietze Avusturya'ya dönemiyor, zaten ailesi de Viyana'dan kaçmak zorunda kalıyor. Böylece genç burslu bilim adamı birdenbire Türkiye'ye sığınan birçok antifaşist gibi mülteci bir bilim adamı olarak yaşamaya mecbur oluyor. Bu vatansızlık durumu 1958'de Kaliforniya Üniversitesi'ne (Los Angeles'e) davet edilmesiyle sona eriyor. Hayatın onu mecbur ettiği 20 yıl süren bu emigrasyon Andreas Tietze için beklemedik perspektifler açıyor ve bu dönem boyunca Türkoloji'nin birçok sahasında yer alan çalışma kaynaklarını ve uzmanlarını tanıma ve birçok aydın dost edinme fırsatını buluyor. İstanbul Üniversitesi'nde dil hocası olarak çalışması bu ilişkilerini adamakıllı kuvvetlendiriyor. Bu arada şunu da unutmayalım; bu süre içinde Süheyla Hanımla tanışıp evlenerek aile kuruyor. Bu evlilikten iki kızı ve iki oğlu dünyaya geliyor. Amerika'da geçirdiği yıllar boyunca (1958-1973) artık uluslararası Türkoloji dünyasının ünlü bir uzmanı sayılan Andreas Tietze 1973 yılında doğduğu

Anadolu, Balkanlar ve Akdeniz bölgeleri arasındaki dil ilişkileri, bunun sonucundaki kelime alışverişleri Andreas Tietze'nin, bütün hayatı boyunca ilgi merkezindeydi. Bu konudaki yazıları sentez ve ilerideki çalışmalar için rehber sayılmaktadır.

Prof. Dr. Andreas Tietze

yer olan Viyana'ya dönüyor. Oradaki Üniversitenin Şarkiyat Bölümünün ve böylece Türkoloji Enstitüsü'nün müdürü oluyor. Bu yıllar boyunca önemli bilimsel ödevler üsteleniyor. On yıl sonra üniversitesindeki çalışmalarına son verip emekliye ayrılarak çalışmalarına öncekinden daha büyük bir hızla devam ediyor. Yaşı 70'i aşkın, fakat çalışma temposu gençlik yıllarından farklı değildir. Olaylarla dolu hayatının bu kısa tablosunu çizdikten sonra bilimsel araştırma ve çalışmalarına ve orada elde ettiği eşsiz başarılarına biz göz atalım.

Andreas Tietze'nin Türkoloji çalışmalarının merkezinde her zaman Türk dili bulunmaktaydı. Türk dilini gerçekten her yönüyle incelemekte idi. Bu çalışmaların sonucunda dilin hem geçmişine hem de bugününe ait bir sürü önemli, yol gösterici eser vermiştir.

Araştırmalarının ilk döneminde Türk dilinin, özellikle de ağızların diğer dillerle olan ilişkilerine büyük ağırlık veriyordu. Bu konuda, yani Anadolu Türkçesine girmiş Rumca, Slavca, Arapça ve Farsça kelimelere ait çok sayıda makalesi çıkmıştır. Bunlar toplu bir halde, yani kitap olarak yayımlanmış olup araştırmacıların emrine amadedir.¹ Denizle ve denizcilikle temasları süresinde Türklerin diline giren Yunan ve İtalyan unsurlarına ait çalışmalarının sonucunda Henry ve Renée Kahane ile

¹ Wörterbuch der griechischen, slavischen, arabischen und persischen Lehnwörter im Anatolischen Türkisch/Anadolu Türkçesindeki Yunanca, Slavca, Arapça ve Farsça ödünçlemeler sözlüğü. Derleyen Mehmet Ölmez. [Mit dem Vorwort von Andreas Tietze.] İstanbul, 1999, [1-] 10 + [212] + 225-280 p. (Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi, 26). <Neudruck von II.8, 11, 12, 17 und 28. Vorwort: cf. II.103.>

Andreas Tietze'nin en büyük rüyası Türk dilinin tarihi-etimolojik sözlüğünü hazırlamaktı. Bu sözlük için bütün hayatı boyunca malzeme topladı. Fakat bu güzel projeyi gerçekleştirmek imkânına ancak Viyana Üniversitesi'nden emekliye ayrıldıktan sonra kavuştu.

beraber yayımlandığı *Lingua Franca in the Levant* başlıklı muazzam monografisi bu üç dilin birbirleriyle ilişkilerini incelemekte yeni ufuklar açmıştır.² Anadolu, Balkanlar ve Akdeniz bölgeleri arasındaki dil ilişkileri, bunun sonucundaki kelime alışverişleri bütün hayatı boyunca ilgi merkezinde idi. Bu konudaki yazıları bir sentez ve ilerideki çalışmalar için bir rehber sayılmaktadır.³ Genel

² The lingua Franca in the Levant. Turkish nautical terms of Italian and Greek origin. Urbana, Illinois, 1958, XIII+[III]+752 p. [Zusammen mit Henry & Renée Kahane.]

³ Probleme der Turzismenforschung. In: Tagung „Ziele und Wege der Balkanlinguistik“. Norbert Reiter (Hrsg.) (= Osteuropa-Institut an der Freien Universität Berlin. Balkanologische Veröffentlichungen, 8). Berlin-Wiesbaden, 1983, 237-244. Der Einfluß des Türkischen auf andere Sprachen. (Die Veröffentlichungen seit etwa 1950). In: Handbuch der türkischen Sprachwissenschaft. Teil I. Herausgegeben von György Hazai (= BOH, 31). Budapest/Wiesbaden, 1990, 119-145. Die fremden Elemente im Osmanisch-Türkeitürkischen. In: Handbuch der türkischen Sprachwissenschaft. Teil I. Herausgegeben von György Hazai (= BOH, 31). Budapest/Wiesbaden, 1990, 104-118.

sözlükçülük sahasında ilk önce Redhouse sözlüğünün yeni yayımına katkısını anmamız gerekir. Bilindiği gibi bu sözlük Redhouse Yayınevi'nin kurmuş olduğu bir uzmanlar gurubu tarafından hazırlanmakta idi. Yıllar boyunca süren bu çalışmalar en nihayet A. Tietze tarafından tamamlanmış ve 1968 yılında başarı ile sona ermiştir.⁴ Bu satırlarımın sonunda ölümünden dolayı ancak birinci cildini görebildiği, bir şaheser sayılan tarihi-etimolojik sözlüğün tarihçesinden de söz etmek istiyorum.

Tarihi-Etimolojik Sözlüğün Tarihçesi

A. Tietze'nin Türkoloji'nin bütün sahalarını kapsayan çalışmalarında Türk halkının folkloru özel bir yer almıştı. Türk bilmece külliyyatının İlhan Başgözle beraber gerçekleştirilen yayını, Codex Cumanicus'taki bilmeceleri yeni metotlarla incelemesi ve diğer yazıları bunu açıkça belgelemektedir.⁵ Aynı zamanda Yakın Doğu bölgesinde geçmişteki kültür temasları konusunda birçok önemli ilişkiye dikkatimizi çekmiştir. Osmanlı tarihinin kaynaklarına ait çalışmaları arasında Mustafa Ali'nin önemli eserlerinin ve W. Aigen'in Halep'e ait anılarını belirtmek gerekir. Türkoloji sahasındaki bilgi akımındaki güçlüklerini görerek daha önceki planlarımızı gerçekleştirmek üzere 1970 yılları ortasında Turkologischer Anzeiger/Turkology Annual başlığı altında beraber bir bibliyografya dergisi kurmuştuk.⁶ Türkiye'de

maalesef az bilinen bu derginin şimdiye kadar 29 cildi çıkmıştır, 30. cildi hazırlanmaktadır. Ortak rüyamız ise bu yıllık bibliyografyanın Türkiye'nin her üniversitesinde bulunmasıydı. Bu ümidimiz maalesef istediğimiz şekilde gerçekleşemedi. Hocanın en büyük rüyası Türk dilinin tarihi-etimolojik sözlüğünü hazırlamaktı. Bu sözlük için bütün hayatı boyunca malzeme topladı. Fakat bu güzel projeyi gerçekleştirmek imkânına ancak Viyana Üniversitesi'nden emekliye ayrıldıktan sonra kavuştu. İlerlemiş yaşına rağmen bu çalışmalarını gerçekten muazzam bir çalışkanlıkla yürüttüğüne yıllar boyunca bizzat şahit oldum. Normal olarak sabahın altısından akşam saatlerine kadar evinden uzak olmayan bir çalışma bürosunda bu sözlük üzerinde çalışırdı. Bu benzersiz çabaların sonucunda sözlüğün birinci cildi 2002 yılında yayımlandı.⁷ Bu eser Türkiye'de yılın kitabı olarak seçilmiştir. Sözlük üzerindeki çalışmalarına devam etti. O sıralar kendisini defalarca ziyaret etme fırsatını bulmuştum. Sözlük çalışmaları her zaman görüşmelerimizin en önemli konusu oluyordu.

Bir keresinde bana bir şiir gösterdi:

*“Ne kadar kelime bulmuş insan aklı
Sudan, topraktan doğduğu halde.
Ben kime harcayacağım bu kadar kelimeyi
Şu daralan istikbalde.”*

(Celal Sılay, Acaba. İstanbul 1954, s. 65)

İşte görüyorum mukadderatımı – dedi.

Sözlük çalışmasına 2003 yılının sonundaki ölümü son verdi. TÜBA'nın şeref üyesi olan A. Tietze'nin bu güzel projesini Akademi'nin himayesine alıp devam ettirme niyeti Türkoloji dünyasını sevindiren bir haberdir.

⁴ Redhouse yeni Türkçe-Üngilizce sözlük/New Redhouse Turkish-English dictionary. İstanbul, 1968, XXXII+1292 p. <WZKM 76.1986.7: Planer, Koordinator und Mitherausgeber.>

⁵ The Koman riddles and Turkic folklore. Berkeley – Los Angeles – London, 1966. XIV + [II] +160 p. + 1 Taf. (University of California Publications, Near Eastern Studies, 8).Bilmece: A corpus of Turkish Riddles. By Ülhan Başgöz and Andreas Tietze. Berkeley – Los Angeles – London, 1973, [VI] + 1063 p. (University of California Publications. Folklore studies, 22.) <Cf. I.19.>

⁶ Tarihi ve etimolojik Türkiye Türkçesi lügatü/Sprachgeschichtliches und etymologisches Wörterbuch des Türkei-Türkischen. Birinci cilt. A-E. Bu eser altı cilt ve bir indeks cildi olmak üzere yedi cilt olarak planlanmıştır. İstanbul–Wien, 2002, 763 p.

⁷ Turkologischer Anzeiger. (TA ...) Turkology Annual. [1-25]. Wien 1975-2002. <Zusammen mit György Hazai und [ab Band 21] Barbara Kellner-Heinkele.> <Bd. 1 und 2 = WZKM 67.1975.339-488 und WZKM 68. 1976.297-485.>

ALLEA 16. GENEL KURULU LİZBON'DA GERÇEKLEŞTİRİLDİ

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar ve Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Nuri Yurdusev'in de katıldığı Avrupa Akademileri Federasyonu'nun (Federation of All European Academies – ALLEA) 16. Genel Kurulu 23-24 Nisan 2015 tarihlerinde Lizbon'da gerçekleştirildi.

ALLEA Genel Kurul kapsamında; tarihte, günümüzde ve gelecekte Avrupa'da bilim ve araştırma ana teması üzerine "Avrupa'da Bilim ve Araştırma – Geçmiş, Bugün ve Gelecek: Lizbon Gündeminin 15 Yılı" adlı sempozyum düzenlendi.

Sempozyum'da; sunumlar ve tartışmalarla bilim ve araştırmada karşılaşılan sorunlar ele alındı ve daha yaratıcı ve somut çıktılarının oluşturulabilmesi için yapılması gereken çalışmalar gözden geçirildi. Tartışmalar üniversitelerin ve genç bilim insanlarının karşılaştığı sorunlar ve ayrıca 15 sene önce başlatılan Lizbon Agenda'sı kapsamında belirlenen hedeflerden neden uzak kaldığı üzerinde odaklandı. Bu çerçevede bilgi temelli ekonomiye geçiş ve genç bilim insanlarının desteklenmesi, araştırma için yeni fonların bulunması noktalarına özellikle dikkat çekilen "15 Years of Lisbon Agenda" başlıklı ortak bir bildiri kabul edildi. Sempozyumun ardından

2015 yılı "Madame de Staël Kültürel Değerler Ödülü" törenle Profesör Hellen Wallace'a verildi.

24 Nisan'da Lizbon Bilimler Akademisi'nin (Academy of Sciences of Lisbon) ev sahipliğinde gerçekleştirilen çalışma toplantısında ALLEA'nın son bir yıllık aktiviteleri ve bütçesi görüşüldü. Genel Kurul'da ayrıca; başkanlık süresi sona eren Profesör Günter Stock yeniden 3 yıllığına ALLEA başkanı seçildi.

TÜBA GIDA ve BESLENME ÇALIŞMA GRUBU KURULDU

Gıda ve beslenmenin toplum sağlığı açısından taşıdığı önem dikkate alınarak, TÜBA bünyesinde kurulan 'TÜBA Gıda ve Beslenme Çalışma Grubu', bilimsel çalışmalarıyla tanınmış TÜBA üyeleri ve üyeler dışındaki bilim insanları ve uzmanlardan oluşuyor.

TÜBA Asli Üyesi ve Fırat Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Kazım Şahin'in yürütücülük görevini üstlendiği grupta; TÜBA Asli ve Üyesi Erciyes Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Fahrettin Keleştemur, TÜBA Asli Üyesi ve Süleyman Demirel Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Fatih Gültekin Hacettepe Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. H. Tanju Besler, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Gıda ve Kontrol Genel Müdürü Prof. Dr. İrfan Erol, İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ali Aydın yer alıyor.

"TÜBA olarak, 'daha sağlıklı ve yeterli/dengeli beslenen toplum' hedefine katkıyı amaçlıyoruz."

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, konuya ilişkin açıklamasında; "Bilimsel bilgi ve yaklaşımların yaygınlaştırılması ile bilim temelli danışmanlık, TÜBA'nın temel işlevleri arasında yer almaktadır. TÜBA Çalışma Grupları; Akademi'nin bu işlevlerinin gerçekleştirilmesi

“

Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar:

"Seçkin bilim insanlarından oluşan TÜBA Gıda ve Beslenme Çalışma Grubu, ilgili paydaşların katkı ve katılımıyla; toplum, ilgili kamuoyu ve politika yapıcılara yönelik bilimsel etkinlikler gerçekleştirecek.

”

doğrultusunda; önemli, öncelikli ve yeni konularda faaliyet gösteriyor. Varolan kanser, kök hücre gibi konular yanında gıda ve beslenme, genom, bilim ve eğitim gibi konularda yeni çalışma grupları oluşturuyoruz. "Gıda ve beslenme" de, hem küresel olarak hem de ülkemiz bakımından makro ve mikro düzeyde önemli ve öncelikli konulardan biri. Gıda ve Beslenme Çalışma Grubu'nu, bu gerçekten hareketle oluşturduk" dedi.

Açıklamasına "Konuyla ilgili seçkin bilim insanlarından oluşan TÜBA Gıda ve Beslenme Çalışma Grubu, ilgili paydaşların katkı ve katılımıyla; toplum, ilgili kamuoyu ve politika yapıcılara yönelik bilimsel etkinlikler gerçekleştirecek. Bu bağlamda, TÜBA olarak, Nisan ayında, Asya Akademiler Birliği (The Association of Academies and Societies of Sciences in Asia-AASSA) ile birlikte "Sürdürülebilir Gıda Güvenliği" konusunda uluslararası bir çalıştay yapacağız. Ayrıca, TÜBA Kanser ile Gıda ve Beslenme Çalışma Grupları'mız tarafından, Mayıs ayında "Gıda, Beslenme ve Kanser Önlenmesi" konulu bir bilimsel toplantı gerçekleştirilecek. Çalışma grubumuzun faaliyetleri, ulusal ve uluslararası düzeyde etkinliklerle devam edecek" diye devam eden ACAR, gıda ve beslenme konusundaki çalışmaları ile TÜBA'nın "daha sağlıklı, yeterli ve dengeli beslenen toplum" hedefine katkıda bulunmayı amaçladığını söyledi.

"Toplum, sağlığın temeli olan yeterli ve dengeli beslenme konusunda yeterli bilgilendirilmiyor."

Grubun Yürütücüsü ve TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Kazım Şahin de yaptığı açıklamada; Mültidisipliner bir yapıya sahip olan beslenme bilimi, besinlerin üretiminden tüketim ve organizmanın yararlanmasına kadar geçen tüm aşamalarda, insan-besin arasındaki ilişkileri inceliyor. Beslenme, insan ve hayvan sağlığını korumak, geliştirmek ve yaşam kalitesini yükseltmek için vücudun gereksinimi olan besin öğelerini yeterli miktarlarda ve uygun zamanlarda almak için bilinçli yapılması gereken bir davranış olarak da ifade edilebilir. Organizmanın, sağlıklı büyüme ve gelişmesi, sağlıklı ve üretken olarak uzun süre yaşaması için bu öğelerin her birinden günlük ne kadar alınması gerektiği belirlenmiştir. Bu öğelerin herhangi biri alınmadığında veya gereğinden az ya da çok alındığında

büyüme ve gelişme engelleniyor ve dolayısıyla sağlık bozuluyor. Örneğin, gereğinden fazla besin tüketilirse, çok alınan bazı öğeler vücutta yağ olarak depolanmakta ve kronik hastalıklara neden olmaktadır. Ülkemizde toplum, sağlığın temeli olan yeterli ve dengeli beslenme konusunda yeterli bilgilendirilmemekte, bu alanda sınırlı sayıda bilimsel çalışma yapılmaktadır.

“Uluslararası standartlarda gıda ve beslenme bilinci oluşturulacak.”

Uluslararası standartlar çerçevesinde belirlenen niteliklere uygun yeterli ve dengeli beslenme bilincinin yerleştirilmesi, toplumun beslenme durumunun saptanması ile sorunların ve önceliklerin belirlenerek değerlendirilmesi, hayvan ve insan sağlığının korunması, hastalıkların iyileştirilmesi ve toplumun bilinçlendirilmesi, ulusal ve uluslararası üniversiteler ile kamu ve sivil toplum kuruluşlarının ilgili kurum ve kuruluşlar ile iş birliği içerisinde bulunarak; etkin bilimsel araştırma projelerinin hazırlanmasının teşvik edilmesi, eğitsel etkinlikler düzenlenmesi ve yayınlarda bulunulması amacı ile Türkiye Bilimler Akademisi Başkanlığı'na bağlı Gıda ve Beslenme Çalışma Grubu oluşturuldu.”

Prof. Dr. Şahin, Gıda ve Beslenme Çalışma Grubu'nun önemli bir görev üstlendiğini ifade etti ve “Toplumun uluslararası standartlar çerçevesinde belirlenen niteliklere uygun yeterli ve dengeli beslenme bilincinin gelişimine katkı sağlamak ve sağlıklı gıda, beslenme ve yaşam biçimlerini teşvik etmek, gıda ve beslenme ile ilgili bilimsel araştırma alanında üniversiteler, kamu ve sivil toplum kuruluşları gibi ilgili kurum ve kuruluşlar arasında iş birliğine katkıda bulunmak, ulusal ve uluslararası düzeyde, bilimsel çalışmaları, mevzuatı ve uygulamaları takip ederek, toplumun sağlıklı beslenme ve gıdalar hakkında doğru ve güvenilir bilgiye ulaşmasına katkıda bulunmak,

“

Prof. Dr. Kazım Şahin:
Ülkemizde toplum, sağlığın temeli olan yeterli ve dengeli beslenme konusunda yeterli bilgilendirilmemekte, bu alanda sınırlı sayıda bilimsel çalışma yapılmaktadır.

”

gıda ve beslenme ile ilgili ulusal ve uluslararası gelişmelerin yakından takip edilerek eş güdümünü sağlamak, toplumda yeterli ve dengeli beslenme bilincinin yerleşmesini sağlayacak insan gücü altyapısının oluşturulması için önerilerde bulunmak, gıda ve beslenme hakkında, ulusal ve uluslararası kuruluş ile projelerde danışmanlık yapmak, ülkenin gıda ve beslenme plan ve politikalarının saptanması ve yönlendirilmesine katkı sağlamak, gıda ve dengeli beslenme üzerine sempozyum, konferans vb. düzenlemek, beslenme eğitimleri vermek, obezite, diyabet, damar sertliği gibi metabolik hastalıklar ile ilgili çalıştaylar düzenlemek, gıda ve beslenme araştırmalarıyla ilgili her türlü bilgilendirme faaliyetlerine kitap, broşür, medya ve internet aracılığıyla katkı yapmak gibi önemli faaliyetler yer almaktadır” dedi.

← TÜBA Gıda ve Beslenme Çalışma Grubu Yürütücüsü Prof. Dr. Kazım Şahin

TÜBA ve AASSA İŞ BİRLİĞİYLE DÜZENLENEN 'ULUSLARARASI GIDA GÜVENLİĞİ SÜRDÜRÜLEBİLİR YÖNETİMİ BÖLGESEL ÇALIŞTAYI'

TÜBA ve Asya Bilim Akademileri ve Toplulukları Birliği (The Association of Academies and Societies of Sciences in Asia - AASSA); Bilim Akademileri Küresel Ağı'nın da katkılarıyla (Global Network of Science Academies –IAP) düzenlenen "Uluslararası Gıda Güvenliği Sürdürülebilir Yönetimi Bölgesel Çalıştayı / Regional Workshop on Sustainable Management of Food Security" 9-10 Nisan 2015 tarihinde Legacy Ottoman Hotel'de gerçekleştirildi.

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar: "Eminim ki hepimiz konu hakkında çok değerli sonuçların elde edileceği bir çalıştaya şahit olacağız."

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar dünyanın dört bir tarafından değerli konuşmacıları İstanbul'da görmekten duyduğu memnuniyeti dile getirerek başladığı konuşmasını geçtiğimiz yıl yine AASSA ve TÜBA iş birliği ile düzenlenen "Bilim ve Teknolojide Kadın Çalıştayı"ndan söz ederek sürdürdü ve bu değerli organizasyonları gerçekleştirme fırsatı verdiği için AASSA Başkanı Prof. Dr. Krishan Lal'e teşekkürlerini ilettili. Prof. Dr. Acar ayrıca "Çalıştayı gerçekleştirilmesi için organizasyon komitesi oldukça fazla emek sarfetti, bu çalışmalarını nedeniyle AASSA Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Namık Kemal Aras ve AASSA Sekreteryası'na teşekkürlerimi sunuyorum. İki gün süresince gıda ve sürdürülebilir yönetimi, gıda güvenliği üzerinde doğa ve insan etkisi, koşullar ve beslenme üzerine çok önemli sunumlar değerli bilim insanları tarafından gerçekleştirilecek. Eminim ki hepimiz konu hakkında çok değerli sonuçların elde edileceği bir çalıştaya şahit olacağız." dedi ve sözlerini TÜBA hakkında bilgi vererek sonlandırdı.

AASSA Başkanı Prof. Krishan Lal: "Gıda sürdürülebilirliği ve beslenme Asya-Pasifik bölgesinde büyük endişe yaratıyor."

Konuşmasına organizasyonun her aşamasında sorumluluk alan isimlere teşekkür ederek başlayan Prof. Dr. Lal sözlerine şöyle devam etti: "Seminerin konusu olan Gıda Güvenliğinin Sürdürülebilir Yönetimi, özellikle yaşanan nüfus artışı ve iklim değişiklikleri nedeniyle mevcut küresel senaryoda büyük önem taşıyor. BM düzeyinde çok sayıda müzakere yapılıyor. TÜBA gibi ulusal bilim akademileri tek tek veya birlikte, Uluslararası Bilim Konseyi (ISCU) ve IAP gibi kuruluşlar aracılığıyla, bu sorunla başa çıkmak için stratejiler hazırlamak üzere konuyu farklı yönleriyle ele alıyor. Gıda sürdürülebilirliği ve beslenme Asya-Pasifik bölgesinde büyük endişe yaratan sorunlar. Çünkü dünya nüfusunun neredeyse yarısı bu bölgede yaşıyor. Bu nedenle de AASSA için önemli bir gündem konusu.

Son zamanlarda pek çok önemli gelişme gerçekleşti. Önceden IAP ile Akademiler arası Medikal Panel (IAMP) birleşerek, yine IAP kısaltmasıyla Akademilerarası Ortaklık'ı kurdular. Mühendislik ve Teknoloji

Akademileri Konseyi'nin de yakın gelecekte bu ortaklığa katılma ihtimali var. Alman Hükümeti'nin sponsorluk yaptığı "Tarım, Gıda ve Beslenme Güvenliği" konulu büyük bir proje henüz yeni başladı. IAP'nin tüm bölgesel ağları projenin uygulamasına katılıyor. AASSA proje ekibinde dört uzman görevlendirdi. Projenin başlangıç toplantısı 1-2 Haziran 2015 tarihlerinde Halle'de bulunan Almanya Ulusal Bilim Akademisi'nde yapılacak. Bu kapsamda içinde iki gün sürecek olan bu çalıştay oldukça büyük bir önem taşıyor. Bu doğrultuda müzakerelerden iyi belgelerin ortaya çıkmasını dört gözle bekliyorum."

TÜBA Gıda ve Beslenme Çalışma Grubu Yürütücüsü Prof. Dr. Kazım Şahin: "Küresel iklim değişimi ve çevre kirliliği daha önce hiç olmadığı kadar hızlı bir şekilde devam ederken, pek çok bölge kuraklık ve kıtlıktan etkileniyor."

TÜBA Asli Üyesi ve çalıştayın düzenleyicisi olan TÜBA Gıda ve Beslenme Çalışma Grubu Yürütücüsü Prof. Dr. Kazım Şahin ise açılış konuşmasına dünya nüfusunun çok büyük bir kısmının gıda sıkıntısı çektiğine ve açlıkla mücadele ettiğine dikkat çekerek başladı. Prof. Dr. Şahin sözlerine şöyle devam etti: "Küresel iklim değişimi ve çevre kirliliği daha önce hiç olmadığı kadar hızlı bir şekilde devam ederken, pek çok bölge kuraklık ve kıtlıktan etkileniyor. Bilim insanları ise, daha büyük gıda sıkıntısı yaşanması ihtimalini azaltmak ve yakın gelecekte oluşabilecek riskleri önlemek amacıyla alternatif ve uyarlanabilir gıda üretim sistemlerinin geliştirilmesinin önemini vurguluyor ve bu konuda araştırmalarını sürdürüyor. Tüm bu çalışmalar kapsamında öne çıkan çalıştayda; gıdaların işlenmesi, dağıtılması ve tüketilmesi gibi gıda sistemi faaliyetlerinin yanı sıra ekinlerden, çiftlik hayvanlarından, ağaçlardan, tatlı sudan ve deniz kaynaklarından yiyecek üretilmesi; gıda güvenliğinin mevcudiyet, erişim, kullanım ve dayanıklılık boyutları; ekonomik, çevresel, sağlıkla ilgili ve sosyal hedefler ve bunların sonuçları arasındaki sinerji ve dengelere değinilecek."

AASSA Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Namık Kemal Aras: "AASSA Manila'dan İzmir'e dek çalışmalarıyla ses getiriyor."

TÜBA Şeref Üyesi ve AASSA Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Namık Kemal Aras yaptığı konuşmada AASSA'nın bilim ve teknolojiyle ilgilenen, kar amacı gütmeyen uluslararası bir kuruluş olmasına vurgu yaparak; Asya ve Avusturalya'da bilim ve teknoloji alanında bölgenin gelişmesi konusunda önemli rol oynayan bir topluluk olma amacını taşıdığını söyledi. Prof. Dr. Aras, AASSA'nın özellikle 'Asya ve Pasifik'te bilim eğitimi, bilim ve mühendislikte kadınlar, bilim okuryazarlığı: bilimi ulaştırma ve bilim iletişimi, bilim, teknoloji ve yenilikçilik aracılığıyla ekonomik ilerleme' konularına odaklandığını belirtti ve Kudüs'ten Yeni Delhi'ye, Manila'dan İzmir'e dek birçok bölge ve şehirde seminer, konferans ve daha birçok çalışma ile ses getirdiğinden söz etti.

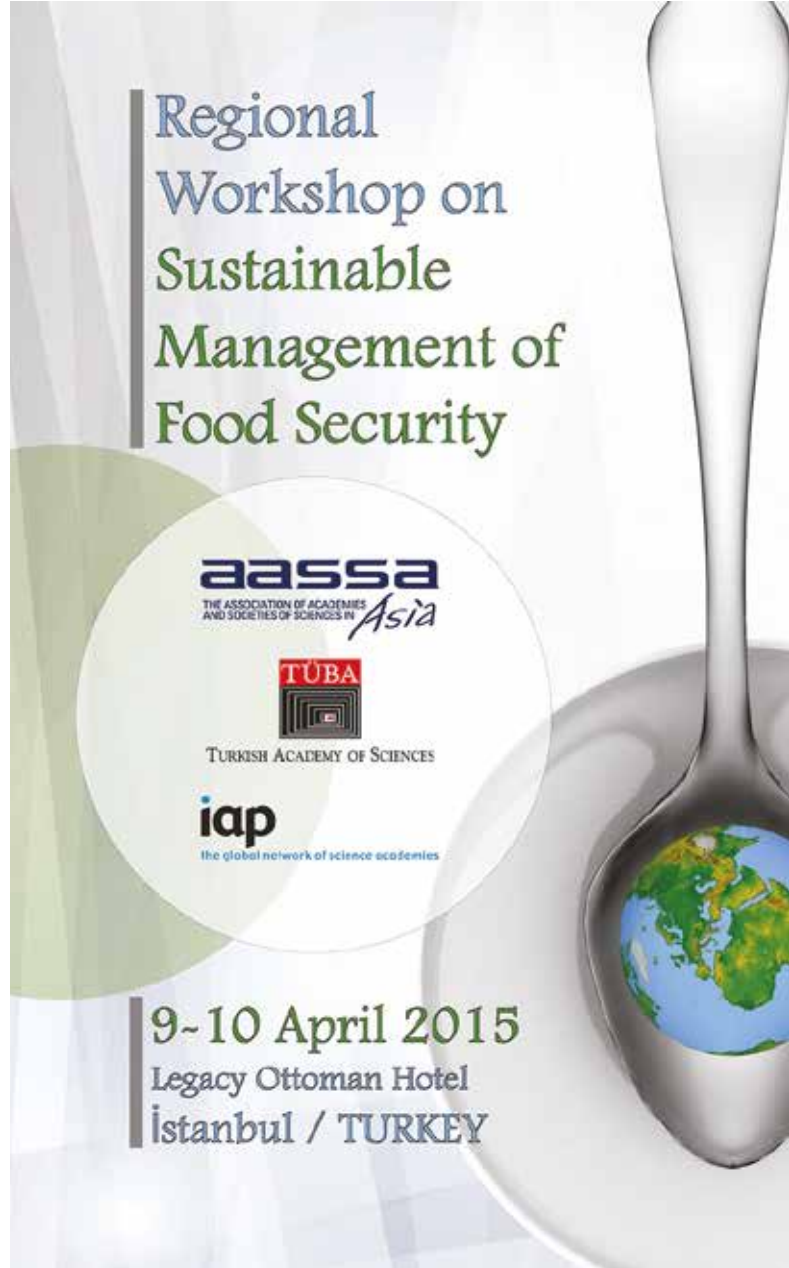
Açılış konuşmalarının ardından TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar; AASSA Başkanı Prof. Dr. Krishian Lal'e, TÜBA Gıda ve Beslenme Çalışma Grubu Yürütücüsü Prof. Dr. Kazım Şahin'e ve AASSA Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Namık Kemal Aras'a iş birliği ve katkılarından dolayı takdir plakelerini sundu.

AASSA Başkanı Prof. Krishian Lal

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar

Öğleden sonra; Dr. Zahurul Karim ve Rafael D. Guerrero III ve Prof. Dr. Namık Kemal Aras'ın başkanlığını yaptığı "Asya'nın Kırsal Bölgelerinde Gıda Güvenliği için Sürdürülebilir Tatlı Su Akuakültürü" başlıklı oturumun ardından Doç. Dr. Işıl Ergin, "Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar ve Risk Algısı: Avantaj ve Risk Karşılaştırması" adlı oldukça dikkat çeken sunumunu Tarım, Gıda ve Hayvancılık Bakanlığı Gıda ve Kontrol Genel Müdürü İrfan Erol ile Nana Bolashvili başkanlığında gerçekleştirdi.

Prof. Dr. Hyun Jin Park'ın "Kore'nin Birleşmesi için Perspektif ve Stratejik Gıda Güvenliği Planı", Prof. Dr. Amin Alizadeh'in "İran'da Ülkenin Sınırlı Tatlı Su Kaynaklarıyla Bağlantılı Olarak Gıda Güvenliği ve Gıda Üretimi Kapasitesi", Doç. Dr. Esra Çapanoğlu Güven'in "Gıdaların İşlenmesinde Kullanılan Antioksidanların İçerisinde ve Biyoelverişliliğinde Değişim" adlı sunumları

yine Erol ve Bolashvili'nin moderatörlüğünde sürdürüldü. Prof. Dr. Faruk Bozoğlu ve Prof. Dr. Yin Li'nin "Biyotabanlı Üretimde Güç Oluşturmak: Sürdürülebilir bir Biyoekonomiye Doğru" başlıklı oturumunda ise; Dr. Kanti Shrestha tarafından "İklim Değişikliğinin Himalaya Biyoçeşitliliği Üzerindeki Etkisi", Doç. Dr. Mehmet Ulaş Çınar tarafından da "Çiftlik Hayvanlarının Genomünün Gıda Güvenliği ve Sürdürülebilirlik Üzerindeki Etkisi" konulu sunumlar gerçekleştirildi.

Sabah 9:30'da başlayan çalıştayın ikinci günü, Hyun Jin Park başkanlığında 'Çevresel Endokrin Engelleyicilerin Obezite Gelişimi Üzerine Etkileri' oturumuyla açıldı ve Khalid Mahmood Khan'ın 'Değişen İklim Koşulları - Pakistan'da Tarımsal Çevreye ve Gıda Güvenliğine bir Tehdit' sunumuyla devam etti. Prof. Dr. Kazım Şahin ve Riaz Hussain Qureshi'nin başkanlığında

gerçekleştirilen 'İklim Değişikliği Çağında Gıda Güvenliğinin Sağlanması için Yaklaşımlar' oturumu; TÜBA Konsey Üyesi Prof. Dr. Reşat Apak tarafından 'Gıda Antioksidanları: Önemleri ve Belirlenmeleri', Faruk Bozoğlu 'İklim Değişikliğinin Gıda Güvenliği Üzerindeki Etkisi' ve Mohsin Iqbal Pakistan'da Tarıma ve Sürdürülebilir Gelişimine İklim Değişikliği Tehditleri' başlıklı sunumlarla sürdürüldü.

Öğlen arasının ardından ise; Ali Aydın ve Yin Li başkanlığında 'Nijerya'daki Pirinç Verimi üzerine Sıcaklık ve Yağış Düzenlerinin Eğilimleri ve Konumsal Analizi' oturumu; Dilvin İpek'in 'Biyofilmlerin Gıda Güvenliğinin Sürdürülebilirliği Konusundaki Önemi' sunumu ile devam etti. 'Bangladeş'in İklim Açısından Kırılgan Bölgelerinde Gıda Güvenliğinin Artırılması' Prof. Dr. Reşat Apak, Kanti Shrestha ve Zahurul Karim başkanlığında sürdürüldü ve Nana Bolashvili

'Mevcut İklim Değişikliği doğrultusunda Su Yönetim Sorunları', Seda Özdikmenli 'Süt Endüstrisinin Sürdürülebilir Güvenliğinde Çiftçilerin Hijyen Eğitiminin Rolü: Türkiye'deki Çanakkale Bölgesinden Örnek Bir Çalışma', Muhammed Abdul Hamid Miah 'Bangladeş'teki Gıda Üretiminin Sürdürülebilir Kuvvetlendirilmesi için Teknoloji Paketleri' ve Ousmane Kane'nin 'Afrika'nın Sürdürülebilir Gıda Güvenliğini Teşvik Etmek için Bilimin, Teknolojinin ve Yenilikçiliğin Yönetilmesi: Diğer Bölgelerle Ortaklık için Olasılıkları' sunumları ile devam etti.

Çalıştayın sonunda Prof. Dr. Kazım Şahin, Prof. Dr. Namık Kemal Aras ve Prof. Dr. Hyun Jin Park çalıştayın ardından hazırlanacak rapor hakkında tartışırken diğer yandan toplantının ardından son notlar kaydedildi.

TÜBA-GIDA, BESLENME ve KANSERİN ÖNLENMESİ SEMPOZYUMU'

TÜBA tarafından düzenlenen 'TÜBA-Gıda, Beslenme ve Kanserin Önlenmesi Sempozyumu' 23 Mayıs 2015 tarihinde gerçekleştirildi.

Ramada Otel Elazığ'da düzenlenen Sempozyum'a TÜBA üyeleri, TÜBİTAK, Sağlık Bakanlığı, Tarım Bakanlığı, devlet ve vakıf üniversitelerinden, devlet hastaneleri ve özel hastanelerden ve ayrıca çeşitli derneklerden uzmanlık alanı beslenme ve kanser olan öğretim üyeleri ve yöneticiler katıldı.

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar açılış konuşmasında; "TÜBA Çalışma Grupları, Akademi'nin bilim temelli danışmanlık işlevi bakımından en önemli organlarıdır. TÜBA-Kanser Çalışma Grubu ve Kök Hücre Çalışma Grubu'na, kısa süre önce kurulmasına rağmen oldukça aktif olan Gıda ve Beslenme Çalışma Grubu da eklendi. Bu Sempozyum da, Kanser Çalışma Grubu ile Gıda ve Beslenme Çalışma Grubu iş birliği ile hazırlandı. Sempozyum sonucunda diğer çalıştay ve sempozyumlarımızda yaptığımız gibi yine bir rapor hazırlayacağız, bu rapor tüm kamu kurumlarına, ilgili bütün üniversitelere ve paydaşlara iletilecek." dedi.

TÜBA-Gıda ve Beslenme Çalışma Grubu Yürütücüsü ve TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Kazım Şahin ise konuşmasında; "İnsanlar ne yiyeceklerini ya da ne yemeyeceklerini şaşırıyorlar. Çok önemli bir besinin tüketilmemesi gerektiği ya da çok zararlı bir besinin insan sağlığına iyi geldiği konusunda basında sıklıkla okuduğumuz haberler var. Bu tür bir bilgi kirliliğinde doğru ve yanlış yer değiştirmiş durumda. Bizim görevimiz bu kirliliğin ortadan kalkmasına katkı sağlamak. Özellikle ülkemizde beslenme ile ilgili çalışmalar çok kısıtlı fakat yurt dışında üniversitelerin beslenme bölümleri ciddi destek alıyor, ne yazık ki bizde çok aktif değil bu vesileyle konunun altını çizmek istiyorum."

TÜBA Gıda ve Beslenme Çalışma Grubu Yürütücüsü
Prof. Dr. Kazım Şahin

TÜBA Kanser Çalışma Grubu Yürütücüsü ve TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Taner Demirer Sempozyum'un önemine dikkat çekerek konuşmasını şöyle sürdürdü; "Gıda ve kanser konusu çok sık suistimal ediliyor. Bu suistimal günlük beslenme ve aktivitelerden, bitkisel ürünlere, alternatif ya da yardımcı tedavilere dek uzanabiliyor. Kanser hastalarının %40'ı kemoterapi esnasında onkologunu bilgilendirmeden alternatif ya da tamamlayıcı tedaviler alıyor. Alternatif ve tamamlayıcı ürünlerin ekonomik boyutu ve kapsamı iyice arttı ve bu ürünler dünyada yeni bir sektör haline geldi, bu alanda kontrol mekanizmaları çok yetersiz kalıyor.

TÜBA Kanser Çalışma Grubu Yürütücüsü
Prof. Dr. Taner Demirer

Obezite, tütün kullanımı, yanlış beslenme gibi sorunların kansere yol açan başlıca nedenler olduğunun ifade eden Taner Demirer, basında kanser sebepleri ve tedavisi hakkında çok çelişkili bilgiler verildiğinden bahsetti. Bir süre önce yeşil çayın kanseri önlediğine dair bilginin medyada sıklıkla dolaştığını söyleyen Prof. Dr. Demirer, son zamanlarda ise yeşil çayın erkeklerde kansere neden olduğuna dair haberlerin yayıldığını ifade etti. Parmak arası terlikten, kötü şansa kadar birçok konu başlığını kansere neden olmakla ilişkilendiren haberlerin çok görüldüğüne dikkat çekti.

Prof. Demirer ayrıca, "Dünya üzerinde insanların ölümüne sebep olan nedenler arasında ikinci sırada yer alan kanserin dünyada en çok suistimal edilen, şarlatanların sevdiği, maddi kapsamı büyük, kontrolü yetersiz, hastalarına umut tacirliği yapılan bir konu. Biz bugün bütün bu sonuçlara neden olan problemleri nasıl ortadan kaldıracığımızı konuşacağız ve çözüm önerileri sunacağız." dedi.

Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar:
"Sempozyum sonucunda diğer çalıştay ve sempozyumlarımızda yaptığımız gibi yine bir rapor hazırlayacağız, bu rapor tüm kamu kurumlarına, ilgili bütün üniversitelere ve paydaşlara iletilecek."

Fırat Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kutbeddin Demirdağ ise Sempozyum'da ortaya çıkacak olan sonuçların, hem kanserin önlenmesine yönelik hem de halkın bilinçlenmesine yönelik bilgiler sayesinde bilimsel olmayan kişilerin bu alandan uzaklaşmasına katkısının olacağını söyledi.

Sempozyum'da beş farklı başlıkta oturum gerçekleştirildi. Prof. Dr. Bülent Zülfiyar'ın başkanlığını yaptığı 'Mevzuat ve Denetim' oturumunda Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Gıda İşletmeleri ve Kodeks Daire Başkanı Selman Ayaz 'Ülkemizde Gıda Mevzuatı ve Denetimi' konulu sunumunu yaptı. 'Beslenme Alışkanlıkları ve Kanser İlişkisi' oturum başkanlıklarını Prof. Dr. Nur

TÜBA Asli Üyesi
Prof. Dr. Ömer Küçük

Sağlık Bakanlığı Kanser Daire Başkanı
Doç. Dr. Murat Gültekin

Olgun ve Prof. Dr. Ahmet Özet üstlenirken, Prof. Dr. Tanju Besler 'Karsinogenez ve İmmünitenin', Prof. Dr. Hakan Akbulut ise 'Beslenme ve Kanser İlişkisi' üzerine konuşmasını gerçekleştirdi.

Sağlık Bakanlığı Kanser Daire Başkanı Doç. Dr. Murat Gültekin'in 'Obezite ve Türkiye Profili', Prof. Dr. İlhan Satman 'Diyabet Obezite ve Kanser' konularını Prof. Dr. Fahrettin Keleştemur ve Prof. Dr. Celalettin Camcı'nın başkanlığını yaptığı 'Obezite ve Kanser İlişkisi' oturumunda ele aldılar.

"Bir kanser türünde etkili olan maddeler başka bir kanser türünde etkili olamayabiliyor. Bazı maddeler hakkında yapılan çalışmaların yetersiz olduğu ve bu çalışmalarla ilgili mekanizmaların çalışması gerektiği açığa çıktı."

Son günlerin oldukça tartışılan konusu 'Gıda Hazırlama Teknikleri' oturumunun başkanlığını ise TÜBA Asli Üyeleri Prof. Dr. Mustafa Solak ve Prof. Dr. Kazım Şahin yürütürken 'GDO'ların Regülasyonu' hakkında sunumu Prof. Dr. Hakan Yardımcı, 'GDO, Fayda ve Zararları' adlı sunumu TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Fikretin Şahin, 'Biyokimyacı Gözüyle Gıda Katkı Maddeleri'ni TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Fatih Gültekin, 'Gıda Katkı Maddeleri Düzenlemeleri' konuşmasını ise Selman Ayaz yaptı.

Emory Üniversitesi'nden Prof. Dr. Ömer Küçük'ün 'Kanserde Kemoprevansiyon' konferansını verdiği son oturumun başkanlığını ise yine TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Taner Demirer üstlendi.

Sempozyumun sonunda yapılan basın toplantısında Akademi Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar "Türkiye'nin akademisi olarak ülkemizin öncelikli konu ve sorunlarına dair çalışma grupları oluşturduk. Daha önce var olan kök hücre ve kanser hakkındaki çalışma gruplarına gıda ve beslenme grubu da eklendi. Bu çalışma gruplarının temel fonksiyonu, topluma, karar alıcılara,

TÜBA Asli Üyesi
Prof. Dr. Bülent Zülfiyar

TÜBA Konsey Üyesi
Prof. Dr. H. Fahrettin Keleştemur

TÜBA Konsey Üyesi
Prof. Dr. Muzaffer Şeker

bilim camiasına bilim temelli danışmanlık yapmaktır. Çalıştay, sempozyum ve toplantıları bu sorumluluk ile gerçekleştiriyoruz ve sonuçlarını rapor haline getiriyoruz.” dedi ve konuşmasını TÜBA hakkında bilgi vererek sürdürdü.

Prof. Dr. Taner Demirer ise, toplumda bu konu hakkında var olan bilgi kirliliğinin giderek artması üzerine TÜBA'nın misyonu gereği bu sempozyumu düzenleme ihtiyacı duyduğunu belirtti ve şöyle devam etti: “Bugüne kadar şu gıdayı kullanın, şu ajan sayesinde kanserden kurtulabilirsiniz ve benzeri şeyleri net olarak söyleyemedik. Egzersiz, fazla yağlı besinlerin tüketilmemesi, obezitenin önlenmesi, sebze ve meyve ağırlıklı beslenme kanseri azaltıyor, bütün dünya artık bunları biliyor. Bu toplantıda GDO'lu besinleri de tartıştık ve kanser yapıcı etki görülmediği ama uzun vadede takip edilmesi gerektiği ve görünen o ki; medyanın alanında uzman eczacı, veteriner gibi danışmanlara olduğu ihtiyacı olduğu ortaya çıktı.”

Prof. Dr. Kazım Şahin “Bir kanser türünde etkili olan maddeler başka bir kanser türünde etkili olamayabiliyor.

Bazı maddeler hakkında yapılan çalışmaların yetersiz olduğu ve bu çalışmalarla ilgili mekanizmaların çalışması gerektiği açığa çıktı. TÜBA bu anlamda büyük bir misyon üstlenmiştir. Toplum bilgilendirmek adına bu doğrultuda sempozyum ve benzeri çalışmaları oldukça önem arz ediyor ve mulaka devam etmeli.”

Prof. Dr. Muzaffer Şeker, “Konunun ilgili paydaşlarla paylaşılması, toplumun yanlış bilgilendirilmesi anlamında ortaya çıkan süreçleri düzeltme görevini de yerine getiriyor. Bilim insanlarının yapması gereken önemli bir özelleştire de; yapılan açıklamaların sonucunun toplumda nasıl problemlere yol açacağını bilmesi gerektiğidir.”

Gıda katkı maddeleri konusunda son yıllarda yaptığı çalışmalarla da bilinen Prof. Dr. Fatih Gültekin ise, “Sağlıklı beslenmenin temellerinden biri de gıda katkı maddeleri içermeyen ürünlerle beslenmedir. Evde ekmeğin diliminin üzerine sürdüğümüz yoğurdun üzerine döktüğümüz baharatla hazırladığımız yiyecek piyasada gördüğümüz bütün bisküvilerden daha kıymetli ve besleyicidir.” dedi.

• Basın Toplantısı

Ermenilerin 1915'teki Zorunlu İskânının Türkiye'nin Sorumluluğu Açısından Değerlendirilmesi

Prof. Dr. İlyas Doğan

*Yükseköğretim Denetleme Kurulu Üyesi
Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi*

1. Giriş

Bu çalışmada Türkiye için son zamanlarda önemli bir dış politika sorununa dönüşen Ermenilerin 1915'teki zorunlu iskânı; dönemin devletler hukuku anlayışı ve günümüzdeki anlamı ışığında irdelenmiştir.

2. Zorunlu iskân ile ülke dışına sürgün kavramlarının farklı anlamı

Avrupa'da sürgünün devletler hukuku alanındaki uygulamaları genellikle belli bir etnik ya da dini grubun ülkeden sınır dışı edilmesi şeklinde olmuştur. Sağlıklı bir sonuca varabilmek için sürgün teriminin hangi manada anlaşılması gerektiği tespit edilmelidir. Batıdaki uygulamalar bu eylemin "sınır dışı" (Verschickung/Vertreibung) etme şeklinde gerçekleştiğini göstermektedir. Aynı ülke sınırları içinde yer değiştirmenin (Umsiedlung) devletler hukukunu doğrudan ilgilendirip ilgilendirmediği sorusu cevaplanması gereken diğer önemli noktadır. Sürgün bağlamında "nüfus transferi" (Bevölkerungstransfer), "yer değiştirtme" gibi terimlerin her birinin farklı içerikte kavramlar olduğu gerçeği, konu hakkında kavramsal uzlaşmayı zorlaştıran faktörlerden sadece bazılarıdır.

Avrupa tarihi sınır dışı uygulamalarına fazlasıyla tanıklık etmiştir. Bu bağlamda Fransa kralı IV. Philip zamanında 1306'da 100.000 Yahudi'nin sınır dışı edilmeleri; 1492'de 150.000

ve 1570'te 600.000 Yahudi'nin İspanya'dan sürgün edilmeleri; 1627'de Avusturya kralı II. Ferdinand'ın 27.000 Protestana Katolikliğe geçmek veya ülkeyi terk etme seçeneklerini kullanmaya zorlaması sonucu bu nüfusun ülkeyi terk etmesi; 1685'te 200.000 Protestanın Fransa'yı terk etmek zorunda kalmaları; 1877/78 Osmanlı Rus Savaşı'nda 40.000 Arnavut'un Sırp larca sınır dışı edilmeleri; 1906'da Bulgarların Doğu Trakya'yı ele geçirmeleri üzerine 50.000 Yunanlının işgal bölgesini terk etmek zorunda kalmaları; 1912 ile 1918 yılları arasında 200.000 Arnavut'un Kosova'yı terk ederek Arnavutluk'a sığınmak zorunda kalmaları, 1806-1812 arası Sırp, Rum ve Bulgar zulmünden dolayı 200.000, 1877-78 Osmanlı Rus Savaşı'nda Osmanlı topraklarına sığınan Türk ve Müslümanların 1.300.000 gibi büyük rakamlara ulaşması bunlardan bazılarıdır.

• Çerkes Sürgünü

Son 150 yılda Kafkasya ve Balkanlar'da milyonlarca Türk ve Müslüman yüzyıllardan beri yaşadıkları topraklarından sınır dışı edilmişlerdir. Devletler uygulamasının ortaya çıkardığı bu tablo, konu hakkında yasaklayıcı bir teamül bulunup bulunmadığı değerlendirilmesinde göz ardı edilmemesi gereken bir husustur. Bir başka ifade ile "modern" dünyayı rahatsız eden her konunun bir devletler hukuku yasağı (olduğunun ileri sürülmesi); diğer halklara dönük uygulamaların görmezden gelinmesi, beraberinde ahlaki olduğu kadar hukuki bakımdan da bir sorgulamayı zorunlu kılmaktadır.

3. 1899 ve 1907 Lahey Konvansiyonları'nda sürgün

1899'da olduğu gibi 1907'deki Lahey konferanslarında sürgünün savaşlarda başvurulan yaygın yöntemlerden biri olduğu bilinmekteydi . Ancak o dönemde ne yazık ki devletler, sürgüne ilişkin bir yasak getirme iradesi taşıyorlardı. 1907 Lahey Sözleşmesi'nin 13/a maddesi zorunlu ise düşman devlet vatandaşlarının bir kampta toplanmalarına izin verilmekteydi. Bu hüküm Japonya'nın teklifi ile Sözleşme'de yer almıştır . Buradan hareketle savaş sırasında düşmanla iş birliği yapan "partizan" grupların sivil halk olarak görülmeyeceği daha bu tarihlerde kabul edilmekteydi. Bu durum öğretilerde de doğrulanmaktadır. 1907 Lahey sözleşmelerinde topluca sürgünü "açıkça yasaklandığına ilişkin bir dayanak bulmak mümkün değildir" . Burada devletler sürgünü devletlerin bir iç işi olarak değerlendirmişlerdir. Savaş sırasında uyulacak kuralları belirleyen IV numaralı 1907 Lahey Kara Savaşları Sözleşmesini 1989'da bile sadece 31 devlet imzalamıştı. Örneğin Almanya bu sözleşmeyi 1987 yılında imzalamıştır. Alman devletler hukukçusu Tomuschat bu nedenle 1989'daki makalesinde bu sözleşmenin en fazla bir gelenek kuralı sayılabileceğini ifade etmektedir .

4. XX. Yüzyılda sürgün uygulamaları

Ne yazık ki XX. yüzyıl insanlık tarihine derin acılar yaşatan sürgünlere tanıklık etmiştir. Bunun devletler hukuku açısından anlamı sürgünü yasaklayıcı bir uluslararası hukuk normunun henüz oluşmadığı kanaatini güçlendirir.

4.1. Herero ve Namaların sürgünü

1884'ten beri Almanya'nın sömürgeci olan Namibya'da General Lothar von Trotha Alman Keiser'inden aldığı emirle Namibya'nın yerli halkları Herero ve Namaları Kalahari Çölü'nde su kaynaklarının bulunmadığı bir bölgeye sürmüştü ve halkın su kaynaklarına ulaşamaması için 250 kilometrelik bir güvenlik bölgesi oluşturmuştur . Sürgün edilenlere belirli bir yerleşim bölgesi gösterilmemiş olması; onların susuzluktan yok olacaklarının öngörüldüğünü gösterir. Sürgün kararı yerli halkın küçük bir isyanına karşı alınmıştır. General Trotha isyandan vazgeçmek isteyen yerli liderlere hitaben yayınladığı bildiri ile onların soyu tükeninceye kadar her türlü şiddet ve yok etme yöntemlerine başvuracağını açıkça ilan etmiştir. Almanya 1904-1907 yıllarında gerçekleşen bu olayların dönemin devletler hukukunca cezalandırılır bir eylem olarak tanımlanmadığını, bu nedenle bir soykırım iddiasını kabulün söz konusu olamayacağını ısrarla vurgulamaktadır.

4.2. İkinci Dünya Savaşı sırasında zorunlu iskân uygulamaları

Sovyetler Birliği II. Dünya Savaşı sırasında Kırım Tatar Türkleri, Çeçenler, İnguşlar, Kabartaylar, Çerkezler, Karaçaylar, Ahıska Türklerini Orta Asya bozkırlarına, Volga Almanlarını Sibiryaya dahil birçok bölgeye sürgün etmiştir. Bu uygulamalara karşı modern dünyanın herhangi bir tepkisi yoktur.

4.3. Postdam Zirvesi ve Almanların Sürgünü

ABD, İngiltere ve SSCB, 1945'in Temmuz ve Ağustos aylarında Postdam'da yaptıkları toplantıda, Almanların Polonya, Macaristan ve Çekoslovakya'dan sürgün edilmesine, aynı şekilde doğu Almanya'da Almanların Oder Nehri ile Neiß hattının batısına atılmalarına, Almanların Saarland bölgesinden uzaklaştırılmalarına karar vermiştir . Bu kararlar savaş sona erdikten, yani, Almanlar galip devletler için bir tehlike olmaktan çıktıktan sonra verilmiştir. Bu durum böyle bir eylemin II. Dünya Savaşı'nda devletler uygulaması hakkında kanaat vermektedir. Bir başka ifade ile sürgünün bu denli yaygın başvurulan bir yöntem olması sürgünü yasaklayıcı bir teamülden söz etmenin hukuken mümkün olmadığını göstermektedir.

II. Dünya Savaşı yıllarında galip devletler düşmanlarını sürgün etme yönünde açık bir kararlılık içindeydiler. 1941'de bile sürgündeki Çekoslovakya hükümeti başkanı E. Benesch şöyle demektedir: "İlke olarak nüfus naklini onaylıyorum... Sürgün sırasında gerekli önlemler alınmak ve diğer müttefik devletlerin de yardım etmeleri koşulu ile bu nüfus transferi insani koşullarda gerçekleştirilebilir." Benesch'in bu görüşü başta İngiltere olmak üzere galip devletlerce Postdam'da onaylanmış böylece yaklaşık 16 milyon Alman yaşadıkları yerlerden ayrılmaya zorlanmış, uygulama 1947'ye kadar devam etmiştir.

1949 Sivillerin Korunması Cenevre Sözleşmesi'nin 49. maddesi işgalci devlete ele geçirilen bölgede yaşayan sivil halkın bireysel olarak veya kitle halinde sınır dışı edilmelerini yasaklamıştır. Ancak işgalci devlet "halkın güvenliği veya askeri zorunluluklarda sivil halkı bir bölgeden tamamen veya kısmen başka yere iskânına karar verme hakkına sahiptir" . Buna karşılık BM Genel Kurulu Filistinlilerin yurtlarına dönmeleri amacıyla İsrail kurulduktan itibaren 194, 2452, 2535, 2625, 2672, 3089 sayılı kararları almış; fakat bunların hiç biri uygulanabilmiş değildir.

5. 1998 Roma Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsünde sürgün

Devletler hukuku alanında II. Dünya Savaşı sonrası insan hakları konusunda hassasiyetin yükseldiği görülmektedir. Buna rağmen sürgün konusunda 10.12.1998 tarihli Roma Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsüne kadar sürgünün yasaklanması konusunda bir boşluğun varlığı açıktır. Gorning, sürgünün günümüzdeki hukuki içeriği kazanmasının yeni bir gelişme olduğunu, daha önce devletler hukukunda bu konuda düzenleme bulunmadığına

Sürgün bağlamında "nüfus transferi" (Bevölkerungstransfer), "yer değiştirtme" gibi terimlerin her birinin farklı içerikte kavramlar olduğu gerçeği, konu hakkında kavramsal uzlaşmayı zorlaştıran faktörlerden sadece bazılarıdır.

dikkat çekmektedir. Yazar yine de “her ne kadar açık bir devletler hukuku normu olmasa da sürgün 40 seneden beri devletler hukukunca onaylanmamaktadır” demektedir. Roma Statüsünün 7/1-d maddesi halkın zorla sürülmesi veya naklini insanlığa karşı suç olarak nitelemiştir. Ancak bu kural söz konusu sözleşme yürürlüğe girdikten sonra gerçekleşen olaylara uygulanabilecektir. Zira 126. madde sözleşmenin yürürlüğe girdikten sonra sonuçlar doğuracağını açıkça ifade eder.

6. Soykırım suçu 1948 öncesinde devletler hukukunda mevcut muydu?

I. Dünya Savaşı yıllarında devletler hukuku öğretisinde soykırım ya da insanlığa karşı suç terimi henüz bilinmemekteydi. Savaş suçu kavramını Lassa Openheim ilk defa 1906’da kullansa da hangi fiil veya durumların savaş suçunu oluşturacağı devletler camiasınca henüz belirlenememiş değildi . Savaş suçu kavramı uluslararası hukukta ilk kez Nürnberg ve Tokyo Mahkemeleri statülerinde ve 1949 Cenevre Sözleşmeleri’nde yer almıştır.

Devletler hukuku kural boşluklarının en fazla olduğu bir hukuk disiplini. Bu boşluklar teamül kuralları tespit edilerek veya yapılageliş kurallarının doğması ile doldurulur. 1948 öncesinde devletler hukukunda asla soykırım diye bir suçun öngörülmediği ifade edilmiştir. Bu bağlamda Dugard, soykırım suçunu kastederek, 1948’de vazedilen bu suçun önceki devletler hukukunda teamül olarak var olduğu sonucuna asla varılamaz” görüşünü savunur. Nürnberg yargıçları soykırımın önceden de bir yasak davranış sayıldığını dayanak olarak kullansalar da onlar işgalci devletlerin vatandaşıydılar ve yaptıkları yorumun kararlarına gerekçe arayışı olduğu da açıktır. Nitekim UAD, 3 Şubat 2015 tarihli Hırvatistan/Sırbistan uyuşmazlığında 99 ve 100. paragraflarda, açıkça Soykırım Önleme Sözleşmesi’nin geriye yürümeyeceğine hükmetmiştir. Divan, aksini savunmanın, Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi’nin 28. maddesindeki kuralı göz ardı etmek olacağını, ne Sözleşme metninde ne de onun geçmiş müzakerelerinde bu şekilde davranmanın bir temeli olmadığını, Sözleşme’nin bu önemli ilkesinin devlete “sözleşme ile bağlı olmadan önce meydana gelen olaylar ile ilgili olarak” yüklemeyeceği sonucuna varmıştır .

7. Ermeniler Türkiye’de bulunan özel mülklerini geri alabilirler mi?

7.1. Özel mülkiyet devletler hukukunun koruma alanında mıdır?

Bu sorunun cevabını vermek

I. Dünya Savaşı yıllarında devletler hukuku öğretisinde soykırım ya da insanlığa karşı suç terimi henüz bilinmemekteydi.

için öncelikle vatandaşların özel mülkiyeti ile yabancı ülke vatandaşlarının özel mülkiyeti arasında ayırım yapmak gerekir. Yabancıların özel mülkiyet hakkı yüzyıllardan beri bir teamül hukuku olarak korunmaktadır. Ancak ayırımı devletin kendi vatandaşlarının özel mülkiyet hakkı için söylemek mümkün değildir. 1789 Fransız Bildirgesi’nde devlete karşı garanti edilen mülkiyet hakkı, devletler hukuku bağlamında değil iç hukuk açısından. İç hukuktaki hak ihlalleri İkinci Dünya Savaşı’na kadar devletler hukukunun kapsamında değildi. Nitekim durum hala değişmemiştir. Ayrıca XX. yüzyılda Bolşevik İhtilali sonrası sosyalist ülkelerde özel mülkiyetin hukuken hiç korunmadığı, devletlerin sınırları içinde yer alan kendi vatandaşlarına ait özel mülklere karşılık ödemesiz el koydukları bilinen bir husustur. Sosyalist blok çökmemiş olsaydı özel mülkiyet hala dünyanın önemli bir bölümünde iç hukuk sisteminde korunmuyor olacaktı.

Yukarıdaki açıklamalar günümüzde sadece Avrupa Konseyi’ne üye devletlerin sınırları içinde gerçekleşen özel mülkiyet hakkı ihlalleri için geçerli değildir. Şayet üye devlet Sözleşme’nin 1. Protokolü’nü onaylamış ise özel mülkiyet ihlalleri Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde dava edilebilir.

Konumuz açısından önem arz eden husus; zorunlu iskâna tabi tutulan Ermenilerden mallarına devletçe el konulanların durumunun ne olacağıdır. Ermenilere ait mülklerin iadesi konusu Lozan barış görüşmelerinde gündeme gelmiş, ancak özel

• Ahıska Sürgünü

1948 öncesinde devletler hukukunda asla soykırım diye bir suçun öngörülmediği ifade edilmiştir.

bir düzenlemeye konu edilmemiştir. Türkiye, müttefik devletlerin sürgün Ermenilere mallarının iade edilmesi yönündeki ısrarlı taleplerini, bu tür bir talebin devletler hukukunu ilgilendirmedeği gerekçesiyle kabul etmemiş, dönemin uluslararası hukuk anlayışı gereği konuyu kendi milli yetkisinde görmüş, vatana ihanet edenlere karşı iç hukuk çerçevesinde gerçekleştirdiği tasarruflardan geri adım atmamıştır. Sadece 31. madde de Türkiye'den ayrılan yerler ahalisinin 2 yıl içinde Türk vatandaşlığını tercih edebilmesi, böylece ayrılan Ermenilerden isteyenlerin de geri dönmeleri olanağı sağlanmıştır. Esasen burada konunun can alıcı yeri geri dönenler açısından değil Türkiye'ye dönmedikleri için malları tek parti döneminde devlete aktarılan Ermenilere ait mülklerin AİHM'de dava açılarak sonuç alınıp alınamayacağına açıklık kazandırmaktır.

7.2.AİHM sürgün nedeniyle mallarına el konularının başvurularına nasıl yaklaşmaktadır? 1945'te sürgün edilen Almanlar örneği

Postdam Zirvesi milyonlarca Almanın Çekoslovakya, Macaristan ve Polonya'dan sürgün edilmeleri ile sonuçlandı. Sürgün edilenlerin mallarına bedelsiz el konuldu. Bu uygulamanın en bilineni Çekoslovakya Başbakanı Benesch tarafından çıkarılan kararnamedir (21 Haziran 1945). Kararname ile Çekoslovakya'da yaşayan Avusturya asıllılar göçe zorlanmış ve mallarına el konmuştur. Üç ülkeden sürgün edilenler bu devletlerin Avrupa Birliği'ne üye olmaları sonrasında gündeme gelmiştir. Ancak sonuç değişmemiştir. Çek Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi Benesch Kararnamesi'ni anayasal sistemin temel normlarından biri olarak nitelemiş ve devletlerarası bir uzlaşmanın önünü tıkamıştır. Bu defa hem Çek Cumhuriyeti hem de Polonya ve Macaristan aleyhine AİHM önünde özel mülkiyet ihlali iddiasıyla davalar açılmıştır. Ancak açılan davaların hiçbirinde 1945'te ortadan kaldırılan özel mülkiyet haklarının tazmini anlamında bir karar verilmemiş, başvurular "zaman itibarıyla yetkisizlik" nedeniyle kabul edilemez bulunmuştur. AİHM özetle davalı devletlerin (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi) AİHS'yi 1992'den sonra onayladıklarına dikkat çekerek iddia edilen mülklere 1945 gibi bu devletlerin AİHS ile bağlı olmadıkları bir zamanda gerçekleştiğini ret gerekçesi olarak kullanmıştır. Böylece AİHM, sosyalizmden özel mülkiyetin tanındığı bir hukuki rejime geçilen ülkelerde daha önce bedelsiz el konulan malların sahiplerine tazminat ödendiği halde sürgün edilen Almanlara tazminat ödenmesi konusunu incelemeye kendisini zaman itibarıyla yetkisiz görmüştür.

AİHM, özel mülkiyete dair tazminat ödenmesinin öngörülmesinin iç hukuka ait bir konu olduğunu, Sözleşme'nin 1. Protokolü'nde bu konuda bir açıklık bulunmadığını, 1.maddede geçen özel mülkiyetin korunması bağlamında "devletler hukukunun genel ilkeleri" ibaresinin sadece yabancılara ait mallara ilişkin yoksun bırakmada uygulanacağı görüşünü ortaya koymuştur.

7.3.Lozan Antlaşması sonrası dönmedikleri için mallarına el konan Ermenilerin durumu

Tek parti döneminde bedelsiz el konulan mallar üzerinde hak iddia eden Ermeniler AİHM önünde bir başarı elde edebilirler mi? Bu soruya AİHM içtihatlarında benimlenen ilkelerden hareketle cevap verilebilir. Öncelikle AİHM özel mülkiyet hakkını işkence yasağı, kölelik ve kulluk yasağı gibi bir ius cogens (üstün devletler hukuku kuralı) olarak görmemekte, esnek bir hak olarak görmektedir. Yani özel mülkiyet 1789 Bildirgesi'nin aksine "kutsal" değildir.

AİHM kararlarına göre "mülkiyet hakkı... kazanılmış olması gereken bir haktır". Yani mülkiyetin korunması için "ulusal hukuka göre kazanılmış bir malvarlığı" mevcut olmalıdır. Böyle olunca AİHM tarafından mülkiyet hakkına sağlanan koruma bir bakıma sınırlı kapsamlı olmaktan öteye geçememektedir. İç hukuk kuralları ya da uygulamalarında özel mülkiyetin mevcut olduğu yönünde bir kanaatten söz edilemezse AİHM önünde dava edilebilir bir özel mülkiyetten de söz edilemez. Bir başka ifade ile Türkiye'de bedelsiz el konulan menkul ya da gayri menkullerin iadesi yönünde kanuni veya idari bir düzenlemeye gidilmedikçe terk edilen Ermeni mallarının AİHM nezdinde dava edilmesi konu itibarıyla mümkün değildir. Çünkü henüz AİHS diye bir sözleşme ortada yokken bu özel mülkler kamu otoritesince –uygulamaya geçirilmesi ne şekilde olursa olsun- ortadan kaldırılmıştır. Hukuken ortadan kaldırılan bir mülkiyet yeniden inşa edilmedikçe AİHM önünde dava konusu edilemez. Ayrıca bütün konu hakkında-sürgün edilen Almanların açtıkları davalar dikkate alındığında- açılan davalarda AİHM kendisini zaman itibarıyla yetkisiz görmüştür. Türk devleti yetkilileri tersine bir işlem yapmadıkça veya ortadan kaldırılan mülkiyet haklarının geri verileceğine ilişkin beklenti uyandıran davranış ve tasarruflara (buna yargı yerleri de dahildir) yönelmedikçe AİHM önünde dava açarak sonuç alınması mümkün değildir.

Türkiye'de bedelsiz olarak el konulan menkul ya da gayri menkullerin iadesi yönünde kanuni veya idari düzenlemeye gidilmedikçe terk edilen Ermeni mallarının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) nezdinde dava edilmesi konu itibarıyla mümkün değildir.

Sonuç

1915'te sürgün henüz devletler hukukunda suç sayılmaktaydı. AİHM AİHS'yi onaylamadan önce özel mülkiyeti ortadan kaldırmaya ilişkin başvuruları yetki alanında görmemektedir. Türkiye iddiaları açıkça kabul etmedikçe; Ermeni diasporasının hukuksal yollardan sonuç elde etmesi hayalden öteye bir anlam taşımamaktadır. O halde bu kampanyanın başka anlamları olmalıdır. Gelinek noktada Ermeni Diyasporası sadece travma farkındalığını arttırarak Ermeni kimliğini dünya çapında koruma başarısını bir süre daha sürdürebilir.

TÜBA ŞEREF ÜYESİ PROF. DR. FUAT SEZGİN'İN 'MÜSLÜMANLARIN COĞRAFYA TARİHİNE BUGÜNE KADAR BİLİNMEYEN İNANILMAZ BÜYÜK KATKISI' KONFERANSI

TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. Fuat Sezgin, Erciyes Üniversitesi'nde (ERÜ) 'Müslümanların Coğrafya Tarihine Bugüne Kadar Bilinmeyen İnanılmaz Büyük Katkısı' adlı konferans verdi.

TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. Fuat Sezgin, 15 Haziran 2015 tarihinde Erciyes Üniversitesi (ERÜ) Yerleşkesi içerisinde yer alan ve kendi adını taşıyan caddenin açılışına katıldı. Prof. Dr. Sezgin açılışın hemen ardından 'Müslümanların Coğrafya Tarihine Bugüne Kadar Bilinmeyen İnanılmaz Büyük Katkısı' adlı konferans verdi.

Açılış töreninde konuşan TÜBA Konsey Üyesi ve ERÜ Rektörü Prof. Dr. Fahrettin Keleştimur "İslam Bilim Tarihi alanında Prof. Dr. Fuat Sezgin, yaşayan en önemli isimdir. Kadim medeniyetimizin bilim tarihine yaptığı hizmetler hiçbir zaman unutulmayacaktır. Eğer o olmasaydı birçok eser birçok buluş belki de hiç bilinmeyecekti. Biz de bu caddeye ismini vererek Fuat Sezgin adını yaşatacağız. Üniversitemiz onur kazanacaktır" dedi. Daha sonra Rektör Keleştimur, Prof. Dr. Fuat Sezgin'e plaket takdim etti. Konuşmaların ardından Prof. Dr. Fuat Sezgin Caddesi, protokol üyeleri tarafından açıldı.

Konferansını, İslam Bilimler Tarihi adlı kitabının onuncu cildi olarak coğrafya alanını 1984 yılında

yazmaya başladığını belirterek açan Prof. Dr. Fuat Sezgin sözlerine şöyle devam etti:

"Ben İslam Bilimler Tarihi adlı kitabımın onuncu cildi olarak coğrafya alanını 1984 yılında yazmaya başladım. Elimde kaynak olarak Kraçkovski'nin ve André Miquel'in mükemmel kitapları, diğer oryantalistlerin Enstitümüzde yayınladığımız yüzlerce kitap ve makalesi ve yüzlerce yazma eserin dünya kütüphanelerinden sağladığımız mikrofilmleri vardı. Bunlarla üç veya dört yılda yazılması planlanan Bilimler Tarihi kitabımın coğrafya cildinde sağlanabileceği inancındaydım. Büyük bir şans eseri olarak daha 1984 yılında, yani coğrafya alanını elime aldığım ilk yılda Topkapı Sarayı'nda 14. yüzyıldan kalmış 27 ciltlik bir Arapça ansiklopedide miladi 9. yüzyılın ilk çeyreğinde Abbâsi halifesi al-Ma'mun tarafından pek çok coğrafyacı ve astronomu çalıştırarak yaptırdığı dünya haritasını buldum. Böyle bir haritanın yapıldığı biliniyordu ama kaybolmuştu. Bize ulaşan bu haritanın 14. yüzyıldan kaldığını, birçok sefer birbirinden yapılmış kopyalardan biri olduğunu, böylece aslından bir dereceye kadar uzaklaşmış bulunduğunu dile getirmek isterim.

Al-Ma'mün haritasının, diğer bir şans eseri olarak, hazırlanmasına katılan al-Harezmi'nin ortaya koyduğu koordinatlar cetveli bize ulaşmıştır. Bu cetvel al-Ma'mün'un haritasını noksansız olarak çizmemizi sağlıyor.

Şunu vurgulamak isterim ki, Müslüman coğrafyacılar bu dünya haritasını sıfırdan başlayarak yapmadılar. Babilonyalıların, Mısırlıların yaptıkları dünya haritaları bile bize ulaşmış bulunuyor. Müslümanlar Batlamyus'un Geographike Hyphegesis (Coğrafya'ya Giriş) adlı kitabı ile ondan elli yıl kadar sonra yaşamış olan Marinus'un dünya haritasını tanıyorlardı. Batlamyus birçok coğrafya tarihçileri gibi benim inancımaya göre de hiç harita yapmamıştı. O kitabında Marinus'un çok abartılmış değerlerini tahmini olarak küçülterek yapılabilecek yeni bir haritaya enlem, boylam dereceleri sağlamıştı. Onun verdiği değerler arasında astronomik metotlarla bulunmuş birçok enlem derecesi ve ölçüye dayanan tek bir boylam derecesi var: Kartago-Arbela (Tunus-Erbil) arası. Bu da 11° hatalıydı. 13. Yüzyılın sonuna doğru Maximos Planudes adlı bir Yunanlı papaz Batlamyus'un kitabına dayanarak bir dünya haritası yaptı. Ben şahsen onun bir dereceye kadar al-Ma'mün haritasından ilham aldığına inanıyorum. Tabii sebepsiz değil."

Al-Ma'mün haritasının önemli özellikleri olarak şu noktalara işaret etmek istiyorum:

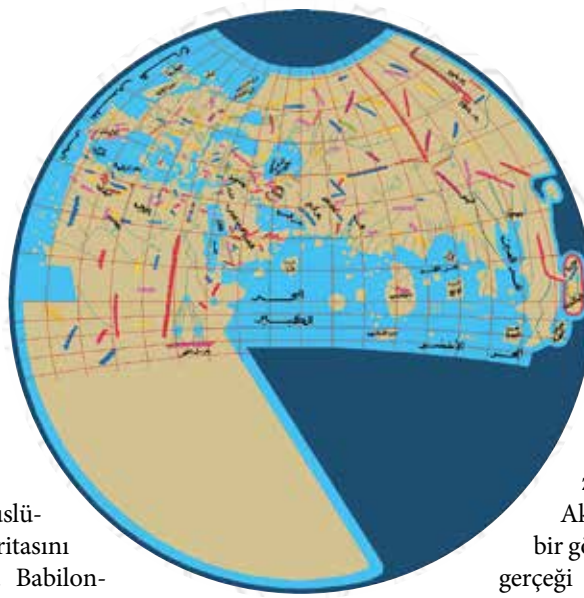
1. Bu harita küresel, ekvatorдан kuzeye ve güneye gittikçe darlaşan eğik meridyenler taşıyor.

2. Akdeniz'in uzunluğu Batlamyus'taki 63° den 52° ye iniyor.

3. Okyanuslar kara kütlelerini kuşatıyor, Hind ve Atlas okyanusları Batlamyus'taki göl şeklinden kurtarılıyorlar.

Yaşanılan yeryüzünün enlem boylam derecelerini ölçmek gayreti al-Ma'mün haritasından sonra İslam dünyasında salgın bir hastalık gibi yayılıyordu. Al-Ma'mün coğrafyacıları, sıfır meridyenlerini Batlamyus gibi Kanarya adalarından geçiriyorlardı. Yeryüzünün koordinatlarını ölçme işi o kadar ilerliyordu ki Müslümanlar Akdeniz'in uzunluğunu onuncu yüzyılın sonlarına doğru 44 ila 45 dereceye indirdiler. Bu kadar kısa zamanda ulaşılan düzeltme onları boylam dairelerinin başlangıç noktasını Kanarya Adaları'nın 17° 30' derece batısına kaydırıldı ve Toledo'yu 28° 30' ile boylam ölçülerine esas aldılar."

Bunun sonuçlarından biri olarak 13. yüzyıldan itibaren Avrupalı gemicilerin eline İslam dünyasından Akdeniz'in mükemmel haritalarının geçtiği bilgisini veren Prof. Sez-

• al-Ma'mün'n dünya haritasının enlem boylamlar kitabına dayanarak yaptığımız dünya haritası

belirttiler" dedi.

Prof. Dr. Fuat Sezgin sözlerini "Müslümanların insan coğrafyasındaki yerlerini bu konuşmamın dar çerçevesinde belirtemeyeceğim. Onları kitabımın 14. ve 15. ciltlerinde bildiğim kadar anlatmaya çalıştım. Şimdi sadece üç Osmanlı coğrafyacısından çok kısa bir şekilde bahsedeceğim. Piri Re'is, Abü Bakr b. Bahram ad-Dimaşqi, Evliya Çelebi. Piri Re'is 15. yüzyılda ve 16. yüzyılın ilk yarısında yaşamış en mükemmel Akdeniz coğrafyasının müellifi. Akdeniz İslam dünyasında Piri Re'is'ten evvel çok iyi işlenmiş, 13. yüzyıldan önce sahillerin ve adaların haritaları oldukça mükemmel hale gelmişti. Bunların geliştirilmesi gereken kısımları Osmanlılar, bu arada Piri Re'is tarafından ve diğer Osmanlılar tarafından yerine getirildi. Piri Re'is'in katkılarında biri deniz arkeolojisi ile ilgiliydi. Onun adını taşıyan Atlantik haritası ise İspanyolların eline düşen bir Arapça haritanın tercümesi idi. Abü Bakr b. Bahram ise kalan eserlerine göre Anadolu, İran'ın ve Arap Yarımadası'nın insan coğrafyasını, Evliya Çelebi'nin yansın bize en iyi aksettiren coğrafyacı diye vasıflandırılabilir. Evliya Çelebi ise 40 yıl süren bir seyahat esnasında kendi müşahedeleriyle ve kütüphanelerdeki etütleriyle toplanan malzemenin Asya, Avrupa ve Afrika'ya uzanan çok geniş bir alanın on ciltlik bir muazzam beşeri coğrafyasının yorulmak, dinlenmek bilmez müellifidir. Alman coğrafyacısı Hanno Beck 1954 yılında Oscar Peschel'in 1877 yılında yazdığı coğrafya tarihi hakkında şöyle diyordu: "Peschel kendisinden evvel ve sonra birçoklarının yaptığı gibi daha var olmayan bir ilmin tarihini yazdı. Maalesef Beck evvelki ve sonraki birçok meslektaşları gibi İslam kültür dünyasında başarılı muazzam coğrafyadan habersizdi" diyerek sonlandırdı.

13.

yüzyıldan

İtibaren Avrupalı gemicilerin eline İslam dünyasından Akdeniz'in mükemmel haritalarının geçti. Bu gerçeği, Müslümanların haritaları yapma yönündeki çalışmalarını bilmeyen modern coğrafya tarihçileri, bunun Avrupalı haritacıların bir başarısı olduğunu savundular.

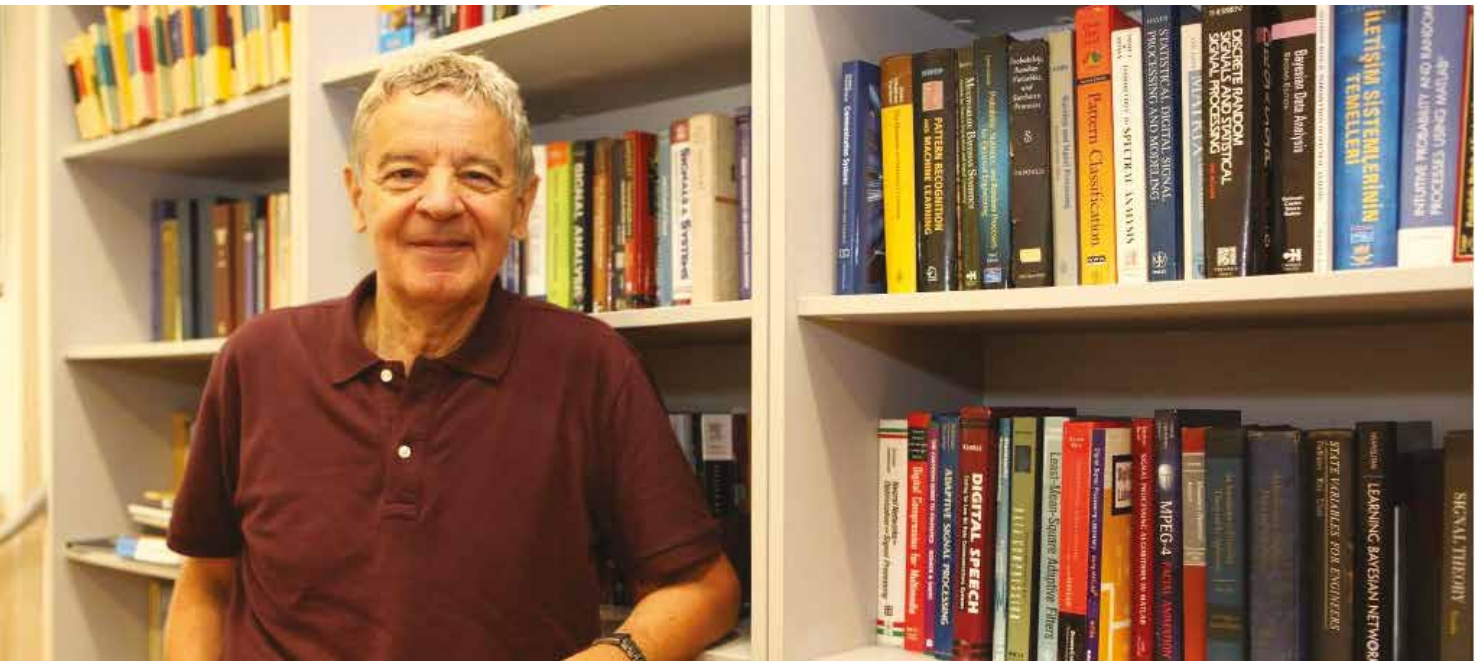
*"Müslümanların Coğrafya Tarihine Bugüne Kadar Bilinmeyen İnanılmaz Büyük Katkısı" adlı konferans metninin tamamına ulaşmak için: www.tuba.gov.tr

Duygu Durgun Köseoğlu • Tuğçe Sakalioğlu
Boğaziçi Üniversitesi Kurumsal İletişim Ofisi

TÜRKÇE YENİ BİLİM TERİMLERİNE KAVUŞTU

TÜBA Mühendislik Terimleri Sözlüğü yürütücüsü Prof. Dr. Bülent Sankur: “Şu anda projede aktif olarak 132 değişik uzmanlık alanlarından hoca çalışıyor. Ama bugüne kadar bütün çalışanları hesaba katarsak 252 kişinin emeğinin sonucu olarak oluşmuş 33 bin terim içeren bir sözlükten bahsediyoruz.”

TÜBA Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü Projesi kapsamında hayata geçirilen Mühendislik Terimleri Sözlüğü, Boğaziçi Üniversitesi Elektrik-Elektronik Mühendisliği öğretim üyesi Prof. Dr. Bülent Sankur'un yürütücülüğünde hazırlanarak www.tubaterim.gov.tr adresinde kullanıma sunuldu. Yüzlerce akademisyenin gönüllü katkısıyla, adeta kuyumcu titizliğiyle çalışması sonucunda kapsamlı bir kaynak oluşturduklarını belirten Sankur, Türkçeye bilim ve teknoloji terimleri kazandırmayı amaçlıyor.

22 mühendislik alanının temel terimlerini kapsayan, eğitim ve öğretimde, yayınlarda, yönetmeliklerde geçen, endüstri, araştırma ve ticaret pratiğinde kullanılan 33 bin terimden oluşan Mühendislik Terimleri Sözlüğü, şimdiye kadar gerçekleştirilemeyen Türkçede terim birliğine varılması konusunda önemli bir rol oynayacak; diğer yandan da Türkçe bilim ve teknoloji yazınında bir başvuru kaynağı olacak.

Projenin yürütücülüğünü üstlenen Prof. Dr. Bülent Sankur, yaklaşık 35 yıldır ülkemizde bilim dilinin gelişmesi için emek veriyor. Geçtiğimiz günlerde gerçekleştirilen

TÜBA 47. Genel Kurulu'nda, Mühendislik Terimleri Sözlüğü'nün yayına girmesi sürecindeki çalışmalarından dolayı kendisine bir plaket sunulan Prof. Dr. Bülent Sankur ile yürütücülüğünü üstlendiği proje hakkında konuştuk.

2010'ların başından bu yana bu projenin başındasınız. Öncelikle, bu çalışma nasıl bir ihtiyaçtan kaynaklandı, öğrenilir miyiz?

Yaklaşık 35 yıldan beri sözlüklerle, terim çalışmaları ile uğraşıyorum. Bu biraz Türkçeye olan tutkumdan Türkçe'nin güzelliğine inancımdan kaynaklanıyor.

Bu proje, Türkçedeki kavram ve terim karışmasını bir noktada sona erdirmek, bir terim birlikteliği sağlamak, Türkçe'nin gelişmesine yol açmak amacıyla başlatıldı. Bu projenin sonunda 100 bin terime yakın bir dağarcık ortaya çıkacak. Bu halen gelişmekte olan bir dağarcık.

Bilimin, felsefenin düşüncenin ancak bir dilin aydınlığında gelişebileceğine inandığım ve Türkçe'nin de buna elvereceğine inandığım için uzun yıllardan beri güzel Türkçe yazı yazmaya çalışıyorum; Türkçe terimler geliştirmekle uğraşıyorum. Daha önce Türk Dil Kurumu (TDK) üyesiydim, birçok defa sözlüklerim yayımlandı ve internetteki elektronik sürümlerinin yüzbinler mertebesinde indirildiğini duydum. Daha önceki çalışmalarım kendi meslek alanımda, bilişim ve elektronik mühendisliği alanındaydı. O alanda çok kapsamlı bir sözlük hazırlamıştım. Bu sözlük defalarca basıldı ve piyasada tükendi. Önceki çalışmalarımı dikkate alan kurum beni, TÜBA Mühendislik Bilimleri Sözlüğü'nün yürütücülüğüne getirdi ve halen bu görevi sürdürmekteyim.

alışkanlıklarının olmamasından kaynaklanan giderek artan ağırlaşan bir sorun var. TÜBA'nın sözlüklerinin Türkçeye olan inancı pekiştireceğini düşünüyorum. Bu sayede insanların daha özenerek, daha doğru biçimde terimleri kullanacağı inancına sahibim. Ben de bu hevesle, bu tutkuyla bu projeyi yürütüyorum.

Projede sizin dışınızda aktif olarak çalışan kaç akademisyen var?

Şu anda projede aktif olarak 132 değişik uzmanlık alanlarından hoca çalışıyor. Ama bugüne kadar bütün çalışanları hesaba katarsak 252 kişinin emeğinin sonucu olarak oluşmuş bir sözlükten söz ediyoruz. Sadece mühendislik terimleri sözlüğünden bahsediyorum tabi. Elektronik mühendisliğinden kimya mühendisliğine,

Bu proje, Türkçedeki kavram ve terim kargaşasını bir noktada sona erdirmek, bir terim birlikteliği sağlamak, Türkçe'nin gelişmesine yol açmak amacıyla başlatılmış olan bir proje. Bu projenin sonunda 100 bin terime yakın bir dağarcık ortaya çıkacak. Mühendislik bilimlerinde dalındaki sözlükte 33 bin terim var. Bu halen gelişmekte olan bir dağarcık. Doğa bilimleri sözlüğü, tıp terimleri sözlüğü, sosyal bilimler sözlüğü olmak üzere dört sözlüğün birlikteliğiyle 100 bin terim civarında olacak. TDK'nın Türkçe Sözlüğünde 55.000 madde başı olduğunu düşünürsek bu çalışmanın TÜBA'nın sözlük gelişimine ne kadar önemli bir katkısı olduğu anlaşılır.

Türkçe'de bilimsel terimler anlamında ne gibi sorunlarla karşılaşılıyor?

Şu an Türkiye'de üniversite eğitiminde ders kitabı yazarlar için, makale yazarlar için, konferans düzenleyenler için büyük sorun terim birlikteliğinin olmaması. Bir noktada herkesin her aklına esenin terimi kendine göre kullanıyor olması, eğitimin giderek İngilizleşmesiyle insanların Türkçeden soğumaları, Türkçe bilim tarzında düşünme

tekstil mühendisliğinden uçak uzaya kadar her alanın seçkin uzmanları tarafından geliştirilmekte olduğunu söyleyebilirim.

Ben, hem bir sözlükbilimci yaklaşımıyla katkıda bulunuyorum, hem Almanca ve Fransızca karşılıklarını derliyorum, hem de sözlüğün bütünlüğünü, kuşbakışı değerlendirerek tutarlılığını sağlamak için çaba gösteriyorum. Bu tamamen gönüllü yapılan bir şey. Tüm katkıda bulunanlar, ben dahil hiç bir maddi getiri olmadan tamamen inancımızla sevgimizle çalışıyoruz. Zaten sevgi tüm erdemlerin başıdır. Gerçekten dile saygı ve sevgiden kaynaklanan bir tutkuyla şu anda çalışıyorum.

Bilim dünyası ağırlıklı olarak Batı terimleri tarafından domine edilen bir dünya... Bu anlamda, bunun dışında farklı bir yol olduğunu göstermeye çalışıyorsunuz diyebilir miyiz?

Her mühendislik alanının her bilim dalının kendine özgü terimleri var. Bu bütün dünyadaki terimler sözlüklerinde olduğu gibi Türkçe bilim ve mühendislik terimlerinde de

aynı şekilde uzmanlık terimlerini koyuyoruz. Dolayısıyla bu terimler üniversite ders kitaplarında geçen, yüksek lisans ve doktora tezlerine kullanılan, TÜBİTAK'ın, ULAKBİM'in anahtar sözlük olarak başvurduğu, bakanlar ve bürokratların şartname hazırlarken kullandıkları, uluslararası ticarete, endüstride şartname katalog hazırlarken kullandıkları veya teknik düşünceye sahip sade vatandaşının kullandığı terimler bunlar.

Amacımız mümkün olduğu kadar benimsenebilir, herkesin anlayabileceği kabul edebileceği ve anlam saydamlığı olan terimler yaratmak. Anlam saydamlığı olarak derken şundan bahsediyorum: Konuya hakim olmayabilir, biri yeni duymuş olabilir, fakat terimi görür görmez zihninde ışık yanmasını, olayı kavramasını bekliyoruz. Dolayısıyla soyut yabancı bir terimden çok Türkçenin bağrından çıkmış bir Türkçe sözcükle karşılamaya çalışıyoruz, tabii olabildiğince. Muhatap olduğumuz kitle bütün Türkiye. Akademisyenlerden başlayarak ticaret hayatındaki insanlardan, bakanlıklardaki görevlilerden, endüstrideki işçilere kadar, lise fizik öğretmenlerinden esnaf vatandaşa, ev kadını Ayşe Teyze'ye kadar.

Zaman zaman TDK'nın bazı kelimelerin karşılığı olarak Türkçe ifadeler önerdiğini görüyoruz. Bu projede de böyle somut öneriler var mı?

Türkçe bir noktada çok doğurgan bir dil, bu Türkçe'nin büyük bir mutluluğu diyelim, bir yandan da kökleri çok az olan bir dil ki, bu da Türkçe'nin kadersizliği ve zorluğu. Dolayısıyla bu terimleri yaratırken gerçekten de dille boğuşmamız, dille çatışmamız, dilin sınırlarını yer yer zorlamamız gerekiyor. Fakat daha önce de belirttiğim gibi amacımız herkes tarafından benimsenebilir, anlaşılabilir, hemen zihinde kalabilir terimleri yaratmak. Olabildiğince Türkçe terim kullanmaya çalışıyoruz. Fakat birçok yerde, uluslararası terminolojide kullanılan Latince ve Grekçe kökenli terimleri tabi ki biz de kullanıyoruz. Buralarda sınırları zorlamıyoruz. Çünkü amacımız iletişimi koparmamak, Türkçeye girmiş, yerleşmiş kökleşmiş yabancı kökenli

terimlerle boğuşmuyoruz. Ama yabancı kökenli terimleri Türkçe telaffuzlarıyla ve üretim kuralları ile kabul ediyor ve tanımlarını elverdiğince Türkçe terimlerle yapmaya çalışıyoruz.

Sözlüğün en önemli özelliği içeriğinin yarı ansiklopedik olması çünkü sadece İngilizce-Türkçe bir dizin çok yetersiz kalıyor. Terimlerin tanımlarını yaparken birçok başka terimde kullanılıp işleniyor, dolayısıyla terimler tanımlarda işlendikçe yerleşiyor ve daha iyi kurgulanıyorlar. Örnekleriyle ve kapsamlı tanımıyla konuyu bir

dersi hazırlarken adeta bir hocanın başvuracağı ipuçları o terimlerde terimlerin ansiklopedik tanımlarında var.

Bir diğer önemli husus sözlüğün çok dilli olması. Çok dilli düşünmenin şöyle bir yararı var: sadece İngilizceye takılıp kaldığımızda dil İngilizce kokmaya, söylemimiz tek bir yabancı dilin mantığına yaklaşıyor. Oysa çoğu zaman Almanca, Fransızca karşılıkları çok daha mantıklı olabiliyor ya da Türkçe'nin mantığına daha yakın olabiliyor. Dolayısıyla en azından üç dilden seçenekleri göz önüne alarak Türkçe karşılık önerebiliyoruz. Bu arada hemen belirteyim, bu çalışmayı yaparken her şey sıfırdan başlanmadı. Bugüne kadar Türkçe eğitim yapan kurumlardan, Türkçe yazılmış kitaplardaki yerleşmiş bütün terimleri göz önüne aldık bu büyük mirası kullanıyoruz.

Bütün bu anlattıklarınızdan yola çıkarak "Türkçe bir bilim dili olabilir mi" tartışmasının neresinde duruyor bu çalışma?

Bence Atatürk'ün yaptığı en önemli devrim dil devrimi. Gerçekten de kendi toprağında soluyamayacak kadar yabancı dillerin egemenliği altında olan bir Osmanlıcadan dupduru bir Türkçe yaratılması yolunu açıyor TDK'yı kurarak. Bu süreç bugün de aynı hızla devam ediyor. 1930'lu yıllardaki yazılmış kitaplarla, 1970'lerdeki, 2000'lerdeki yazılmış kitaplara baktığımızda ne kadar büyük mesafe alınmış olduğunu görüyoruz. Bu, aynı zamanda Türkçe'nin bir bilim dili potansiyeli olduğunu gösteriyor. Muhakkak ki Türkçe'nin bir bilim dili olma

Türkçe makale ve kitap üretimi dramatik bir şekilde azaldı. Şu anda bilim akademilerinin gayretleriyle tekrar Türkçe kitap yazma özendirilmeleri var. Biz bu aşamada Türkçe terimleri geliştirmekle başlayıp, bu sürecin insanları Türkçe yazmaya özendireceğini umuyoruz.

yolunda daha uzun mesafe kat etmesi gerekiyor, daha göğüslemesi gereken büyük zorluklar var. Ama bilişim terimlerinde, sosyal bilimlerde olduğu gibi kendi rüştünü ispat etmiş kendi bilim dili yeteneğini ispat etmiş bir dil şu anda.

Bilim dilinin gelişmesi için toplumda bilimin üretilmesi gerektiği savı hakkında neler söylemek istersiniz?

Türkçenin topirağında soluyarak, Türkçe mantığıyla bilim yapmak, teknoloji geliştirmek çok çok önemli. Öte yandan 1990'larda YÖK'ün aldığı

Amacımız mümkün olduğu kadar benimsenebilir, herkesin anlayabileceği kabul edebileceği ve anlam saydamlığı olan terimler yaratmak. Anlam saydamlığı olarak derken şundan bahsediyorum: Konuya hakim olmayabilir, biri yeni duymuş olabilir, fakat terimi görür görmez zihninde ışık yanmasını, olayı kavramasını bekliyoruz.

kararla İngilizce yayınlar başat hale gelince Türkçe ikinci plana düşmüş gibi oldu. Türkçe makale ve kitap üretimi dramatik bir şekilde azaldı. Şu anda bilim akademilerinin gayretleriyle tekrar Türkçe kitap yazma özendirmeleri var. Biz bu aşamada Türkçe terimleri geliştirmekle başlayıp, bu sürecin insanları Türkçe yazmaya özendireceğini umuyoruz. Dolayısıyla Türkçe literatürün gelişeceğini en azından gelişmesinin önündeki engellerin kalkacağını düşünüyoruz.

Sözlükler hiçbir zaman bitmez, yaşayarak da tanık oldum, 30 küsur yıldan beri sözlüklerle çalışıyorum. 20 yıl, 10 yıl önce yapılmış olan terimlerin bazen pörsüdüğünü, köhnediğini görüyorum. Onların yerine daha taze güncel tanımları görüyorum. Büyük bir hızla yeni terimler oluşuyor. Bazı terimler hiçbir yerde kullanılmadığı için gündemden düşüyor, onları çıkarmamız gerekiyor. Kuyumcu titizliğiyle boğuşarak devam ediyoruz.

Mühendislik Terimleri Sözlüğü'ne okurlar nasıl ulaşabilir? Şu anda beta sürümüyle bir yıl boyunca çevrimiçi olarak elektronik ortamda erişimi söz konusu. Belli bir olgunluk sürecinden sonra sözlük kâğıt baskı olacak. Şu anda TÜBA Sosyal Bilimler sözlüğü zaten basılmış durumda; Mühendislik Terimleri Sözlüğü de 2016'da basılmış olacak.

Son olarak, bilim dilinin gelişimi, değişimi dünyada nasıl bir seyir izliyor? Batı'da da hazırladığımız sözlüğe benzer çalışmalar var mı?

Ana dilini seven ve sayan ulusların hepsinin çok yoğun bir terim çalışması içinde olduğunu görüyorum. UNESCO istatistiklerine göre şu an dünyada 900 bine yakın terim var. Teknolojiye can suyu verecek terim sayısının daha az olduğu kesin. Dünyadan en somut örneklerinden biri, Quebec Fransızlarının hazırladığı üç milyona yakın terim barındıran terimler sözlüğü. Bu belki de dünyadaki en büyük dağarcık. Quebec, Kuzey Amerika'da 350 milyonluk İngilizce konuşan nüfus içinde 6 milyonluk Fransızca konuşan bir topluluk. Bu topluluğun varlığını sürdürmesi adeta dile dayanıyor. Bunun dışında İsrail'den Vietnamlılara kadar Ruslardan Almanlara kadar terim çalışmalarını sürdüren çok değişik gruplar var, ulusal terminoloji kurulları bulunuyor.

Uluslararası çok dilli sözlüklere baktığım zaman çoğu zaman Türkçenin yer almadığını görüyorum. En büyük arzularımdan biri de uluslararası çok dilli sözlüklere Türkçeyi de katabilmek. İkincisi bu sözlüğün elektronik ortamda bulunması, herkes tarafından erişilebilir olmasının büyük yarar sağladığını düşünüyorum. Kendi anadiline sevgi, saygı duyan insanlar oldukça dil muhakkak ki çok gelişecektir.

Prof. Dr. Bülent Sankur kimdir?

1970 yılında Boğaziçi Üniversitesi Elektrik Mühendisliği Bölümü'nden mezun olan Bülent Sankur, doktora derecesini 1976'da Rensselaer Polytechnic Institute'den aldı. 1976'dan bu yana Boğaziçi Üniversitesi'nde Elektrik-Elektronik Mühendisliği'nde öğretim üyesi olan Sankur'un çalışma alanları arasında Dijital Sinyal İşleme, Görüntü ve Video Sıkıştırma, Biyometri, Kavrama ve Multimedya Sistemleri yer alıyor.

Matematik Eğitimi ve Demokrasi

Prof. Dr. Ekrem Savaş

TÜBA Asli Üyesi

İstanbul Ticaret Üniversitesi Öğretim Üyesi

Son zamanlarda, Matematik eğitimi ile ilgili olarak üzerinde durulan araştırmalar, öğrencilerin okulda kazanmış oldukları matematik formasyonunun; içinde buldukları toplulukların sosyal, ekonomik ve politik gelişmelere katılımlarını sağlamak için nasıl yardım edeceği yönündedir. Matematik eğitiminin topluluklarla olan ilişkisi sadece onlara ileri seviyede düşünme şekli kazandırmakla kalmaz ve aynı zamanda aydın düşünceli ve demokratik olmaları için yardım eder. Bu açıdan bakıldığında, matematik eğitimi ile demokrasi arasında bir ilişkinin olma olasılığı yüksektir. Fakat, böyle bir ilişkiyi ortaya koyacak olan tartışmaya günümüz toplumlarını ilgilendirecek düzeyde pek rastlanılmamaktadır.

Biz bu yazımızda matematik eğitimi ve demokrasi arasındaki benzerliğin varlığı üzerinde duracağız ve matematiğin demokrasinin kofaktörü olarak nasıl rol üstlendiğini açıklayacağız. Ayrıca matematik eğitiminin çağdaş kültürde başka ne gibi roller üstlenebileceği hususuna da yer vereceğiz.

Matematik eğitimi ve demokrasi arasındaki ilişki konusunun, bilim insanları, araştırmacılar ve eğitim politikacıları arasında tartışılmasının sağlanması, bu çalışmanın amacına ulaşılmış olduğunun önemli bir göstergesi olacaktır.

Matematiğin amacı

İnsanların doğuştan getirdiği düşünme kabiliyetini geliştirmektir. Bu gelişmeyi sağlamak için, bizlere bir kısım bilgiler kazandırarak karşılaşacağımız olay ve problemlerde inceleme, araştırma ve karşılaştırmalar yaptırarak, düzenli ve dikkatli olmamızı, mantıklı düşünmemizi ve her konuda doğruyu bulmamızı sağlar. Matematik doğru düşünme yetisi için çok önemlidir. Tümdengelimli ve tümevarımlı bir ilimdir. Akli ilimlerin şahı durumunda olan matematik bir taraftan kavramlar arası münasebetleri en kolay ve en verimli şekilde ortaya

koyarken, bilinenden bilinmeyenlere, basitten karmaşığa doğru hareket eden akli muhakeme metodunu tümevarımı uygulamaktadır.

Birçok insan için matematik hayatını zehir eden derslerden, içine korku veren sınavlardan ve okulu bitirir bitirmez kurtulacağı bir kabustur. Bazılarına göre ise tam aksine hayatı anlamının ve sevmenin bir yoludur. İnsan anlayabildiği şeyi sever. Matematik bu gün hayatımızın her alanında vardır ve var olacaktır.

Tanrı sanki evreni yaratırken koyacağı kuralların yalnızca doğru çalışmasıyla kalmamış, bu kurallara insan ruhunu yüceltecek güzellikler

katmıştır. Galileo “İnsana bu mükemmel beyni veren tanrının, insanın bu beyni kullanmasını istemediğine inanmıyorum” derken işte doğanın sırlarında saklı olan bu güzelliklere ulaşma heyecanını dile getiriyordu.

Matematik sosyal hayatta insan için ciddi bir öneme sahip olduğundan matematiğin doğası ile demokrasinin doğası arasında yakın bir ilişki vardır. Bunun için, matematik ile demokrasi arasındaki bu yakın ilişki çocuklara eğitim hayatları boyunca açık bir şekilde verilmelidir. Eğer bunu doğru bir şekilde verirsek, sadece demokrasi daha güçlü olmayacak aynı zamanda matematik de insanlar tarafından daha iyi anlaşılacak olacaktır. Matematik eğitimindeki

politikanın öğrencilerce farkına varılması, demokratik hayat için gerekli olan şartların tartışmasını birlikte getirecektir. Bununla birlikte, matematik eğitimi üzerine yapılan birçok araştırma bu tartışmayı göz önüne almamıştır. Öğretmenler tarafından anlaşılır bir dil ile verilen matematik eğitimi demokrasinin nasıl işleme gerektiği konusunda öğrenciler için önemli bir model olacaktır.

Toplum içindeki birçok kişi matematiği, maddi başarı elde etmek için bir atlama taşı olarak veya devletlerin gizli işlerini yürütmek için kullandıkları bir şifre olarak algılamakta bir çok kişi matematiği sıkıcı ve asla sonu gelmeyecek toplamlar ve bölümler serisi olarak düşünür ve matematikçiyi de bir çeşit hesap makinesi olarak göz önüne alır.

Eğer matematiğe bir göz atılırsa matematik dünyanın çoğu genel manaya haiz güzel ve şaşırtıcı problemlerle dolu olduğu görülür. Bu ise, matematikte var olan zenginlikten ve mükemmel sırlardan ileri gelmektedir. Bununla beraber, matematik öğretirken matematiğin başka bir gizli hüner taşıdığına da her zaman farkında olunmalıdır. Matematik eğitimi esnasında, insanların kökenleri, meslekleri, ekonomik zenginlikleri ve inançları dikkate alınmamalı, matematiğin açık ve net olarak ne şekilde ve nasıl öğretileceği gösterilmelidir. Bu davranış öğrencilerde demokraside ayrıcalığın olmadığı ve herkesin aynı haklara sahip olacağı fikrini yerleştirecektir.

Matematik de var olan ispatlardan biri de, güçlülerin zayıflara karşı sorumluluklarını kabul etmelerinin önemi- dir, Öğretmenler her zaman güçlü, öğrenciler ise daima zayıftırlar. Öğrenciler gayret göstermelerine rağmen öğretilenleri anlamada zorlanıyorlarsa, onlar "bir işe yaramazlar" veya "aptallar" etiketi vurulmamalı ve sabırla verilenler tekrar edilmeli veya daha basite indirgenmiş biçimde sunmak için öğretilenler gözden geçirilmeli ve böylece, öğrencilerin yetenekleri sahip oldukları kapasite oranında geliştirilmelidir.

Matematik eğitimi, herhangi bir toplumda özellikle de modern toplumlarda çok fazla öneme sahiptir. Bundan dolayı, her öğretmen matematiğin belli bir erdeme göre öğretildiğini ve öğrenildiğini bilmelidir. Bu erdemliliğin kendisi demokrasi

olduğundan bu gün matematik öğretirken açık olarak belirtilmese de öğrencilere demokrasi idealleri ve davranışları telkin edilmelidir. Eğer matematik eğitimi esnasında matematiği, bütün insanlardan miras aldığımızı öğretirsek, demokrasinin kendine güven, başkalarına saygı ve hoşgörü anlayışı olduğunu öğretmiş oluruz. Matematik, öğrencilere zayıf olduğu yönleri serbestçe tartışmalarına, şüphelerini açıkça ifade etmelerine izin veren bilgilerine ve becerilerine güvenen öğretmenler yoluyla doğru olarak öğretildiğinde, öğrencilerde bu eğitimin gereği olarak uygun olan demokratik tarzda davranacaklardır. Eğer öğretmenler, baskı kullanmadan ve baskı tehdidi yapmadan eşitliğe dayanan demokratik bir yolla öğrencilerine doğruları kabul ettirme fırsatını sağlıyorlarsa öğrencilerinde ilerleyen yıllardaki yöneticilerden kendilerine eşit

Galileo " İnsana bu mükemmel beyni veren tanrının, insanın bu beyni kullanmasını istemediğine inanmıyorum" derken doğanın sırlarında saklı olan güzelliklere ulaşma heyecanını dile getiriyordu.

Matematik insanlara nasıl anlaşacaklarını, kendi görüş ve düşüncelerini başka birine mantıklı bir şekilde esaslı olarak nasıl açıklayacaklarını ve bir çözüm kararlarına veya hiçbir çözüm olmadığı fikrine nasıl varacaklarını gösterir.

ve demokratik ilgi gösterilmesini bekleyen vatandaşlar olmaları muhtemeldir.

Bununla beraber, eğer öğretmenler öğrencilerine olduklarından daha az önem verir, onların korku ve şüphelerini göz ardı eder, zayıf yönleri ile alay eder ve hatta baskılarını ve cezalarını öğrencilerin anlamadıkları doğruları zorla kabul ettirmek için kullanırlarsa, bu tür bir eğitim öğrencilerin mantıksal çıkarım güvenlerini yıkacak ve yerine baskı disiplininin tartışmadan daha etkili olduğu inancını yerleştirecektir. Bu ise giderek demokratik düşüncenin sarsılmasına sebep olacağı gibi matematiğin doğru anlaşılmasına da önemli ölçüde engel olacaktır.

Eğer matematik okullarda kapalı bir yapı olarak öğretilirse, o zaman öğrencilere özgürlük yerine sınırlamayı, güven yerine bağlılığı, hoşgörü yerine itaat etmede ısrarcılık

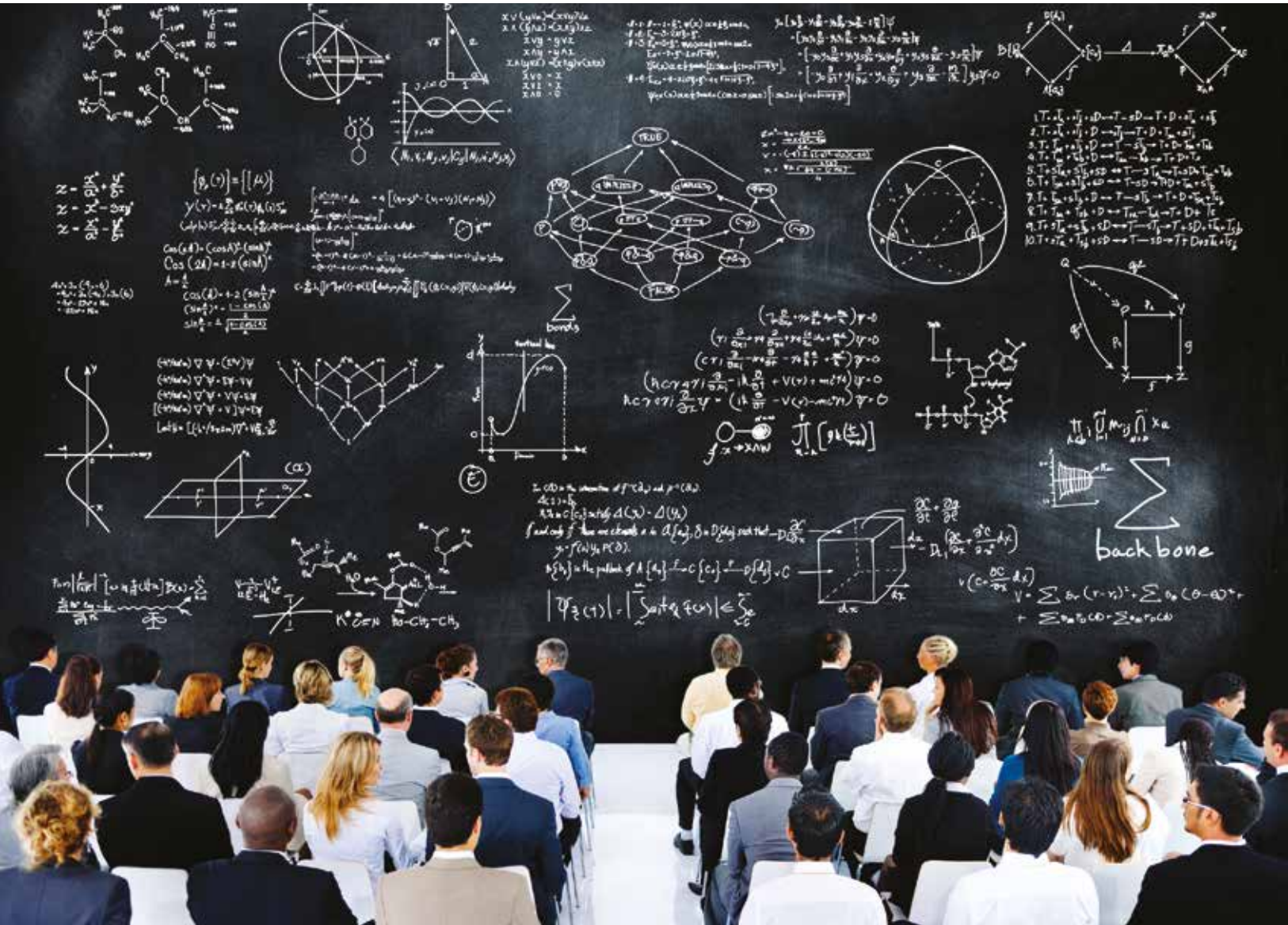
öğretilmiş olur ki böyle öğretilen bir matematik baskıcılık olur. Halbuki, matematik insanlara nasıl anlaşacaklarını, kendi görüş ve düşüncelerini başka birine mantıklı bir şekilde esaslı olarak nasıl açıklayacaklarını ve bir çözüm kararlarına veya hiçbir çözüm olmadığı fikrine nasıl varacaklarını gösterir.

Matematik ve demokrasi eğitiminin gelişimi

Şimdi matematik ve demokrasi eğitiminin geliştirilmesine zemin hazırlayacak olan 10 pratik teklif ve gözlem sunacağız. Bunlar her yerde geçerli olan doğru kurallardır, fakat uygulanması yöre ve milli geleneklere göre değişebilir.

1. Okullarda demokratik düşüncenin zenginleştirilmesi için, mevcut çevre, okul yönetimi demokratik, katılımcı olmalı ve ayrıca öğretmenler gerekli olan demokratik pedagojiyi kazanmış, yeri geldikçe bunu uygulayan kişiler olmalıdırlar. Okul yönetimine katılma, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin okulda kararların alınma sürecine katılmasını gerektirmelidir. Ayrıca, öğrenciler okulun demokratik havasını daima yaşamalıdır.

2. Küçük yaştaki çocuklar, şekilleri tanıyarak ve onları çoğaltarak öğrenirler. Çoğu zaman öğrenciler buna hiç bir anlam vermeyerek eğlence olarak yaparlar. Fakat bu başlangıçta doğaldır ve hayli etkili olarak bakılabilir. Ancak,

eğer onlar ilerleyen yıllardaki derslerde, şekillerin içerisindeki sembollerin manalarını ve birbiri ile olan mantıksal ilişkileri anlamayı hiç öğrenemezlerse bu durum, onlar için matematiksel açıdan çok kötü bir sonuç göstereceği gibi buna bağlı olarak öğrenciler arası ilişkilerin yoğun olduğu okullarda iletişim tam olarak sağlanmasını engelleyecektir. Genellikle, bu tür kayıplar 10-12 yaşları civarında şekillere bağlı kalıp manayı hiç öğrenmeyen öğrencilerde görülmektedir.

3. Matematik eğitimindeki genel amaç, sadece güvenilir iyi matematikçiler yetiştirmek olmamalı, aynı zamanda güvenilir, bağımsız, dünyaya bakışında sorgulayıcı ve çözümleyici olan ve yine de demokrasinin kuralları ile uygulamalarını iyi bilen demokratik vatandaşlar yetiştirmek olmalıdır.

4. Matematik eğitimi esnasında öğretmenler, öğrencilerinin hepsinin bilgi düzeyi eşitmiş gibi davranmalı, öğrencilerin ilgi ve deneyimlerini bilmelidirler. Öğretmenlerin, öğrencilere bilimsel düşünce ve davranış kazanmaya çalışması, onlara tarafsız olarak davranması ve eşit olarak görmesi matematik eğitimi açısından çok önemlidir.

5. Matematikte hatalar doğrudan daha doğal karşılanmalıdır. Hatalara ve ihmalkarlıklara bağlı olarak öğrenciler asla kasıtlı bir şekilde cezalandırılmamalıdır. Cezalandırmalar yerine hatalar hoşgörüle karşılanmalı, gerekli düzeltmeler yapılmalı ve düzeltmeler öğrenciye açıklanmalıdır.

6. Öğretmenlerin öğrencilerine karşı davranışlarının amacı, öğrencilerin çalışmalarına mutluluk içinde yapacakları ve yapmak için sabırsızlanacakları neşeli, sevindirici bir ortam yaratacak anlamında olmalıdır. Endişeli ve mutsuz öğrenciler genellikle biçare öğrencilerdir.

7. Öğretmenlerin, öğrenciler karşısındaki davranışları rahat, esnek, nazik ve neşeli olmalı ve öğretmenler, öğrencilerine yardımcı olan bir rol üstlenmeli, ayrıca öğrencilere soyut düşünceden önce somut düşünceyi kazandırmalıdır.

8. Etkinliklerde önemli ölçüde öğrencilerin iştirakleri sağlanmalıdır. Bu davranış, öğrencilerin katılımını sağladığı ve zihinsel eşitlik ortamı oluşturduğu için daha demokratik olacaktır. Öğrenciler, etkinliklerdeki tartışmayı kabul ve ret etmek için kendi demokratik anlayışlarını kullanmalıdırlar.

Okullarda demokratik düşüncenin zenginleştirilmesi için mevcut çevre, okul yönetimi demokratik, katılımcı olmalı ve ayrıca öğretmenler gerekli olan demokratik pedagojyi kazanmış, yeri geldikçe bunu uygulayan kişiler olmalıdırlar.

Matematik öğretmenlerinin içinde buldukları toplulukların demokratik yapısından sorumludur.

9. Öğrenciler, yazılı cevaplar verirken de bu amacı gütmelidirler. Yazılı cevaplarında ortaya koydukları fikirlerin ve tezlerin doğruluğuna öğretmenlerini inandırmalıdırlar.

10. Demokratik topluluklarda, öğrenciler ve onların öğretmenleri daha yetenekli ve güvenilir vatandaşlar olmalıdırlar. Matematikteki kusursuzluk, bu kabiliyetin ve güvenilirliğin bir işaretidir. Bu aynı zamanda demokratik eğitiminde bir simgedir.

Sonuç olarak, matematik öğretmenlerinin içinde buldukları toplulukların demokratik yapısından sorumlu olduğunu söyleyebiliriz. Öğretmenlerin matematik öğretim yöntemleri, demokrasinin iyi veya kötü yönde tesisini sağlayacaktır. Matematik eğitimi ve demokrasi arasındaki ilişki konusunun, bilim insanları, araştırmacılar ve eğitim politikacıları arasında tartışılmasının sağlanması, bu çalışmanın amacına ulaşmış olduğunun önemli bir göstergesi olacaktır.

Kaynaklar

- Dewey, J.(1996). Democracy and Education, the free press, New York.
 Rousseau J.J.(1968). The social Contract, Penguin Books, London.
 Skovsmose O.(1998). Linking Mathematics and democracy, Centre for Research in Learning Mathematics, Denmark.

'TÜBA-GÜNCEL İYİ ÜRETİM UYGULAMALARINDA (cGMP) HÜCRESEL TEDAVİ ÜRÜNLERİ KALİTE STANDARTLARI KURSU' GERÇEKLEŞTİRİLDİ

TÜBA ve Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) iş birliğiyle sağlanan destek sonucu yurt içi ve yurt dışından toplam 40 bilim insanının katıldığı 'TÜBA-Güncel İyi Üretim Uygulamalarında (cGMP) Hücreyel Tedavi Ürünleri Kalite Standartları Kursu' 10 Nisan 2015 tarihinde Antalya'da gerçekleştirildi.

6. Ulusal Lenfoma-Myeloma Kongresi kapsamında yer alan ve TÜBA Kök Hücre Çalışma Grubu tarafından organize edilen kursun başkanlığını geçen yıl gerçekleştirilen ve büyük ilgi gören 'TÜBA-1. Kök Hücre Üretiminde Yeni Teknikler Kursu'nda olduğu gibi yine grubun üyelerinden Prof. Dr. Ercüment Ovalı üstlendi.

TÜBA-cGMP Hücreyel Tedavi Ürünleri Kalite Standartları Kursu'na Katılanlar

TÜRKİYE

Öğr. Gör. Dr. Leyla BAHAR - Mersin Üniversitesi

Biyolog Yasin KÖKSAL - Ankara Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hematoloji Onkoloji Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Uzm. Dr. Hilal GÖKTÜRK - Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Uzm. Bio. Şule KIZIL - Ankara Üniversitesi

Uzm. Bio. E. Nazlı HAYIRLI - Ankara Üniversitesi

Arş. Gör. Handan SEVİM - Hacettepe Üniversitesi

Yük. Bio. Dilara ÖZAŞIR - Erciyes Üniversitesi

Arş. Gör. Dr. Faruk SAYDAM - Recep Tayyip Erdoğan Ü.

Biyolog Canan CANSUN - Başkent Üniversitesi

Biyolog Tuğba KAYA - Başkent Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Meral MİRALOĞLU - Çukurova Üniversitesi

Uzm. Mahmut PARMAKSIZ - Ankara Üniversitesi

Uzm. Dr. Begüm KOÇ - İstanbul Üniversitesi

ARNAVUTLUK

Aida DAMA

Johana HYSOMEMA

AZERBAYCAN

Orkhan ISAYEV

Valeh HUSEYNOV

Naila HUSEYNOV

BOSNA

Izet EMİNOVIC

Lejla POJSKIC

KARADAĞ

Ljubica PEJAKOV

KAZAKİSTAN

Ulugbek MEDEUBEKOV

MAKEDONYA

Dijana Plaseska KARANFILSKA

Oliver KARAFILSKI

MOLDOVA

Vinogradov IGORI

Grosu LULIA

Victoria SACARA

RUSYA

Igor A. GRIVENNIKOV

Adrey A. ZAMYATNIN

Lyubomir I. AFTANAS

SİRBİSTAN

Jasna BANKOVIC

TATARİSTAN

Albert A. RIZVANOV

Regina R. MIFTAKHOVA

Ruslan MASGUTOV

Valeriya V. SOLOVYEVA

UKRAYNA

Alexander Yu. PETRENKO

Olena S. OLINYK

ÜRDÜN

Hanan D. JAFAR

TÜBA'DAN, KÖK HÜCRE ÜRETİM STANDARTLARININ BELİRLENMESİNE İLİŞKİN ÖNEMLİ ADIM

TÜBA Kök Hücre Çalışma Grubu Üyesi Prof. Dr. Ercüment Ovalı: "Hazırlanacak olan rehber, Sağlık Bakanlığı'nın yaptığı denetimlerde araması gereken kriterleri tanımlayan ilk rehber olma özelliğini taşıyacak."

TÜBA - Kök Hücre Çalışma Grubu, kök hücre ve kök hücre üretim standartlarının belirlenmesi konusunda önemli çalışmalar gerçekleştiriyor.

Konuyla ilgili olarak TÜBA Kök Hücre Çalışma Grubu Üyesi Prof. Dr. Ercüment Ovalı ile TÜBA'nın kök hücre başlığı altında düzenlediği; sempozyum, çalıştay ve nihayetinde 'Türkiye'de kök hücre üretim standartların ne olabileceği konusunda ilk defa bir sınır çizen' kursları üzerine konuştuk.

TÜBA Kök Hücre Çalışma Grubu geçtiğimiz yıl 'TÜBA-1. Kök Hücre Üretiminde Yeni Teknikler Kursu'nu, 10 Nisan'da ise 'TÜBA-Güncel İyi Üretim Uygulamalarında (cGMP) Hüresel Tedavi Ürünleri Kalite Standartları Kursu'nu düzenledi, bize bu kursların içeriğinden bahsedebilir misiniz?

Geçtiğimiz yıl kök hücre üretimini nasıl gerçekleştireceğimiz ya da üretirken hangi teknikleri kullanacağımız konuştuk ve tartıştık, bu sene ise ürettiklerimizin son basamakta kalitesinin hangi sınırlar içinde olması gerektiğine dair bir kurs verdik. İki adımı tamamladık üçüncü adımı yani en büyüğü olan 'cGMP Sertifikasyon Kursu'nu sona ayırıyoruz ve asıl katılımın ona olacağını düşünüyoruz.

Türkiye'de kök hücre üretimi yapan altı tane resmi üretici var, bir de kurulmakta olanlar ve henüz ruhsatını almamış olanları da sayarsak üretim merkezleri konusunda iyi bir sayıya sahip olduğumuzu söyleyebiliriz. Ama Türkiye'de standardın ne olduğu konusunda tek bir kelime yok. Bu kurs, Türkiye'de standartların ne olabileceği konusunda ilk defa bir sınır çizdi ve böylece temel amacına ulaştı.

TÜBA Kök Hücre Çalışma Grubu Eş Yürütücüsü Prof. Dr. Bülent Zülfiyar

Şimdiye kadar kök hücre üreticilerine bu tür bir eğitim verildi mi?

Hayır verilmedi, çünkü bence zamanı henüz gelmemişti. Türkiye’de kök hücre üretimi 2006 yılının sonunda Trabzon’da başladı. O günden bugüne 9 yıl geçti ve bu ürünler kullanılmaya, yayılmaya başlandı ve sonuç olarak bu ihtiyaç şimdi doğdu. Biraz geç olmuş olabilir, belki iki ya da üç yıl gecikmiş olabiliriz ama öncesinde zemin hazır değildi ve veriler olgunlaşmamıştı. Aslında bu tür çalışmaların devlet eliyle yapılması gerekiyordu fakat özel sektör tarafından yürütüldü ve özel sektör kendini ancak hazırlayabildi. Aslında biraz da bu yüzden gecikti.

TÜBA Kök Hücre Çalışma Grubu’nun hazırlayacağı rehberden sonra denetçi; ürün sonuçlarını buradaki verilerden hareketle kolayca inceleyebilecek, kalitesi hakkında rapor oluşturabilecek. Yani üretilen her hücrenin gerçekte kök hücre olup olmadığı ortaya çıkacak.

Kurs, katılımcıları için çok önemliydi çünkü Türkiye’de ilk defa bu ürünlerin olması gereken standartları hakkında rakamsal sınırlar, aralıklar tartışıldı. Yine bence kursun en önemli yanı ürünlerin sınıflandırılmasıydı. Örneğin; ‘Endüstriyel olan ve olmayan ürünler neler? Ürün eğer endüstriyel olursa nasıl bir ruhsatlandırması ve kullanımı olacak?’ Avrupa referanslarına göre biz tüm bu başlıkları Türkiye için sınıfladık. Bu sınıflama yüzde yüz doğrudur ve uygundur demiyoruz fakat artık ülkemiz bir sınıflamaya sahip diyebiliyoruz. Türkiye tartışarak bu sınıflandırmayı geliştirebilir, detaylandırabilir ve ortaya çıkartılacak olan rehber Türkiye gerçeklerine uygun hale getirilebilir. Hazırlanacak olan rehber, Sağlık Bakanlığı’nın yaptığı denetimlerde araması gereken kriterleri tanımlayan ilk rehber olma özelliğini taşıyacak.

Yine TÜBA tarafından Ekim 2015’te gerçekleştirilecek olan ‘cGMP Sertifikasyon Kursu’ndan bahsedebilir misiniz?

3 gün sürecek olan ‘cGMP Sertifikasyon Kursu’, ilk ve ikinci kursla bağlantılı bir kurs olacak. İlk gün bu iki kurs içeriği derlenmiş şekilde tekrar edilecek. İkinci gün ve üçüncü gün öğlene kadar, cGMP’nin temel ilkeleri üzerinde durulacak. Üçüncü gün öğleden sonra ise; bir cGMP tesisinde yerinde uygulamalar yapılacak. Altı çizilmesi gereken önemli bir nokta da ‘cGMP Sertifikasyon Kursu’nun sertifikasyonunun Sağlık Bakanlığı’ndan çıkmasının çok önemli olduğu.

Raporu kim hazırlayacak?

Rehber; Yürütücüler Prof. Dr. Y. Murat Elçin, Prof. Dr. Bülent Zülfiyar ile, üyeler Prof. Dr. Alp Can, Prof.

Dr. Mustafa Çetin, Prof. Dr. Taner Demirer, Prof. Dr. Emin Kansu, Prof. Dr. Gülsan Türköz Sucak, Prof. Dr. Fikretin Şahin, Doç. Dr. Musa Karakükçü ve benim de içinde bulunduğum TÜBA Kök Hücre Çalışma Grubu tarafından hazırlanıyor. Ayrıca kursiyerlerin de bu hazırlık aşamasının bir kısmına katılması uygun olacak diye düşünüyorum.

Rehber, çalışmalarda nasıl bir eksikliği ortadan kaldıracak?

Bir önceki kursu da düşünürsek biz “Orada istediğin gibi de üretemezsin” demiştik. Seçeceğin teknik malzemelerin ya da yarattığın çevresel koşulların hepsinin ayrı özelliklerinin olması gerektiğini ve bu özelliklerin neler olması gerektiğini anlatmıştık.

Şu anda Türkiye’de kök hücre ürünlerinin nasıl üretilmesi gerektiği ile ilgili bir tebliğimiz ve bir de yönetmeliğimiz var. Bakanlık, üreticiye “Sen şu standartlara sahip olarak ancak şu ürünleri üretebilirsin” diyor fakat üretilen ürünün bir kabul standardı yok. Her birimiz kök hücre üretiliyor fakat birimizinki %30, diğerinki %50 ve ötekinki %90 canlılığa sahip. Hangisi doğru? Bunun bir sınırı yok. Ya da benim kök hücrelerim bazı doku yapı taşlarını salgılayabiliyor, fakat başka bir üretici bunu test dahi yapamıyor. Ama ikisi de aynı hücre olarak görülüyor. Bunun bir kavramsal sınırlaması ya da tanımı olmadığı için de Türkiye’de üretilen ürünlerin bu nedenle tanımlanmış bir standardı yok. Standardı olmaması demek üretilen ürünlerin eşit olmayan tedavi sonuçlarına, yan etkilerine sahip ürünler demektir, bunun da riski büyüktür. Dolayısıyla Türkiye’de şimdiye kadar olması gereken kalite standartlarının adı yoktu. Denetçi de bakanlık adına yaptığı denetlemelerde sadece teknik bir denetim yapıyordu. Kayıtların güzel tutulup tutulmadığına ya da testlerin doğrulamalarının yapıp yapılmadığına bakıyordu fakat ürünün neyine bakacağını bilmiyor. Üretici kök hücre dediyse denetçi de onu kök hücre olarak kabul ediyordu. TÜBA Kök Hücre Çalışma Grubu’nun hazırlayacağı bu rehberden sonra denetçi; ürün sonuçlarını buradaki verilerden hareketle kolayca inceleyebilecek, kalitesi hakkında rapor oluşturabilecek. Yani üretilen her hücrenin gerçekte kök hücre olup olmadığı ortaya çıkacak.

Bütün bu çalışmaların TÜBA çatısı altında gerçekleşmesinin öneminden bahsedebilir misiniz?

TÜBA olmasaydı bir önceki “1. Kök Hücre Üretiminde Yeni Teknikler Kursu”, “TÜBA-Güncel İyi Üretim Uygulamalarında (cGMP) Hücre Tedavi Ürünleri Kalite Standartları Kursu” ve 19 Şubat 2015 tarihinde “Kök Hücre Araştırmaları ve Biyoetik Sempozyumu” yapılamazdı ve biz de şimdi Ekim ayında yapacağımız ‘cGMP Sertifikasyon Kursu’ndan bahsedemiyor olurduk. TÜBA ilk kez Türkiye’de bir çatı altında bir kişiye ya da bir gruba bağlı olmadan multidisipliner olarak bunlara öncü oldu, eğer TÜBA olmasaydı bir sonraki toplantıların yapılabilirliği görünün o ki seneler sonrasına kalırdı.

TÜBA Kök Hücre Çalışma Grubu Üyesi Prof. Dr. Taner Demirer

TÜBA Kök Hücre Çalışma Grubu Üyesi Prof. Dr. Alp Can

Türkiye Jeolojisi ve Petrol

Prof. Dr. Aral I. Okay

TÜBA Asli Üyesi

Istanbul Teknik Üniversitesi

Avrasya Yerbilimleri Enstitüsü ve Maden Fakültesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü

Giriş

Bir jeoloji haritasında ne kadar fazla renk varsa, o bölgede petrol bulma imkanı o kadar azdır. Petrol jeologların bu eski deyişi, Türkiye'nin renkli jeolojisi için özellikle geçerlidir (Şekil 1). Ülkenin büyüklüğüne ve Orta Doğu'daki devasa petrol ve gaz sahalarına olan yakınlığına rağmen, Türkiye'de üretilen hidrokarbon (petrol ve gaz) ülke

Yeterli sayıda petrol kuyusu açılmamıştır. 1940'dan beri Teksas'ta açılan bir buçuk milyon petrol kuyusuna karşılık Türkiye'de sadece 4.400 petrol kuyusu açılmıştır! Bu gibi akıl dışı söylemlere karşın gerçek basittir. Türkiye, son 300 milyon senede değişik tektonik hareketlere, dağoluşum olaylarına maruz kalmıştır, bunun sonucunda petrol

içindeki tüketimin %10'undan daha azını karşılamaktadır. Konunun dışındakiler için anlaşılması zor olan bu durum, ülkede sonu gelmez komplo teorilerine yol açmaktadır. Yabancı petrol şirketleri petrol bulmakta, sonra petrol kuyularını betonla kapatmaktadır. Suriye ve Irak sınırında eğik sondajlarla petrolümüz çalınmaktadır. Yabancı petrol şirketleri ve yabancı hükümetler TPAO'nun petrol aramasını engellemektedir. Uzaktan algılama ile petrol yataklarının yerleri bilinmekte fakat bu durum Türkiye'ye bildirilmemektedir.

içeren havza çökellerinin devamlılığı kaybolmuş ve son derece komplike bir jeolojik resim ortaya çıkmıştır. Jeolojik olarak Türkiye, Irak veya Suriye ile değil, Yunanistan ile karşılaştırılmalıdır.

Türkiye kara alanlarının jeolojisi ve petrol potansiyeli

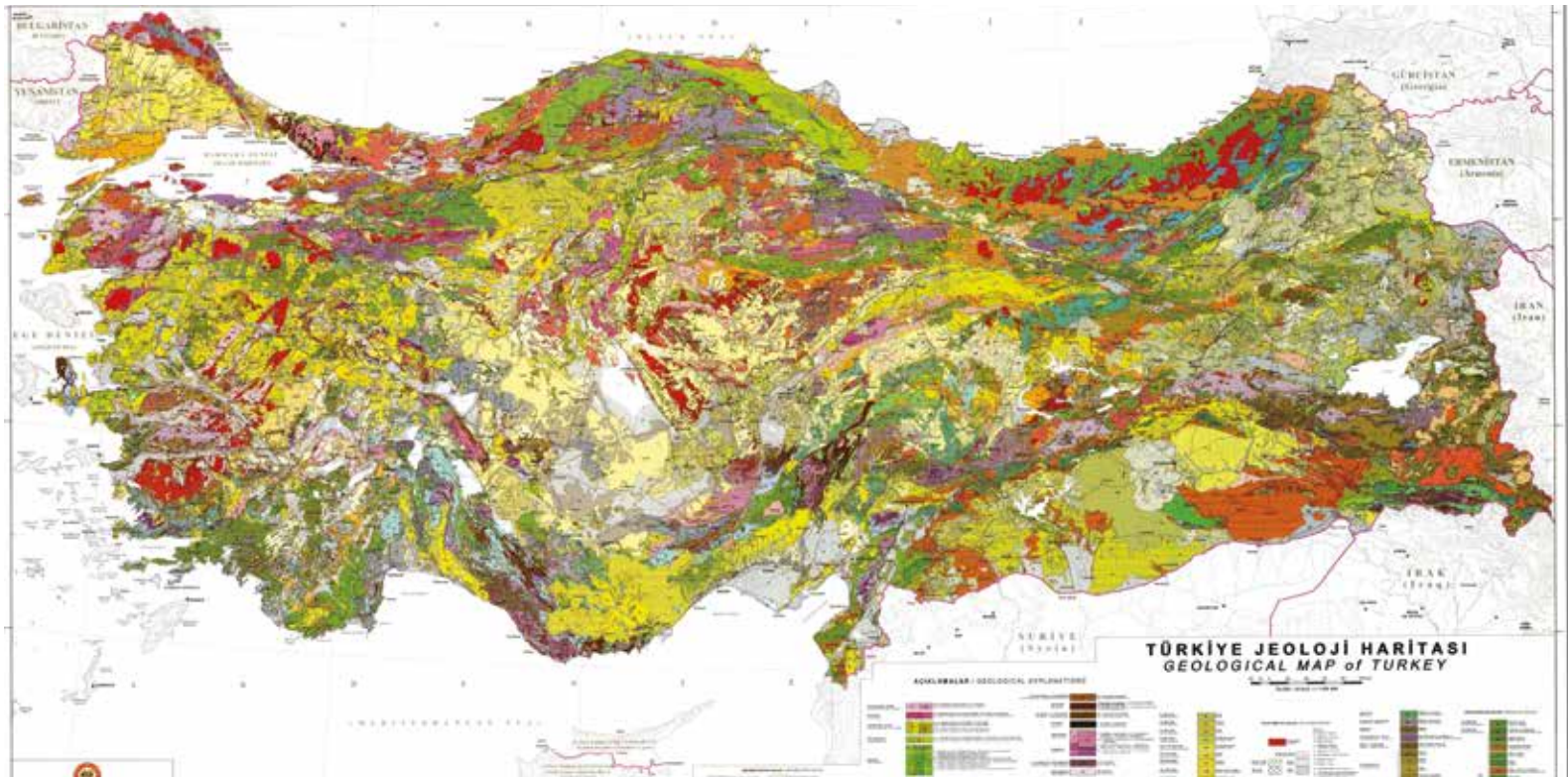
Yirmi milyon öncesine kadar Türkiye tek bir parça değildi. Pontidler olarak bilinen Türkiye'nin kuzey kesimi, Lavrasya'nın güneye doğru bakan kıta kenarını

Ülkenin büyüklüğüne ve Orta Doğu'daki devasa petrol ve gaz sahalarına olan yakınlığına rağmen, Türkiye'de üretilen hidrokarbon (petrol ve gaz) ülke içindeki tüketimin %10'undan daha azını karşılamaktadır.

oluşturuyordu, ve güneydeki Anatolid-Torid Bloku'ndan Tetis okyanusunun kuzey kolu ile ayrılıyordu (Şekil 2, Şengör ve Yılmaz, 1981). Pontidler, Mesozoyik ve Tersiyer yaşta (İkinci ve Üçüncü Zaman) kalın kumtaşı-şeyl istifleri (türbidit, fliš) ve magmatik yaylarda gelişmiş volkanik kayalardan oluşur (Okay ve Tüysüz, 1999). Bazı ıraksak kumtaşı-şeyl istiflerinin kaynak kaya potansiyeli olmasına karşın, uygun rezarvarlar seyrek; Mesozoyik ve Tersiyer yaşlı kuvvetli kıvrımlanma ve bindirmeler ile istiflerin ve tabakaların devamlılığı büyük ölçüde kaybolmuştur.

Zonu ve Menderes Masifi gibi metamorfik birimler meydana gelmiştir. Daha güneyde kalan Toroslar bu metamorfizmadan daha az etkilenmiş, fakat kuvvetli sıkışma ve deformasyon sonucu, üst üste gelmiş bindirme dilimlerine dönüşmüştür. Bu tip alanlarda hidrokarbon bulma ihtimali çok düşüktür. Son kırk yılda TPAO ve diğer petrol şirketleri tarafından, Güneydoğu Anadolu dışında açılan ve hemen hepsi kuru çıkan çok sayıda petrol arama kuyusu bunun en açık göstergesidir.

Mesozoyik sırasında Anatolid-Torid Bloku güneyde Arabistan levhasından Tetis okyanusunun güney kolu ile ayrılıyordu. Bu okyanus Miyosen'de kapanması ile Bitlis-Zagros kenedi oluşmuştur (Şekil 2). Bitlis-Zagros kenedinin güneyinde kalan Güneydoğu Anadolu, Arabistan levhasının kuzey ucunu temsil eder; Türkiye'nin tüm kayda değer petrol sahaları bu bölgede yer alır. Bu sahalar Arabistan'ın devhasal büyüklükte petrol ve gaz rezarvarlarının kuyruğunu oluşturur (Şekil 2). Güneydoğu Anadolu'da petrol genellikle Alt Kretase karbonatlarındaki Geç Kretase yapılarından çıkarılır.

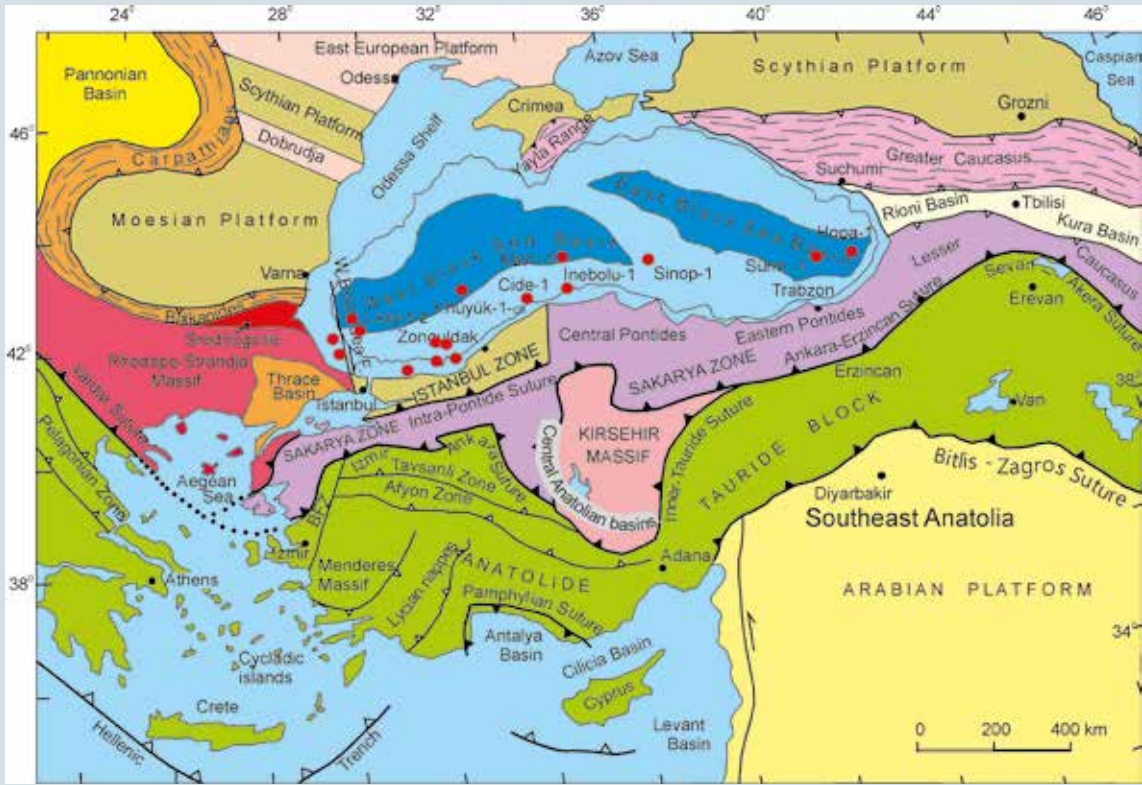

• Şekil 1. Türkiye'nin jeoloji haritası (MTA, 2011). Harita Türkiye'nin çok renkli jeolojisini göstermektedir. Birkaç alan dışında jeoloji birimlerinin yanal devamlılığı bulunmamaktadır.

Pontidler'in güneyinde Anatolid-Torid Bloku yer alır; İkinci Zamanda (Mesozoyik'te) Anatolid-Torid Blok kuzeyden ve güneyden Tetis okyanusunun kolları ile sarılmış geniş bir kıtasal platform oluşturmuştur. Geç Kretase'de meydana gelen kıtasal dalma-batma ve bununla ilgili ofiyolit üzerlemesi ve daha sonra Tersiyer'de Pontidler ile olan çarpışma sonucunda Anatolid-Torid Bloku'nun kuzey kesimleri kuvvetli bir deformasyon ve metamorfizma geçirmiştir ve bunun sonucunda Tavşanlı

Güneydoğu Anadolu'daki yataklar yüksek yoğunluklu çıkarılması zor petrol içerir çünkü tektonik hareketler sonucu düşük yoğunluklu petrol kayadan kaçmıştır.

Türkiye'de çarpışma sonrası (Geç Kretase sonrası) sedimenter istifler hidrokarbon aramacılığı açısından daha umut vericidir. Eosen-Oligosen yaşlı klastik bir havza olan Trakya havzasındaki Oligosen kumtaşlarından az miktarda gaz üretilmektedir (Şekil 1). Buna karşın Geç

• Şekil 2. Türkiye'nin tektonik haritası. Metin içinde ismi geçen birimler ve Karadeniz'de açılan bazı petrol kuyuları gösterilmiştir. Pontidler, İzmir-Ankara kenedinin kuzeyinde kalan İstanbul Zonu, Sakarya Zonu ve Rodop-Istranca Masifi'nden oluşmaktadır (Okay ve Tüysüz, 1999'dan değiştirilerek alınmıştır).

Kretase-Eosen yaşlı İç Anadolu havzalarında ve Miyosen yaşlı Adana havzasında yapılan petrol arama çalışmaları tatminkar sonuçlar vermemiştir.

Türkiye deniz alanlarının jeolojisi ve petrol potansiyeli

Türkiye'de anlamlı bir hidrokarbon keşfi yapılacaksa, bu Karadeniz'de veya Doğu Akdeniz'de olacaktır. Karadeniz, 10 km'yi aşkın Üst Kretase ve daha genç sedimentler çökel kalınlığına sahip çok büyük iki havza içerir (Nikishin ve diğerleri, 2015). Bu havzalar, Tetis okyanusunun kuzeye doğru dalması sırasında Pontid ada yayın arkasında Mesozoyik sonunda açılmıştır. Karadeniz havzalarındaki sedimentler istifin büyük bir kesimi Miyosen ve daha genç yaşlıdır. Kara alanlarındaki benzer yaşta istiflere göre Karadeniz havzalarındaki istifler çok daha az deforme olmuştur; tabaka devamlılığı büyük ölçüde korunmuştur. Akçakoca açıklarında Karadeniz'in şelfindeki Eosen kumtaşlarından gaz üretimi yapılmaktadır.

Türkiye, son 300 milyon senede değişik tektonik hareketlere, dağılım olaylarına maruz kalmıştır, bunun sonucunda petrol içeren havza çökellerinin devamlılığı kaybolmuş ve son derece komplike bir jeolojik resim ortaya çıkmıştır.

Son on yılda çok sayıda uluslararası dev petrol şirketi (BP, Petronas, Exxon ve Shell) TPAO ile ortak olarak Karadeniz açıklarında derin deniz kuyuları açmıştır (Şekil 2) fakat sonuçlar olumlu olmamıştır. Ana problem uygun nitelikli kumtaşı rezarvarlarının bulunmamasıdır. Karadeniz içinde delinen kuyularda kesilen kumtaşı malzemesini Pontidler'deki volkanik kayalardan ve turbiditlerden almıştır ve buna bağlı olarak düşük porozite ve düşük geçirgenlik (permeabilite) değerlerine sahiptir. Sığ denizel kireçtaşı rezarvarları seyrek, ve sismik kesitlerde bunların volkanik kayalardan ayrılması zordur.

Karadeniz şelfinin batı kesimlerinde kumtaşlarının kaynak alanının büyük ölçüde Istranca Masifi'nin granitik ve gnaysik kayalarından oluşması beklenir; bu açıdan İğneada ile Bartın arasındaki deniz bölgesi petrol aramacılığı açısından daha ilginç olabilir. Karadeniz havzalarının büyüklüğü göz önüne alındığında, hala hidrokarbon potansiyelini koruduğu söylenebilir. İstifin daha derin kesimleri, özellikle Alt Kretase kumtaşları, kuzeyden Ukrayna Kalkanı'nın granitik kayalarından beslenmiştir; bu açıdan daha uygun rezarvar kaya özelliği taşıyabilir.

Kuzey Anadolu Fayı, batıya doğru hareket eden Anadolu levhasını, kuzeyden sınırlayan büyük bir yanal atımlı faydır. Fay Marmara Denizi içerisinden geçmekte ve Marmara içinde, çökel kalınlığı beş kilometreye ulaşan

Son on yılda çok sayıda uluslararası dev petrol şirketi (BP, Petronas, Exxon ve Shell) TPAO ile ortak olarak Karadeniz açıklarında derin deniz kuyuları açmıştır (Şekil 2) fakat sonuçlar olumlu olmamıştır.

üç yanal-atımlı havzanın oluşumuna yol açmaktadır. Bu havzalardaki çökellerin yaşları Üst Miyosen ve sonrasındır; Marmara havza istiflerinin olgunlaşma, kaynak kaya ve rezervuar kaya özelliklerine dair büyük belirsizlikler bulunmaktadır.

Son senelerde Doğu Akdeniz'de İsrail açıklarında Levant kıta kenarında Üst Miyosen tuz seviyesi altındaki Oligo-Miyosen yaştaki kumtaşlarında gaz yatakları bulunmuştur (Nader, 2014). Bu durum Türkiye'nin Doğu Akdeniz havzalarında da benzer yatakların olabileceğini ihtimal dahiline getirmektedir. Buna karşın, Anadolu'nun güneyinde Doğu Akdeniz'de yer alan Antalya, Kilikya ve Adana-İskenderün havzalarının yaşı, kalınlıkları ve hidrokarbon potansiyeli hakkında bilgi azdır (Ben-Avraham ve diğerleri, 2006). Bu havzalarda yapılmış sismik kesitler Miyosen ve daha genç çökellerin kuzeye doğru eğildiklerini ve Miyosen tuz diyapirleri tarafından kesildiklerini göstermektedir. Miyosen tuz çökellerinin altı bu havzalarda iyi bilinmemektedir.

Türkiye'nin kara alanlarındaki hidrokarbon potansiyeli düşüktür; bilinçsizce açılan petrol arama kuyuları, kaynakların israfına yol açmaktadır. Türkiye petrol aramacılığı yapacaksa bunu yurtdışında veya deniz alanlarında yapması daha akılcı bir strateji olacaktır. Deniz alanlarında bilhassa Karadeniz ve Doğu Akdeniz havzalarında sürpriz keşiflerin olması ihtimal dahilindedir.

Kaynakça

- Ben-Avraham, Z., Woodside, J., Lodolo, E., Gardosh, M., Grasso, M., Camerlenghi, A. ve Vai, G.B., 2006, Eastern Mediterranean basin systems. "European Lithosphere Dynamics". (editörle: D.G. Gee and R.A. Stephenson). Geological Society, London, Memoirs, 32, 263-276.
- Nader, F.H., 2014, Would integrated stratigraphic geomodels resolve the challenges of frontier hydrocarbon provinces? The case of the Levant Basin. AAPG-ER Newsletter – March 2014, 2-3.
- Nikishin, A.M., Okay, A.I., Tüysüz, O., Demirel, A., Amelin, N. ve Petrov, E., 2015, The Black Sea basins structure and history: New model based on new deep penetration regional seismic data. Part 1: Basins structure and fill. Marine and Petroleum Geology, 59, 638-655.
- Okay, A.I., 2008; Geology of Turkey: A synopsis. Anschnitt, Zeitschrift für Kunst und Kultur im Bergbau, Beiheft 21, 19-42. Veröffentlichungen aus dem Deutschen Bergbau-Museum Bochum, Nr. 157.
- Okay, A.I. ve Tüysüz, O., 1999, Tethyan sutures of northern Turkey. I "The Mediterranean Basins: Tertiary extension within the Alpine orogen" (editörler: B. Durand, L. Jolivet, F. Horváth and M. Séranne), Geological Society, London, Special Publication 156, 475-515.
- Şengör, A.M.C. ve Yılmaz, Y., 1981, Tethyan evolution of Turkey: a plate tectonic approach: Tectonophysics, 75, 181-241.

'GÖÇ YOLUYLA PERSPEKTİFLERİN DÖNÜŞÜMÜ' ULUSLARARASI KONFERANSI BONN'DA GERÇEKLEŞTİRİLDİ

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, Orient-Institut İstanbul tarafından "Türk-Alman Araştırma Eğitim ve İnovasyon Yılı 214/2015" kapsamında Bonn Uluslararası Bilim Forumu (Internationale Wissenschaftsforum Universitaet Bonn) ile ortaklaşa ve Alman Araştırma Cemiyeti'nin (Deutsche Forschungsgemeinschaft, DFG) desteğiyle 4-6 Mayıs 2015 tarihlerinde Bonn'da gerçekleştirilen, "Göç Yoluyla Perspektiflerin Dönüşümü" adlı uluslararası konferansa katıldı.

Konferans vesilesiyle bir araya gelen misafirler için planlanan 4 Mayıs günü; Deutsche Forschungsgemeinschaft Genel Sekreteri Dorothee Dzwonnek'in ve hemen ardından Türkiye Cumhuriyeti Berlin Büyükelçisi Hüseyin Avni Karşoğlu'nun açılış konuşması ile başladı. Alman Hristiyan Demokrat Birlik Partisi Federal Milletvekili, Uyum Sorumlusu Cemile Giousouf, Almanya Dışişleri Bakanlığı Göç İşleri Sorumlusu Dr. Götz Schmidt-Bremme'nin ve son olarak ise Bonn Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Michael Hoch'un hoş geldiniz konuşmaları ile sürdü. Ren Nehri gezisiyle devam eden gün, akşam yemeği daveti ile sona erdi.

Almanya Federal Cumhuriyeti'nden bakanlar ve parlamenterler ile yurt içi ve yurt dışından akademisyen, gazeteci ve uzmanların da yer aldığı "Göç Yoluyla Perspektiflerin Dö-

nüşümü" konferansı açılışında ve sonraki yuvarlak masa toplantısında söz alan Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar yaptığı konuşmada şunları söyledi: "İnsanların ülkeler ve toplumlar arası hareketliliğini ifade eden göç, insanlık tarihi kadar eski bir olgu. Tarih boyunca, savaşlar, kıtlık, salgın hastalıklar, politik ve ekonomik vb. nedenlerle göçler yaşanmıştır. Günümüzde daha çok siyasal ve ekonomik nedenlerle ortaya çıkan göçlerin, hem göç alan hem de göç veren ülkeler ve toplumlar üzerinde çeşitli etkileri olmakta. Türkiye ve Almanya, II. Dünya Savaşı öncesi ve sırasında, daha sonra da 1960'lardan itibaren karşılıklı göç deneyimi yaşamış iki ülke. II. Dünya Savaşı sırasında Türkiye'ye gelen Alman bilim insanları, Türkiye'nin bilim ve eğitim hayatına; 1960'lardan sonra Almanya'ya göç eden Türk işçileri de Almanya'nın ekonomik ve toplumsal hayatına önemli katkılar yapmıştır.

Türk-Alman göç ilişkisi değerlendirilmesi gereken ciddi bir potansiyel oluşturmaktadır. Bu potansiyelin bilim, eğitim ile iş ve toplum hayatında daha verimli biçimde değerlendirilmesi bakımından atılması gereken bazı adımlar da bulunmaktadır: Öğrenci, bilim ve iş insanlarının vize ve seyahat işlemlerinin kolaylaştırılması, Avrupa ve Almanya'da yükselen yabancı düşmanlığına karşı daha etkin ve yapıcı önlemlerin alınması, Türk-Alman ilişkilerinin eğitim ve bilim hayatında da geliştirilmesi, akla gelen ilk önlemlerdir.

manlığına karşı daha etkin ve yapıcı önlemlerin alınması, Türk-Alman ilişkilerinin eğitim ve bilim hayatında da geliştirilmesi, akla gelen ilk önlemlerdir. Bu gibi önlemlerle Türk-Alman ilişkilerinin geliştirilmesi, iki ülke yanında Avrupa ve Türk-İslam dünyası arasındaki ilişkilerin iyileştirilmesi ve daha yaşanabilir bir dünya tesisi bakımından da önemli bir başarı olacaktır.”

Haus der Geschichte'de sergilenen “Göç Ülkesi Almanya'nın Süregelen Mozaik Yapısı” sergisi hakkında sunumun devamında ise “Gelmek, Kalmak, Gitmek ya da Mekik Göç: Türk-Alman Göçünün Dönüşümü” üst başlığı altında “Etnik Sınıflandırmalar: Yakın Sosyal İlişkilerde Alman-Türk Algısı”, “Almanya'daki Türkiye Kökenlilerin Sürekliliği ve Dönüşümü”, “Türkiye'de Alman Olmak: Kronolojik Bir Değerlendirme” ve “Almanya'daki Türk Kökenli Göçmen Çocukların Eğitim Durumu” konulu sunumlar yapıldı.

Bu gün Almanya, yurt dışında en fazla Türkün yaşadığı, Türkiye'nin en fazla dış ticaret yaptığı ülke olarak, Türkiye'nin önemli bir paydaşıdır. Başlangıçta, vasıfsız-yarı vasıflı iş gücü göçü şeklindeki Türk-Alman göç ilişkisi, bu gün nitelik değiştirerek binlerce Türk ve Alman girişimcinin karşılıklı olarak faaliyette bulunduğu, ikinci ve üçüncü kuşaktan binlerce Türkün Alman eğitim ve iş hayatında rol aldığı bir düzeye ulaşmıştır. Tüm bunların sonucu olarak, Türk-Alman göç ilişkisi değerlendirilmesi gereken ciddi bir potansiyel oluşturmaktadır. Bu potansiyelin bilim, eğitim ile iş ve toplum hayatında daha verimli biçimde değerlendirilmesi bakımından atılması gereken bazı adımlar da bulunmaktadır: Öğrenci, bilim ve iş insanlarının vize ve seyahat işlemlerinin kolaylaştırılması, Avrupa ve Almanya'da yükselen yabancı düş-

Verilen kahve arasının ardından başlayan “Dâhil Edilme, Dışlanma ve Hukuk: Aşılması İmkânsız Bir Açmaz mıdır?” oturumuna Berlin'den Prof. Dr. Darius Zifonun, Alice Salomon Hochschule, İstanbul'dan Prof. Dr. Nurray Ekşi, Istanbul Policy Center & Orient-Institut İstanbul'dan Doç. Dr. Barbara Pusch sunumlarıyla katıldılar.

Program 6 Mayıs'ta “Yuvarlak Masa Tartışmaları” ile devam etti. TÜBA Başkanı “Bilim ve Göçün Uluslararasılaştırılması” başlıklı “Yuvarlak Masa Toplantı”sına konuşmacı olarak katıldı. Program, “İnsan Hakları ve Göç: Eleştirel Bir Bakış” oturumuyla da sona erdi.

KÖK HÜCRE ÇALIŞMALARINDA SON DURUM ve “KÖK HÜCRE BÜLTENİ”

TÜBA Kök Hücre Çalışma Grubu Üyesi Prof. Dr. Alp Can: “Akademi, Türkiye çapında ücreti son derece küçük etkisi büyük toplantılar yaptı. Bu toplantılar öğrenci ve genç uzmanları bir araya getirmesi açısından çok önemli bir dinamik sağladı adeta kök hücrenin Türkiye çapında duyurulmasının başlangıcı belki de bu toplantılara uzanır.”

10 yılı aşkın süredir yurt içinde ve yurt dışında kök hücre çalışmalarını sürdüren ve halen Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Histoloji ve Embriyoloji Ana Bilim Dalı Başkanı olan Prof. Dr. Alp Can ile kök hücre çalışmalarının ülkemizdeki ve dünyadaki seyri ve aynı zamanda kendisinin hazırlayıp binlerce kişiye ulaştırdığı ‘Kök Hücre Bülteni’ üzerine söyleştik.

Türkiye, kök hücre çalışmaları açısından kıyaslandığında dünyada nasıl bir aşamada?

Aslına bakarsanız Türkiye kök hücre çalışmaları konusunda hem temel hem klinik anlamda son yıllarda önemli bir mesafe kat etti. Çok sayıda proje sanayi bakanlığı, kalkınma bakanlığı gibi kurumların yani devletin desteğiyle hayata geçirilmiş durumda. Türkiye araştırmacı potansiyeli açısından büyük ama dağınık bir potansiyele sahip bu yüzden tabii ki bir güç birliği yapmak gerekiyor. Kök hücre çok disiplinli çalışmayı gerektiren ve bu yüzden de çeşitli üniversitelerin birlikte çalışmasını gerekli kılan bir alan. Aynı durum kök hücre ile yapılacak klinik çalışmalar için de geçerli; klinik çalışmalar tek başına bir klinisyen grubunun çalışmasıyla sonlandırılmıyor; temel bilimcinin, biyoistatistikçinin, özel firmaların ve devletin desteği olmak zorunda. Bütün bunlar bir araya geldiği zaman Türkiye için koşullar çok zorlaşıyor. Çalışmalar henüz istenen düzeyde değil fakat bu konuda yapılan pek çok kongre ve toplantı bize yakın zamanda gereken düzeye ulaşacağımızı gösteriyor. Açılan yeni hastaneler ve hastanelerde çalışanlar ve aynı zamanda üniversitede bizler kök hücreyi belli bir noktada tedavi çizgisine taşımaya çalışıyoruz. Sağlık Bakanlığı'nın izin verici kurumlarının bu konuda eskisine göre daha yoğun çalıştıklarını biliyorum.

Türkiye'nin kök hücre çalışmalarındaki kilometre taşları nelerdir?

Bu sorunun bir kısmı benim uzmanlık alanıma giriyor ama bir kısmı da başka disiplinlerin alanında yer alıyor. Örneğin hematoloji onkoloji disiplini yıllardır kemik iliği nakli gerçekleştiren bir disiplin. Bugün yılda yaklaşık 3.000 kemik iliği nakli yapılıyor. Belki de kök hücre alanında

çalışmalarının önderliğini Türkiye’de yapan bu çalışmalardır bunu da kesinlikle belirtmek lazım.

Kuşkusuz kök hücre ve yenileyici tıp sadece hematoloji ya da onkolojinin tekelinde değil. Çok çeşitli alanlarda; ortopedide, göz ya da dermatolojide de bu alanda yapılması gerekenler var. Çünkü vücut bir yandan yaralanıyor ve hastalıklarla mücadele ediyor diğer yandan da doğal süreçte yenileniyor. Biz işte bu yaralanma durumlarında doğal yenilenmeyi taklit etmeye çalışıyoruz. Temel bilim açısından baktığımızda özellikle hücre biyolojisi ve moleküler biyoloji bu çalışmaların olmazsa olmaz mutfağında yer alıyor. Bir yandan temel bilim, bir yandan da uygulamalı tıp bilimleri bu konuyu 2015 itibarıyla bir noktaya getirmiş durumda. Bir yandan hastalıklar çözülmeye ve hastalıklara çare bulunmaya çalışılıyor bir yandan da ‘bu işin mutfağında neler yapılabilir?’ sorusuna yanıt aranıyor. Örneğin şu anda dünyada çok klinik yansıması olmayan embriyonik veya uyarılmış pluripotent kök hücreler için laboratuvarında daha iyi ve verimli yöntemlerle ayırıştırma ve çoğaltma yöntemleri bugün Türkiye’de araştırılabilir konular arasına girmiş durumda.

Kök Hücre Bülteni şu anda yaklaşık olarak 3.000 kişiye web ortamında ulaşıyor fakat kendilerini bilmediğimiz için isimlerine ulaşamadığımız okuyucularla birlikte iki ayda bir 5.000 kişiye ulaşıyor diyebiliriz.

Bütün bu gelişmelerde TÜBA Kök Hücre Çalışma Grubu’nun etkisinden söz edebilir misiniz?

TÜBA Kök Hücre Çalışma Grubu 8-9 yıllık bir geçmişe sahip. Ben de gruba 6-7 yıl önce katıldım. Grubun bu alanda çok önemli etkinlikleri oldu. Akademi, Türkiye çapında ücreti son derece küçük, etkisi büyük toplantılar yaptı. Bu toplantılar öğrenci ve genç uzmanları bir araya getirmesi açısından çok önemli bir dinamik sağladı. Adeta kök hücrenin Türkiye çapında duyurulmasının başlangıcı belki de bu toplantılara uzanır. Daha sonra uzmanlık dernekleri bu

açığı doldurmaya çalıştılar. Kök Hücre Çalışma Grubu olarak yıllık etkinlikler düzenlemeye çalışıyoruz; bir kısmı bilinç artırma, bir kısmı problem olarak gördüğümüz konuları kamuoyuyla veya uzmanlarıyla paylaşmak, tartışmak amacıyla düzenleniyor. Bu toplantılarda paydaşların, fonlayıcı ya da yasal düzenleyicilerin yetkililerini çağırıyoruz ve onların görüşlerine yer veriyoruz; o görüşlerin olumsuz yönlerini değiştirmemiz konusunda neler yapabileceğimizi tartışıyoruz. Yani TÜBA kendi kuruluş misyonu çerçevesinde Kök Hücre Çalışma Grubu kanalıyla bu konuyu yeterince sıcak ve canlı tutmaya çalışıyor.

Bütün bu çalışmaların içinde, yayımlamakta olduğunuz ‘Kök Hücre Bülteni’ hazırlama fikri nasıl ortaya çıktı? Neden bu tür bir bültene ihtiyaç duydunuz?

Kök Hücre Bülteni 2014 yılının Mayıs ayında aklıma gelen çok güler yüzlü bir proje. Türkiye’de özellikle elektronik iletişimin çok arttığı ve herkesin elinde akıllı telefonların olduğu bir dönemdeyiz ve dolayısıyla elektronik bir bültenle kök hücre konularını paylaşma fikri doğdu. Bunu yapabilir miyim? diye düşündüğümde bu işe yazar veya yorumcu olarak destek verecek yakın bir grup meslektaşımın yanımda yer aldığını gördüm. Kendilerinden birkaç sayı için yazı rica ettim. Doğal olarak önce benim birşeyler yazmam gerekiyordu, zaten kaleme alacağımız çok sayı da konu ve fazlasıyla birikimimiz var. İşte bütün bunların hepsi Kök Hücre Bülteni’nde görünür hale geldi. Ve ilk sayı Haziran 2014’te yayımlandık.

Kök Hücre Bülteni nasıl bir ekiple hazırlanıyor? Hedef kitlesini kimler oluşturuyor?

Yayın ekibi neredeyse sadece benden oluşuyor. Bülten’in bir anlam ve kelime bütünlüğü, samimi bir dili var, iki ayda bir ve tamamen elektronik ortamda yayımlanıyor. Şu anda 565 kayıtlı üyesi var. Üyelik tamamen internet üzerinden ve ücretsiz olarak gerçekleştiriliyor. Bültenin kendisine otomatik olarak gelmesini isteyenler <http://www.kokhucrebulteni.com> adresindeki basit bir formu dolduruyorlar ve kendilerine bu sayede Bülten’i ulaştırıyoruz. Bu iş, web sayfası tabanlı bir işlem olduğu için isteyen herkes arama motorları üzerinden Bülten’in

söz konusu. Bunun dışında belki Türkiye’de henüz daha el atılmamış nöral kök hücreler veya epitelyal öncü hücreler dediğimiz hücreler var ki bunlar da son dönemde dünyada üzerinde çalışılmaya başlanan hücreler. Türkiye’de de muhtemelen yakın zamanda başlanacaktır.

Kök hücre çalışmaları hakkındaki gelişmeler konusunda kamuoyundaki bilgi kirliliğinin önüne geçilmesi için ne tür önlemler alınmalı?

İnsan, sağlığı bozulduğu zaman her yönetime başvuruyor ve kök hücre de eğer bir tedavi seçeneği ise bunu da denemek istiyor. Bu noktada kök hücre tedavilerinin hangi hastalıklarda kendini kanıtlamış olduğunu konuşmamız gerekiyor; bir veya iki hastalık dışında henüz rutin tedaviye girmiş değil. Şu anda Sağlık Bakanlığı tarafından geri ödemesi sağlanmış olan graft-versus-host hastalığı dediğimiz klinik durum kemik iliği nakillerinden sonra ortaya çıkan akut, gürültülü, yeri geldiğinde öldürücü olabilen ve genellikle kişinin kendisinden alınmış kök hücrelerin çoğaltılarak kendisine verilmesiyle iyileştirilmeye çalışılan bir hastalık. Tedavi şansı %30 veya %60 aralığında seyrediyor ve bu oran çocuk ve yetişkinlerde değişiyor. Bunun dışındaki tedaviler henüz deneme aşamasında ve deneme aşamasındaki tedavileri rutin olarak kabul edemeyiz. Kontrol grupları ile birlikte çalışmaların sonuçlarının yayımlanması ve bu sonuçların objektif olarak değerlendirilmesi gerekiyor. Türkiye ve dünya çapındaki analizlerin sonuçlarına göre kök hücre uygulamalarının rutin bir tedavi olarak kabul edilmesi aşaması önümüzde bekleyen sorular arasında. Bu nedenle hastalar ya da kamuoyu düzeyinde ‘kök hücre bir umuttur, mutlaka denenmesi gerekir’ diye bir çıkarımda bulunmak bence erken ve etik olarak da yanlış. Ama bizler bilim insanları olarak bu çalışmaları yapmak ve belli bir noktaya getirmek zorundayız. Biz kendi içimizde umudumuzu koruyoruz umut olmazsa çalışma olmaz; ama kamuoyunu bilgilendirmede hep ayağımız frende olmak zorunda.

Bülten ve benzeri yayınların artışı bu kirliliği önleyebilir mi?

Tabii ki; Kök Hücre Bülteni ve benzeri yayınların hiçbir zararı yok, tersine çok yararı var. Ne kadar çok yayın olursa o kadar iyi. Alınan geri bildirimler Bülten’in çok önemli bir boşluğu doldurduğunu gösteriyor. Bir başka bülten daha gerekir mi; eğer çıkarsa içi doldurulabilir mi? Buna tam olarak birşey diyemem. Bu konuda bir başka yayın türü İngilizce dili olan bilimsel dergiler olabilir. Ancak o da çok kendine özgü sorunları içinde barındıran bir konu. Bir dergi çıkarmak kolay değil, sürekliliği ve okunabilirliğini yüksek tutmak hiç kolay değil. Bugüne kadar birçok dergi çıkmış, fakat başarısızlığı nedeniyle kapanmış durumda. Yurt dışında bu konuyla ilgili 15-20 tane önemli dergi var ve onlar da yayın hayatlarına devam etme konusunda tehlike altında, bu nedenle ben şimdilik Türkiye’de yeni bir derginin gerekli olmadığını düşünenlerdenim.

İnsan, sağlığı bozulduğu zaman her yönetime başvuruyor ve kök hücre de eğer bir tedavi seçeneği ise bunu da denemek istiyor. Bu noktada kök hücre tedavilerinin hangi hastalıklarda kendini kanıtlamış olduğunu konuşmamız gerekiyor; bir veya iki hastalık dışında henüz rutin bir tedaviye girmiş değil.

Fakat bülten farklı bir medya; bir haberleşme, güncel yakalama aracı, bilimsel uzman filtresinden geçmiyor. Serbest formatta bir bilgi paylaşımı söz konusu.

Önümüzdeki sayıların baskısını yapmayı planlıyor musunuz?

Bu sorunuzun yanıtı tamamen finans ile ilgili. Şimdilik bu tür bir fona sahip değiliz. Biz 3.000 kişiye Kök Hücre Bülteni’ni göndermek istersek aylık yaklaşık 5.000 TL civarında bir bütçeye ihtiyacımız oluyor. Böyle bir fonumuz yok. Ben çok gerekli olduğunu da düşünmüyorum, günümüzde basılan materyallerin çoğu çöpe gidiyor, elektronik iletişim daha hızlı ve güncel. Şöyle bir örnek vereyim; Kök Hücre Bülteni iki ayda bir çıkıyor. Bu haliyle yayımlanmadan bir akşam öncesinde bir değişiklik yapabilme, bir hatayı düzeltebilme fırsatı veriyor. Oysa bu bir basılı materyal olsaydı; değişiklik yapılabilmesi mümkün değildi, en az 15 gün öncesinde matbaaya ve sonra matbaadan alıp postaya verilmek gerekiyordu ki, istenen tarihte okuruna ulaşsın. Bu yüzden ben elektronik ortamda kalmayı tercih ediyorum. Ama şunu da söylemek isterim; eğer bir kurum veya kuruluş, Bülten’i himayesi altına almak ister ve bunu da basarak okura dağıtacak fonu bulup bu işi kotarabilirse ben bu kurum veya kişilerle her an görüşmeye hazırım.

Bütün makaleleri bir kitap haline getirmeyi düşünüyor musunuz?

Bu güzel bir fikir. Neden olmasın? Bir anlam bütünlüğü içinde, okuyucuyu sıkmadan bir kitap ya da kitapçık hazırlanabilir tabii ki.

Türkiye’de Kamu Yönetimi Politikaları

Nihal TAMGÜÇ
TÜBA Araştırmacı

Kamu yönetimi devlet ve toplum düzeninin kesintisiz olarak işlemesi ve kamunun ortak ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik mal ve hizmetlerin üretilip halka sunulmasına ilişkin bir sistemdir. Her sistemde olduğu gibi kamu yönetimi de çeşitli unsurlardan meydana gelmektedir. Bunlar; halk, örgüt, kamu politikası, kamu görevlileri, yönetim ve norm düzeni ile mali kaynaktır. Kamu yönetiminin birinci unsuru insanlardır, yani halktır. Halk bir ülkede yaşayan tüm bireylerden, çeşitli üretici ve tüketici gruplardan, siyasi liderler, yasama organı üyeleri ve baskı gruplarından oluşur. Şüphesiz kamu yönetiminde bu beşeri unsur diğerlerine göre daha önemli ve etkileyicidir.

Kamu mal ve hizmetlerinin üretilmesi ve halka sunulmasında temel araç olan örgütler, kamunun

sunacağı hizmetlerin türüne göre ve niteliğine göre merkezi ve yerel düzeyde yapılmaktadır. Üçüncü unsur olarak, toplumun tümünü veya çok büyük bir kısmını ilgilendiren konularda siyasi karar organlarının belirlediği ve uyguladığı politikalar olarak tanımlanan kamu politikası; kanun yapma, idari düzenlemeleri gerçekleştirme, alternatif çözüm önerileri arasında seçim yapma ve sorunları çözecek en uygun yöntemleri belirleme gibi işlemleri kapsamaktadır.

Dördüncü unsur olan kamu görevlileri, örgütü harekete geçirmekte ve çalıştırmaktadırlar. Yönetimin performansı, onu çalıştıran personelin niteliğine bağlıdır. Yönetici kadro, bilgi ve tecrübe yönüyle ne kadar yetişmiş ise kamu hizmetlerinin düzeyi de o kadar iyi ve yeterli olmaktadır.

Bir diğer unsur olan yönetim; liderlerce belirlenen sonuçlara ulaşmak ve insanlarla diğer unsurları kontrol etmek amacıyla karar vermeyi, bireyleri yönetme sürecini ve yönetime yön veren faaliyetleri içermektedir. Son unsur olarak norm düzeni ve mali kaynakta da İdeolojik düşünceler ve siyasi tercihler, anayasa, kanunlar ve yönetsel düzenlemeler, kamu yönetiminin örgüt yapısını ve işleyişini düzenlemekte ve yönlendirmektedir. Kamu maliyesi ise, kamu yönetimin yapacağı işlerin belirleyici unsurunu oluşturmaktadır. Hizmetlerin düzeyi ve miktarı eldeki kaynaklara bağlıdır.

“Geleneksel”den “Yeni”ye Kamu Yönetimi Anlayışı

“Geleneksel kamu yönetimi anlayışı”, Alman sosyolog Max Weber’in bürokratik örgütlenme modeline dayanır ve 1980'lere gelinceye kadar geniş bir uygulama alanı bulmuştur. Özellikle sanayi devrimi öncesinde devletin kamuya yönelik olarak sunduğu hizmetler sınırlıdır. Bu dönemde kamusal hizmetler, temelde güvenlik eksensli olmak üzere sınırlı ölçüde eğitim, sağlık ve bazı yerel nitelikli hizmetlerden ibarettir. Aşağı yukarı eşzamanlı olarak ortaya çıkan Sanayi Devrimi ve Fransız Devrimi ile modern zamanların devletlerinin kendi vatandaşlarının neredeyse özel yaşamlarına varıncaya kadar hemen her alanda müdahalesi, orta çağların mutlakiyetçi devletlerinkinden daha az olmamıştır denilse yanlış olmaz. Yirminci yüzyılın

	Geleneksel Kamu Yönetimi	Yeni Kamu Yönetimi
Yapılar	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Katı Örgüt Yapısı ◆ Merkezîyetçi ◆ Katı Hiyerarşi ◆ Geniş Merkez ◆ Hizmet Devleti ◆ Büyük Ölçekli Yapı ◆ Bürokrasi Yönelimli 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Esnek Örgüt Yapısı ◆ Adem-i Merkezîyetçi ◆ Yumuşak Hiyerarşi ◆ Dar Merkez - Geniş Çevre ◆ Minimal Devlet ◆ Küçük Ölçekli Yapı ◆ Piyasa Yönelimli
Roller İlkeler Politikalar	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Yönetim (Administration) ◆ Örgüt Merkezli ◆ Kurallara Bağlı ◆ Sevk ve İdare ◆ Sabit Ücret ◆ Bürokrat Tipi Yönetici ◆ Az Yetkili Yönetici ◆ Gizlilik ◆ Hizmetlerde Nicelik ◆ Üst Yöneticiye Bağlı Değerlendirme ◆ Kapalı Enformasyon Kanalları 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ İşletme (Management) ◆ Müşteri - Vatandaş Merkezli ◆ Performans Hedefli Denetim ◆ Yönetişim ◆ Performansa Bağlı Ücret ◆ Girişimci Yönetici ◆ Yetkilendirilmiş Yönetici Şeffaflık ◆ Hizmetlerde Kalite ◆ Çok Yönlü Değerlendirme ◆ Açık Enformasyon Kanalları

• Geleneksel Kamu Yönetimi ile Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Karşılaştırılması (Eryılmaz, 2008: 26)

son çeyreğine kadar büyük ölçüde egemen olan bu anlayış, bu yüzyılın ortalarında zirveye ulaşmış ve kamu kurumlarının büyümesi, çeşitlenmesi ve hizmetlerinin tür ve hacim bakımından artmasıyla sonuçlanmıştır.

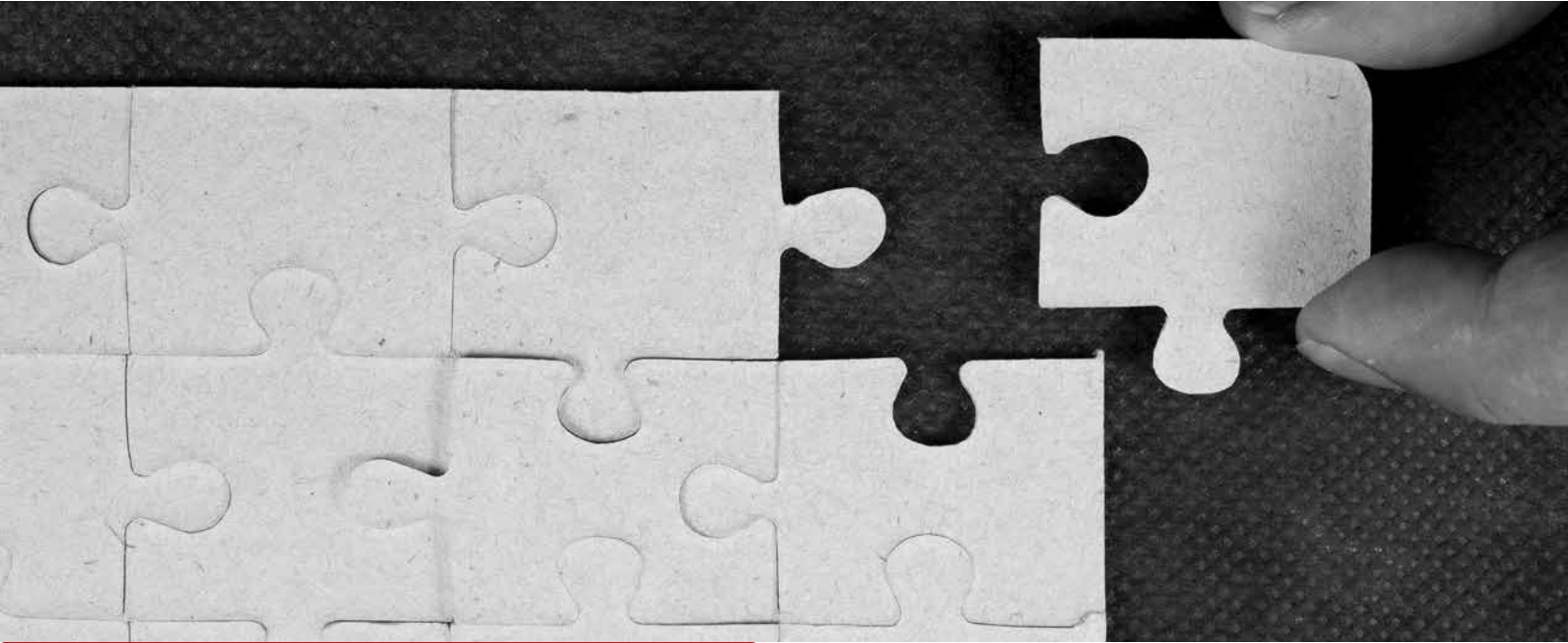
Her şeyden önce yönetim, yapısal anlamda Weber'in sistematize ettiği bürokrasi modeline uygun olarak örgütlenmiştir. Bu model yönetimde tarafsızlık, hizmette verimlilik ve etkinliği sağlayacağı varsayılan kuralcı ve şekilci olup, katı hiyerarşi ve merkezîyetçiliğe dayanır. İkinci olarak, hakim anlayış devletin doğrudan kamusal mal ve hizmet üretimini kendi örgütleri eliyle yürütmesi gerektiği düşüncesidir. Refah devleti anlayışının da etkisiyle devlet sosyal ve ekonomik alanda ağırlık kazanmıştır. Üçüncü olarak ise siyasi ve idari konuların birbirinden ayrılabilmesi hususu ortaya çıkmaktadır.

1980'li ve 1990'lı yıllar, birçok gelişmiş ülkede olduğu gibi kamu sektörü yönetimi de, önemli bir dönüşüme tanıklık etmiştir. Katı, hiyerarşik ve bürokratik kamu yönetimi, esnek, piyasa tabanlı kamu yönetimine dönüştürülmüştür. Bu durum yönetim tarzında basit değişiklik olarak algılanmamış, genelde uzun süredir birçok ülkede hakim konumda olan klasik kamu yönetiminde bir paradigma değişikliği olarak görülmüştür. Zamanla geleneksel yaklaşım,

çoğunlukla teorik ve pratik zeminde değerlendirilmiş ve kamu yönetiminde bu yaklaşım ve disiplin önemli prestij kaybına neden olmuştur. Bundan dolayı "yeni kamu yönetimi", yeni paradigma olarak geleneksel kamu yönetimine ve onun sınırlı doğasına, kültürüne ve ilkelerine meydan okuma olarak ortaya çıkmıştır.

"Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı"nın ana fikri; kamu hizmetlerinin sunumunda özel hukuk çerçevesinde düzenlenmiş sözleşmeler aracılığıyla kamusal işlerin özel sektöre gördürülmesidir. Diğer bir deyişle devlet toplum ilişkisinde temel bir değişikliği, bürokrasinin doğrudan hizmet sağlamak yerine, dolaylı bir rol üstlenmesini sağlamayı amaçlar.

"Geleneksel kamu yönetimi anlayışı", Alman sosyolog Max Weber'in bürokratik örgütlenme modeline dayanır ve 1980'lere gelinceye kadar geniş bir uygulama alanı bulmuştur.

1980'li ve 1990'lı yıllar, birçok gelişmiş ülkede olduğu gibi kamu sektörü yönetimi de, önemli bir dönüşüme tanıklık etmiştir. Katı, hiyerarşik ve bürokratik kamu yönetimi, esnek, piyasa tabanlı kamu yönetimine dönüştürülmüştür.

Türkiye'de kamusal alanın geçmişi ve geleceği

Ülkemizde kamusal alanda idari reform düşüncesi Tanzimat Dönemi'nden günümüze süregelen ve önemini yitirmeyen bir konu olmuştur. Ancak çoğu zaman yapılan ıslahat faaliyetlerinde "idari meselelerin çok yönlü karakteri, bir araz mahiyeti taşıyan aksaklıkların, kökü aslında derinlere inen sosyal, tarihi ve iktisadi sebeplere dayandığı" gözden uzak tutulmuş, kısa vadede sihirli sonuçlar beklenmiş, meselelerin hemen halledilebileceği umulmuştur.

Cumhuriyetin ilk yıllarında yeni anlayış ve ortaya çıkan yeni ihtiyaçlar doğrultusunda Osmanlı'dan devralınan birçok kamu yönetimi örgütünün yapısı değiştirilmiş veya yeni kamu yönetimi birimleri oluşturulmuştur. Bunun yanında kamu yönetimi örgütlerini etkin hale getirme, kamu personel rejimini yeniden düzenleme gibi önemli işler de gerçekleştirilmiştir.

Yapılan bu köklü düzenlemeler sonucunda Cumhuriyet rejimine uygun bir idari altyapı oluşturulmuştur. Ancak özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra, kamu yönetimini daha etkin ve verimli hale getirme yönünde bir gereksinim ortaya çıkmış, bu gereksinim doğrultusunda yapılması gereken düzenlemelere dair, dönemin hükümetlerinin görevlendirmesiyle yerli ve yabancı uzmanlar tarafından raporlar hazırlanmıştır.

Bu raporların en önemlilerinden bir tanesi Başbakanlığın görevlendirmesi sonucunda F. Neumark tarafından 1949 yılında hazırlanan "Devlet Daire ve Müesseselerinde Rasyonel Çalışma Hakkında Rapor"dur. Bu rapor Türkiye'de idari reform üzerine yapılan ilk kapsamlı çalışma olarak nitelendirilmektedir. Ancak bu rapor ve hazırlanan daha başka raporların sonuçlarının uygulamaya aktarılması mümkün olmamıştır.

Daha sonra 1961 yılında dönemin hükümeti tarafından Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü'ne (TODAİE) verilen görevle "İdari Reform ve Reorganizasyon Hakkında Ön Rapor" hazırlanmış ve yayımlanmıştır. Bunu 1963 yılında Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi (MEHTAP) Raporu'nun 1963 yılında bitirilip yayımlanması izlemiş, ancak bu rapor bulgu ve önerilerinin de kapsamlı bir biçimde uygulamaya aktarılması gerçekleştirilememiştir.

1990'lı yıllara bakıldığında, değişen toplumsal ve ekonomik koşullar, Avrupa Topluluklarına dahil olma isteği gibi faktörlerin etkisiyle kamu yönetiminde yeniden yapılanma gereksinimi tekrar belirgin bir hale gelmiş, bu alanda yapılması gereken işlere dair, Devlet Planlama Teşkilatı'nın (DPT) isteği doğrultusunda TODAİE tarafından Kamu Yönetimi Araştırma (KAYA) Projesi yürütülmüş ve proje 1991 yılında sonlandırılarak raporu yayımlanmıştır. Ancak KAYA projesi bulguları da kapsamlı ve sistematik bir biçimde uygulamaya aktarılmamıştır.

Bir tarafta değişen toplumsal koşulların vatandaşta ortaya çıkardığı daha kaliteli ve etkin bir kamu hizmeti isteği, diğer tarafta, AB ile bütünleşme çalışmalarının oluşturduğu baskı ve değişen küresel şartlar ile teknolojinin dayattığı değişimler bulunmaktadır. Özellikle demokrasi anlayışının vardığı düzey, vatandaş

beklentilerini gereğince karşılama ve AB ile girilen bütünleşme süreci kamu yönetiminde verimlilik, etkinlik ve katılım ekseninde yeniden yapılanma için çok uygun bir zemin oluşturmaktadır. Bu olguya değişen teknolojik şartlar ve bu kapsamda ortaya çıkan e-devlet uygulamaları da destek vermektedir.

Sonuç olarak; günümüze gelindiğinde siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel anlamdaki uluslararası gelişmeler; bir taraftan küreselleşme olgusunu gündeme getirirken bir taraftan da yerelleşme, bölgeselleşme, ulus devletin dönüşümü, katılımcı demokrasi, yönetimde açıklık ve hesap verebilirlik gibi kavramlar çerçevesinde birleşen iyi yönetim ilkeleri, ülkelerin yönetim yapılarında ve işleyişlerinde temel bazı değişimlere yol açmıştır. Kamu kurumlarının yapılarında, görev ve yetki paylaşımında, insan kaynakları politikalarında, iletişim stratejilerinde yeni düzenleme gereksinimleri ortaya çıkmakta, bu düzenlemeler tümenden bir reform yapma yerine genellikle zamana yayılmış bir reform süreci içinde gerçekleştirilmektedir.

"Yeni kamu yönetimi", yeni paradigma olarak geleneksel kamu yönetimine ve onun sınırlı doğasına, kültürüne ve ilkelerine meydan okuma olarak ortaya çıkmıştır.

Son 20 yılda "Türk kamu sektörü"nde yapılan reformlarla önemli bir dönüşümün yaşanmakta olduğu görülmektedir. Söz konusu düzenlemelerin çıkış noktası, gelişmiş ülkelerde benimsenmiş olan yeni kamu yönetimi anlayışıdır. Batılı ülkelerdeki sosyal, ekonomik ve siyasal koşulların ürettiği bu yaklaşımın benimsediği ilkelerin, Türkiye'nin evrildiği tarihsel süreçlerle ve bugünkü sosyo-ekonomik ve kültürel değerlerle örtüşme boyutunu ve sonuçlarını görmek için zamana gereksinim vardır. Avrupa Birliği kurumlarına ve kültürüne eklemleme çabalarıyla uyumlu görünen kamu yönetiminde yeniden yapılanma çalışmaları, aynı zamanda küresel standartları yakalama stratejisinin uygulanmakta olduğunun somut göstergesidir.

"Türk kamu yönetimi"nde genel olarak reform ve yapılanma süreçleri devam etmektedir. Ancak bu işleyiş salt mevzuat değişiklikleriyle gerçekleşmez. Yıllar içinde oluşan gelenekler, kurum kültürü, kamu görevlilerine eski alışkanlıklarını devam ettirebilir. Gelişen şartlar ve çağın gerekleriyle bütün bu süreçler işlerliğini artırarak devam edecek ve bu sayede yeni anlayışlar ortaya koyacaktır.

Kaynaklar

- Çevikbaş, R. (2012) "Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi Cilt: 1, Sayı:2, Aralık 2012.
- Eryılmaz, B., (2008), "Kamu Yönetimi, Düşünceler, Yapılar, Fonksiyonlar", Okutman Yayıncılık, Ankara
- Parlak ve Sobacı, 2005, "Kuram ve Uygulamalarda Kamu Yönetimi Ulusal ve Global Perspektifler" Aktüel Yayınları, İstanbul
- *Özer A., 2005, "Günümüzün Yükselen Değeri : Yeni Kamu Yönetimi" Sayıştay Dergisi, Ankara
- *Bilgiç V., 2003 "Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı", Asım Balcı v.d. (Ed.) "Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar", Seçkin Yayınevi, Ankara
- *Nohutçu A., 2003, "Tekno-ekonomik Paradigma Dönüşümünden Yeni Demokratik Yönetim Mekanizmalarına: Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Devlet ve Kamu Yönetimine Etkileri", II.Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, Bildireler Kitabı, Kocaeli Üniversitesi, İzmit, 1-12.)
- *Özer,A., (2002), "Günümüzün Yükselen Değeri: Yeni Kamu Yönetimi", Sayıştay Dergisi, Ankara,3-46
- *Haktan Kaçmaz, M.İ., (2005), "Yeni Kamu Yönetimi Yaklaşımı: Kamu Sektörü Sorunlarına Çözümü, Geçiçi Bir Moda Mı?", [http://74.125.155.132scholarq=cacheU5BDUD6qMfoJscholar.google.com+kamu+y%C3%B6netimi+anlay%C4%B1%C5%9F%-C4%B1&hl=tr&as_sdt=0&as_vis=1,\(04032011\)](http://74.125.155.132scholarq=cacheU5BDUD6qMfoJscholar.google.com+kamu+y%C3%B6netimi+anlay%C4%B1%C5%9F%-C4%B1&hl=tr&as_sdt=0&as_vis=1,(04032011))
- *İdari Reform ve Reorganizasyon Hakkında Ön Rapor, TODAİE Yayınları, Ankara - 1965 s.8
- *Dr. Bayram Coşkun, Türkiye'de Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma Tarihsel Geçmiş ve Genel Bir Değerlendirme
- Dr. Sefa Çetin, Türkiye'de Kamu Yönetimi Reform Sürecinin Değerlendirilmesi: Aksayan ve İşleyen Yönler, ÇÖ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 19, Sayı 3, 2010

Yükseköğretimde Kalite: Yükseköğretim Kalite Kurulu

Saim Atik

TÜBA Akademik Hizmetler Birimi

Türkiye yükseköğretimi son yıllarda olağanüstü bir büyüme gerçekleştirmiş olup, 1982'de 27 olan üniversite sayısı 2015 yılı itibariyle 193'e ulaşmıştır. Bunların 109'u Devlet üniversitesi, 76'sı Vakıf Üniversitesi, 8'i ise Vakıf Meslek Yüksekokulu'dur.

Yükseköğretim sistemimizin son 33 yıllık gelişimine bakıldığında, olağanüstü bir büyüme ve değişim yaşadığı açıkça görülmektedir.

21. yüzyılın eşliğinde, yükseköğretimin küreselleşmenin dinamikleriyle daha önemli hale geldiği, Türkiye'nin siyasi, sosyal ve ekonomik bakımlardan hızla dönüştüğü bir ortamda yaşanan bütün bu gelişmeler, Türkiye yükseköğretim sistemi üzerine yeniden düşünmeyi ve yeni bir sistem arayışını zorunlu hale getirmektedir.

Yükseköğretimde küresel paradigmanın değişmesiyle birlikte üniversitelerin yapısal sorunların çözülmesi için ve hesap verebilirliğini artırmak adına kalite güvence sistemlerinin kurulması gerektiği kaçınılmazdır.

Kalite güvencesi sistemi, hem denetim süreçleri, şeffaflık ve hesap verebilirlik bakımlarından, hem de küreselleşmeyle birlikte kaçınılmaz hale gelen uluslararasılaşmayı gerçekleştirebilmek için önemli bir işlev üstlenmiştir.

Kalite güvencesi, bir yükseköğretim kurumunun veya programının iç ve dış kalite standartları ile uyumlu kalite ve performans süreçlerini tam olarak yerine getirdiğine dair güvence sağlayabilmek için yapılan tüm planlı ve sistemli işlemlerdir. Kalite güvencesi, yükseköğretim kurumlarının amaçları ve stratejilerine ulaşmak için ölçmeye dayalı bir iç denetim sistemi sağlamaktadır.

Yükseköğretimi planlayan, koordine eden ve kalite süreçlerini yönlendiren bir yapıya kavuşan YÖK bünyesinde kalite güvencesi sistemiyle ilgili kurul oluşturulması ça-

lışmalarında sona gelmiş olup, Yükseköğretim kurumlarında, kalite değerlendirme ve güvencesi çalışmaları ile akreditasyon çalışmalarının düzenlenmesi ve yürütülmesi için Yükseköğretim Kalite Kurulu'nun kurulmasını da öngören Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği, 23 Temmuz 2015 tarihli ve 29423 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu Yönetmelik kapsamında ilgili paydaşların üye olarak yer alacağı Yükseköğretim Kalite Kurulu oluşturulacak, kurumsal değerlendirme ve program akreditasyonu merkezli bir dış değerlendirme sistemi gerçekleştirilecektir. Oluşturulacak Yükseköğretim Kalite Kurulu, yasal zorunluluk gereği YÖK'ten bağımsız değil fakat ilişkili bir yapıdadır.

Yükseköğretim Kalite Kurulu

Yükseköğretim Kalite Kurulu, en fazla toplam yirmi bir üyeden oluşur. Bu üyelerin dağılımı şu şekildedir:

- Yükseköğretim kurumlarını temsilen YÖK Genel Kurulu tarafından seçilen beş,
- Üniversitelerarası Kurul tarafından seçilen dört,
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nı temsilen bir,
- Kalkınma Bakanlığı'nı temsilen bir,
- Maliye Bakanlığı'nı temsilen bir,
- Milli Eğitim Bakanlığı'nı temsilen bir,
- Sağlık Bakanlığı'nı temsilen bir,
- Türkiye Bilimler Akademisi'ni temsilen bir,
- Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu'nu temsilen bir,
- Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı'nı temsilen bir,
- Mesleki Yeterlilik Kurumu'nu temsilen bir,
- Türk Akreditasyon Kurumu'nu temsilen bir,
- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'ni temsilen bir,
- Öğrenci Temsilcisi,

Yükseköğretim Kalite Kurulu, Yükseköğretim Kurulu tarafından seçilen üyeleri arasından salt çoğunlukla bir başkan seçer. Başkan, Üniversitelerarası Kurul ta-

Yükseköğretim alanında uluslararası rekabetin giderek arttığı günümüzde, yükseköğretim kurumlarımızın sayısındaki artış ve buna paralel olarak öğrenci sayısındaki yükselişle beraber, yükseköğretimin uluslararasılaşması ve bu alandaki küresel gelişmeleri de kuşatacak şekilde, yükseköğretimde kalite odaklı bir yaklaşım benimsenmelidir

rafından seçilen üyelerden birisini başkan yardımcısı olarak seçer.

Yükseköğretim Kalite Kurulu üyelerinden öğrenci konseyi temsilcisinin görev süresi bir yıl diğer üyelerin süresi dört yıldır. İki dönemden fazla üyelik yapılamaz.

Yükseköğretim Kalite Kurulu, başkanın belirleyeceği tarihlerde ayda en az bir kez olmak üzere, başkanın çağrısı veya Yükseköğretim Kalite Kurulu üyelerinin üçte birinin yazılı isteği üzerine ise her zaman toplanır. Başkanın bulunmadığı hallerde toplantılara başkan yardımcısı başkanlık eder. Kurul, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar alır. Oyların eşit olması halinde başkanın oyu yönünde karar verilmiş sayılır.

Yükseköğretim Kalite Kurulunun Görevleri

- Yükseköğretimde kalite güvencesi ve akreditasyon ulusal politika ve stratejisini tanımlamak ve Genel Kurulun onayına sunmak,
- Yükseköğretim kurumlarında iç kalite güvence sistemlerinin kurulmasını desteklemek ve bu konuda yükseköğretim kurumlarına rehberlik etmek,
- Kalite kültürünün geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için eğitim, toplantı, çalıştay ve benzeri faaliyetlerde bulunmak,
- Ulusal ve uluslararası düzeyde yükseköğretim kalite güvence sistemleri ile ilgili çalışmaları izlemek, ulusal ve uluslararası düzeyde ortak çalışmalar gerçekleştirmek,
- Dış değerlendirilmede ve akreditasyonda uygulanacak ilkeleri, kalite göstergelerini ve kuralları belirleyerek Genel Kurulun onayına sunmak,
- Genel Kurul tarafından onaylanan dış kalite değerlendirmeleri ve akreditasyonda uygulanacak prosedürlerle ilgili yükseköğretim kurumlarını bilgilendirmek ve yayınlar yapmak,
- Yükseköğretim kurumlarının hazırlamış oldukları öz değerlendirme ve dış değerlendirilme süreci sonrası, dış değerlendirme raporlarını değerlendirerek kalite iyileştirmelerine yönelik tavsiyeleri içerecek şekilde nihai raporu düzenleyip Genel Kurula sunmak,
- En çok beş yılda bir yapılması gereken dış değerlendirmeyi süresi geçmesine rağmen yaptırmayan yükseköğretim kurumları hakkında, masrafları ilgili yükseköğretim kurumundan tahsil edilmek üzere dış değerlendirme yap-

tırılmasını Genel Kuruldan talep etmek,

ğ) Yükseköğretim kurumlarına yönelik olarak yıl boyunca gerçekleştirilen dış kalite değerlendirmeleri, karşılaşılan problemler ve kalite iyileştirme süreci ile ilgili önerileri her yılın sonunda Genel Kurula sunmak,

h) Dış kalite değerlendirmesi ve akreditasyon alanlarında faaliyet göstermek amacıyla, belirlenmiş ilke ve kurallar çerçevesinde tescil almak üzere Yükseköğretim Kuruluna müracaat eden özel hukuk tüzel kişilerinin tescil müracaatlarını değerlendirerek Genel Kurula görüş vermek, bu kuruluşların faaliyetlerini izlemek ve gerekli gördüğünde bilgi almak, gerektiğinde uyararak veya tescillerinin iptali için Genel Kurula öneride bulunmak,

ı) Yükseköğretimde kalite güvencesi konusunda uluslararası kuruluşlar nezdinde Kurulu temsil etmek,

i) (d), (f), (g), (ğ) ve (h) bentleri uyarınca Genel Kurula sunduğu rapor ve görüşleri, eş zamanlı olarak Kurulun internet sayfasında kamuoyu ile paylaşmak,

j) Yükseköğretim Kurulu tarafından bu Yönetmelik amaç ve kapsamında verilen diğer görevleri yerine getirmek.

Yükseköğretim alanında uluslararası rekabetin giderek arttığı günümüzde, yükseköğretim kurumlarımızın sayısındaki artış ve buna paralel olarak öğrenci sayısındaki yükselişle beraber, yükseköğretimin uluslararasılaşması ve bu alandaki küresel gelişmeleri de kuşatacak şekilde, yükseköğretimde kalite odaklı bir yaklaşım benimsenmelidir.

Sonuç olarak, ülkemiz için çıkış yolu özellikle son on yılda gerçekleştirilen olağanüstü büyümeyi kalite süreçleriyle devam ettirerek, kaliteyi gözetmesi ve uluslararası rekabete odaklanması yönünde politikalar izlemesi yani "Nicel Büyümeden Nitelikli Büyümeye" geçişi sağlaması gerekmektedir.

Kaynaklar

Çetinsaya, Gökhan (2014), Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası, Yükseköğretim Kurulu Yayın No: 2014/2, Ankara.

Özer Mahmut, Bekir S. Gür ve Talip Küçükcan (2011), Kalite Güvencesi: Türkiye Yükseköğretimi İçin Stratejik Tercihler, Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, Cilt 1, Sayı 2, Sf.59-65.

Özer Mahmut, Bekir S. Gür ve Talip Küçükcan (2010) Yükseköğretimde Kalite Güvencesi, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA), Ağustos 2010. <http://arsiv.setav.org/ups/dosya/65250.pdf>

Türkiye'de Yükseköğretimin Yeniden Yapılandırılması ve Kalite Güvence Sistemi, SETA Çalıştay, Editörler: Bekir S. Gür, Mahmut Özer http://file.setav.org/Files/Pdf/20121217125617_zonguldak-web2.pdf

Yükseköğretim Kurulu Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği <http://www.yok.gov.tr/web/guest/yuksekgogretim-kalite-guvencesi-yonetmeligi>

Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği, 23 Temmuz 2015 tarihli ve 29423 sayılı Resmi Gazete.

Yükseköğretim Kurulu Stratejik Planı, 2015-2019, Ankara.

TÜBA KÜTÜPHANESİ YENİLENEN YAZILIMIYLA UZAKTAN ERİŞİME AÇILDI

Akademi üyelerinin bağış kitapları ile kurulan ve İTÜ Maçka'daki TÜBA Ofisi'nde bulunan TÜBA Kütüphanesi, Kurumsal Kapasite Geliştirme Projesi kapsamında "yenilenen" yazılımıyla www.tubakutuphane.gov.tr adresi üzerinden "uzaktan erişim" hizmeti vermeye devam ediyor.

TÜBA üyelerine ve bütün araştırmacılara yaptıkları araştırmalarda katkıda bulunan ve bağış yayınların kabul edildiği TÜBA Kütüphanesi'nde; Akademi'nin çalışmaları, Arkeoloji, Mimari, Sanat, Tarih, Jeoloji, Tıp, Matematik, Fen Bilimleri alanlarında güncel yayınların yanı sıra pek çok nadir eser de yer alıyor.

TÜBA-NEWSLETTER'IN İKİNCİ SAYISI YAYIMLANDI

Akademi'nin bir yıl boyunca ulusal ve uluslararası anlamda gerçekleştirdiği faaliyetlerin yer aldığı TÜBA-Newsletter'ın ikinci sayısı yayımlandı.

İlki geçtiğimiz yıl yayımlanan Newsletter'ın Mayıs 2015 itibarıyla hazırlanan ve dağıtımı gerçekleştirilen son sayısında; TÜBA'nın kök hücre ve kanser çalışmaları, gerçekleştirdiği Akademi Konferansları, sempozyum, çalıştay ve ayrıca Akademi'nin ödül programları hakkında detaylı bilgi ulaşılabilir.

Akademiler arası çatı kuruluşlar, TÜBA'nın ikili ilişkileri kapsamında yer alan akademiler ve diğerleri de dahil olmak üzere Akademi'nin çalışmaları dünya bilim camiasına bir de Newsletter aracılığı ile ulaştırılıyor.

“TÜBA-KÖK HÜCRE TEDAVİLERİNE GÜNCEL YAKLAŞIMLAR” SEMPOZYUMU 20 EKİM'DE...

TÜBA, 20 Ekim 2015 tarihinde, “Kök Hücre Tedavilerinde Güncel Yaklaşımlar” sempozyumu düzenliyor.

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Morfoloji binası Prof. Dr. Lütfi Tat Konferans Salonu'nda (Mavi Salon) sabah 09:00 itibarıyla başlayacak ve 13:00'e kadar devam edecek olan sempozyumda; kök hücre alanında dünyaca tanınmış bilim insanları, sunumlarıyla yer alacak.

Sempozyumun açılışı; TÜBA Kök Hücre Çalışma Grubu Üyesi Prof. Dr. Alp Can, TÜBA Kök Hücre Çalışma Grubu Eş Yürütücüsü Prof. Dr. Bülent Zülfiyar ve son olarak da Akademi Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar'ın konuşmalarıyla gerçekleştirilecek.

Toplam dört saat sürecek olan etkinlikte TÜBA Kök Hücre Çalışma Grubu Eş Yürütücüsü Prof. Dr. Murat Elçin ve TÜBA Kök Hücre Çalışma Grubu Üyesi Prof. Dr. Alp Can'ın yöneteceği iki oturumda kendi alanlarında uzman toplam dört konuşmacıdan ilki Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Kansas şehrindeki Stowers Medikal Araştırma Enstitüsü'nde görev alan ve Kansas Devlet Üniversitesi'nde öğretim üyesi olan Prof. Dr. Ting Xie,

oldukça önemli bir araştırma alanı; ‘Kök Hücre Nişi’ üzerinde duracak. Konu hakkında önemli yayınlara imza atan Prof. Xie, özellikle sirke sineklerinin üzerinde kök hücre çalışmalarına başlayan ilk isimlerden. Sempozyumun ikinci konuşması ise Çin'in Zhejiang Üniversitesi'nden Dr. Wei Xiao tarafından, son dönemde üzerinde fazlasıyla konuşulan, ‘Uyarılmış Pluripotent Kök Hücrelerin İnsan Hastalıklarındaki Kullanımı’ konusunda yapılacaktır.

İkinci oturumla birlikte sözü alacak olan ve kök hücrenin neredeyse her alanına ilişkin önemli yayınları bulunan ABD’den New York Kök Hücre Vakfı Başkanı Dr. Mahendra

Rao'nun ‘Hücre Tedavide Üretim ve Biyobankalama’ adlı sunumunun hemen ardından yine ABD’den katılan ve Ulusal Göz Enstitüsü’nde görev alan Wei Li, ‘Uyarılmış Pluripotent Kök Hücreler ve Bu Hücrelerin Hibernasyonu’ üzerine bir konuşma yapacak.

Ankara Üniversitesi'nin de desteğiyle ilgili herkese açık ve ücretsiz gerçekleştirilecek olan sempozyumda soru-cevap ve tartışma süresinin özellikle uzun tutulması planlanıyor.

TÜBA-AR ve TÜBA-KED'İN YENİ SAYILARI ÇIKTI...

TÜBA-AR 17. Sayısı ve TÜBA KED'in 11. sayısı Haziran ayında okurlarının karşısına çıktı.

1998 yılından bu yana yayın hayatına devam eden ve SciMago tarafından taranan TÜBA-AR'ın (Türkiye Bilimler Akademisi Arkeoloji Dergisi) 2014 yılında 15. sayısı ve 2015 yılının Nisan ayında ise 16. sayısı yayımlandı. Uluslararası akademik dergi olan TÜBA-AR'ın 18.ve 19. sayılarının da yine 2015 yılı içinde yayımlanması planlanıyor.

TÜBA-KED'in (Türkiye Bilimler Akademisi- Kültür Envanteri Dergisi) ise 2015 yılı başında okuruyla buluşan 11. sayısının ardından yine 2015 yılı içinde yayınlanacak 12. sayının çalışmaları ise bütün hızıyla sürüyor.

TÜBA-AR, TÜBA-KED ve Akademi'nin diğer yayınlarını edinmek isteyenler satın alma işlemini <https://satis.tuba.gov.tr> adresi üzerinden gerçekleştirebilirler.

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, Tataristan Bilimler Akademisi'ni Ziyaret Etti

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, Tataristan Bilimler Akademisi Başkanı Prof. Dr. Myakzüm Salahov ve ardından Tataristan Cumhuriyeti Başbakanı İldar Halikov'u ziyaret etti.

Tataristan Bilimler Akademisi'nce 28-29 Mayıs 2015 tarihlerinde G.İbragimov Edebiyat Dil ve Sanat Enstitüsü'nün 75.yılı münasebetiyle Tataristan'ın Kazan şehrinde düzenlenen "Sosyal Bilimlerin Oluşumunda ve Gelişiminde Bilimsel Araştırma Enstitülerinin Rolü" adlı uluslararası foruma, TÜBA'yı temsilen Akademi Başkanı Prof. Dr. Acar, Akademi Konsey Üyesi Prof. Dr. Muzaffer Şeker ve Türk Dil Kurumu Prof. Dr. Başkanı Mustafa Kaçalin katıldı.

Forum, Tataristan Bilimler Akademisi'nin diğer akademik kuruluşlarla, akademilerle, Türk lehçelerinde

konuşan ülkelerin ve Rusya Federasyonu'nun diğer bölgelerinin sosyal bilimler enstitüleriyle olan bilimsel iş birliğinin geliştirilmesi konusunda yuvarlak masa toplantısı ile başladı ve Tataristan Bilimler Akademisi'nin yayınlarının tanıtımı ve 75. yıl kutlamalarıyla devam etti.

TÜBA Konsey Üyesi Prof. Dr. Fahrettin Keleştimur TÜSEB Başkanlığına Atandı

TÜBA Konsey ve Kayseri Erciyes Üniversitesi Eski Rektörü olan Prof. Dr. Fahrettin Keleştimur 15 Haziran tarihinde Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı (TÜSEB) görevine atandı.

Prof. Dr. Fahrettin Keleştimur Erciyes Üniversitesi rektörlüğü görevinden ayrılarak, Türkiye'de ilk kez kurulan ve merkezi İstanbul'da yer alan TÜSEB Başkanlığı görevine başladı.

Sağlık bilimleri ve sağlık teknolojileri alanlarında bilimsel araştırmalar yapmak, yaptırmak, bu araştırmaları koordine etmek, teşvik etmek, AR-GE'lere katkı sağlamak ve sağlık hizmetlerinde akreditasyon faaliyetlerini yürütmek amacıyla kurulan TÜSEB'in başkanlığını yürütecek olan Prof. Keleştimur atanmasıyla ilgili olarak, bu büyük projenin başarılı olması için elinden gelen her şeyi yapacağını, TÜSEB'in çalışmalarının Türkiye'ye ve insanlığa

hayırlı olmasını temenni ettiğini dile getirdi ve düşünce aşamasından bugüne gelinceye kadar emeği geçen herkese teşekkürlerini sundu.

TÜBA Konsey Üyesi Prof. Dr. H. Tayfun Özçelik'e 'Gülhane Akademi Tıp Ödülü'

TÜBA Konsey Üyesi ve Bilkent Üniversitesi Fen Fakültesi Dekanı Prof. Dr. H. Tayfun Özçelik, Gülhane Askeri Tıp Akademisi tarafından verilen "Gülhane Akademi Tıp Ödülü"ne layık görüldü.

Prof. Dr. Özçelik'e, Gülhane Askeri Tıp Akademisi'nce bu yıl başlatılan "1.Gülhane Tıp ve Sanat Ödülleri" kapsamında 30 Nisan 2015 tarihinde takdim edilen Tıp Ödülü; Üner Tan Sendromu'nun genetik kökenleri ve genetik alanındaki uluslararası ve ulusal düzeyde ödüllendirilen diğer çığır açıcı çalışmaları nedeniyle verilirken, sanatçı Ferhat Göçer de "Gülhane Akademi Sanat Ödülü"nü aldı.

Halen Bilkent Üniversitesi Fen Fakültesi Dekanı ve TÜBA Konsey üyesi olarak görev yapan ABD'deki Stanford Üniversitesi'nde "çalışmalarının heykeli" dikilen 22 bilim insanı arasında yer alan tek Türk bilim adamı olan Prof. Dr.

Tayfun Özçelik, 2009 yılında TÜBA Asli Üyesi seçildi ve ayrıca 2012 yılında da TÜBİTAK Bilim Ödülü aldı.

TÜBA GEBİP Üyesi Prof. Dr. Yusuf Baran İki Önemli Akademi'nin Yeni Üyesi ve Dünya Bilim Forumu Davetlisi Seçildi

2010 TÜBA GEBİP Üyesi ve Abdullah Gül Üniversitesi, Yaşam ve Doğa Bilimleri Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Yusuf Baran, Küresel Genç Akademi (Global Young Academy) Yönetim Kurulu Üyesi ve ardından Gelişen Ülkeler Mühendislik ve Teknoloji Akademisi'ne (The Academy of Engineering and Technology of the Developing World) seçildi, Prof. Baran aynı zamanda her yıl 600 civarı bilim insanı ve politikacının davet edildiği Dünya Bilim Forumu'nun da davetlileri arasında yer almaya hak kazandı.

25-29 Mayıs 2015 tarihleri arasında Kanada'nın Quebec kentinde düzenlenen Küresel Genç Akademi'nin olağan Genel Kurul Toplantısı'nda yönetim kurulu üyeliğine aday gösterilen ve seçilen Prof. Dr. Baran bu sorumlulukla; Asya kıtasında bulunan Ulusal Genç Akademiler ile diyalog kurarak mevcut ilişkileri güçlendirecek, yeni genç akademilerin kurulmasını destekleyecek ve Akademi'nin basın ile ilişkilerini yönetecek.

Küresel Genç Akademi'nin 9 kişiden oluşan yönetim kurulu, Amerika Birleşik Devletleri, Kenya, Almanya, İngiltere, Mısır, Güney Afrika Cumhuriyeti, Nijerya ve Hollanda'dan da genç bilim liderleri yer alıyor.

Prof. Dr. Yusuf Baran'ın üye seçildiği Gelişen Ülkeler Mühendislik ve Teknoloji Akademisi ise; gelişen dünyadan bilim ve teknoloji liderlerinin birikimlerinden daha fazla faydalanmak üzere mobilitilerini artırmak ve böylece Birleşmiş

Milletler'in belirlediği 'Sürdürülebilir Gelişme Hedefleri' doğrultusunda Güney-Güney İş Birliği'ni sağlayabilme temel misyonunu taşıyor.

Ayrıca Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Organizasyonu (The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, UNESCO) ve Dünya Genç Bilim İnsanları Kuruluşu (The World Association of Young Scientists) tarafından aday gösterilerek "2015 Genç Bilim İnsanı" olarak seçilen ve bu yıl Hırvatistan'da gerçekleşecek olan Dünya Bilim Forumu'na da davet edilen Prof. Dr. Yusuf Baran, Dünya Bilim Forumu'nun liderlik, akademik mükemmeliyet, topluma hizmet, olağanüstü yaratıcılık ve küresel sorunlarla ilgili kriterlerine göre bütün dünyadan seçtiği 40 yaş altı genç bilim insanları arasına girdi.

TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Mustafa Ersöz 'COST Bilimsel Komite Üyesi' Seçildi

TÜBA Asli Üyesi ve Selçuk Üniversitesi Fen Fakültesi Kimya Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mustafa Ersöz, Bilim ve Teknolojide Avrupa İş Birliği (European Cooperation in Science and Technology - COST) Üst Düzey Temsilcileri Komitesi Toplantısı'nda TÜBİTAK tarafından önerilen adaylar arasından COST Bilimsel Komite Üyesi olarak seçildi.

COST Bilimsel Komite olarak, COST projelerinin seçimi, yürütülmesi ve seçimi yanında Avrupa Araştırma Alanı'nın küresel düzeyde daha ileriye götürülmesi, Avrupa'da bilimsel mükemmeliyetin yürütülmesi, bilimsel ve teknolojik aktivitelerin katkı sağlanması ve Avrupa araştırma toplumunun en iyi şekilde desteklenmesi konularında COST Üst Düzey Temsilcileri Komitesi'ne danışmanlık yapıyor. Türkiye'nin jeopolitik ve stratejik konumu gereği, tarihsel birikimleri ve uluslararası gelişmelerin ağırlıklı bir bölümünün yaşandığı Afro-Avrasya coğrafyasının kalbinde önemli bir ülke konumunda olduğunu söyleyen Prof. Ersöz bu bağlamda; özellikle uluslararası boyutta üstlendiği roller ve gerçekleştirdiği somut katkılar nedeniyle, İslam İş Birliği Teşkilatı ve Orta Asya Türk Cumhuriyeti ülkeleri ile akademik iş birliği ağlarının kurulması, ortak bilimsel politikaların geliştirilmesi ve COST'a benzer bir yapılanmanın oluşturulmasını ve bu yapının liderliğini Türkiye'nin yapması gerektiğini söyledi.

COST'un misyonu çerçevesinde Prof. Dr. Mustafa Ersöz, pek çok COST projesinde Çekirdek grup üyeliği, çalışma

grup başkanlığı ve Short-Term Scientific Missions (STSM) koordinatörlüğü gibi aktif görevler aldı. Prof. Ersöz, nanobilim alanında yapmış olduğu uluslararası nitelikli çalışmaları nedeniyle, COST-MP1106 aksiyonunda, UFUK (HORIZON) 2020 kapsamında nanoteknoloji alanında proje hazırlamak için oluşturulan "Nanomaterials and Nanotechnologies" takımının koordinatörlük görevini yürüttü. Prof. Ersöz, AB 7. Çerçeve Program kapsamında, nanoteknoloji alanında önemli araştırma merkezleri ve Intel ile aynı konsorsiyumda (FP7-LAMAND) bulundu, projenin "Nanometrology" çalışma paketinin liderliğini yürüttü. Yine AB 7. Çerçeve Program kapsamında da birçok proje yürütmeye devam ediyor.

TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. İsenbike Togan'a, UIA'dan 'Orta Asya ile İlişkilerde Uluslararası Akademi Birliği'ni Temsil Etme Yetkisi...

TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. İsenbike Togan'a Uluslararası Akademiler Birliği (International Union of Academies- UIA) Yönetim Kurulu tarafından 'Orta Asya ile İlişkilerde Uluslararası Akademiler Birliği'ni temsil etme yetkisi verildi.

TÜBA Konsey Üyesi Prof. Dr. H. Fahrettin Keleştimur 'Uluslararası Hipofiz Derneği Yönetim Kurulu Üyesi' Seçildi

TÜBA Konsey Üyesi ve Erciyes Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Fahrettin Keleştimur, 2-4 Mart 2015 tarihleri arasında San Diego'da (USA) gerçekleştirilen Hipofiz Derneği Kongresi'nde (FK Pituitary Society) üyeler arasında yapılan online oylama sonucu Derneğin Yönetim Kurulu Üyeliğine seçildi.

1 Temmuz 2015 tarihinde görevini başlayacak olan Derneğin Yönetim Kurulu Üyesi Fahrettin Keleştimur üstlendiği sorumlulukla; başta hipofiz hastalıkları ile ilgili toplantılar olmak üzere, hastalara yönelik eğitim programları düzenleyecek, konu hakkında bilgilendirme kitapçıkları hazırlayacak, 'Pituitary' dergisini yönetecek ve hipofiz hastalıkları konusunda dünyada mükemmeliyet merkezleri oluşturacak.

TÜBA GEBİP Sorumlusu Emine Aslan Vefat Etti

Sağlık sorunları nedeniyle bir süredir tedavi gören TÜBA GEBİP Sorumlusu Emine Aslan, 16 Temmuz 2015 tarihinde vefat etti.

Aynı gün Karşıyaka Cami'sinde öğlen namazını müteakip kılınan cenaze namazının ardından Karşıyaka Mezarlığı'na defnedilen Emine Aslan, 18 yıl boyunca hizmet ettiği Akademi'den 13 Mart 2015'te emekli olmuştu.

Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi mezunu olan Aslan, 27 yıl süren iş hayatına 1988 yılında TÜBİTAK'ta başladı, 1997 senesinde görevlendirildiği TÜBA'daki çalışmalarına ise GEBİP Sorumlusu olarak devam etti.

Merhumeye Allah'tan rahmet, ailesi ve sevenlerine başsağlığı dileriz.

TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. İzzet Öztürk 'TÜBİTAK Bilim Kurulu Üyesi' Seçildi

TÜBA Genel Kurulunca aday olarak seçilen TÜBA Asli ve Konsey Üyesi ve İTÜ İnşaat Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. İzzet Öztürk, Başbakan Ahmet Davutoğlu'nun 16 Haziran 2015 tarihli onayını takiben 18 Mayıs 2015 tarihi itibarıyla TÜBİTAK Bilim Kurulu Üyeliği görevine başladı.

Su ve atık su arıtımı, bütünleşik su havzaları yönetimi, entegre katı atık yönetimi, havasız arıtma ile endüstriyel kirlenme kontrolü alanlarında uluslararası düzeyde uzmanlığı olan Prof. Dr. Öztürk'ün, ağırlıklı olarak uluslararası olmak üzere 200'den fazla bilimsel yayını, 5

kitabı ve çok sayıda araştırma / uygulama projesi raporu bulunuyor.

Prof. Dr. Arzum Erdem Gürsan TÜBA'yı Temsilen 'Türkiye'de Klinik Araştırmalar Çalıştayı'nda...

Sağlık Bakanlığı ile Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu tarafından düzenlenen 'Türkiye'de Klinik Araştırmalar Çalıştayı'na TÜBA'yı temsilen Akademi Asosye Üyesi Prof. Dr. K. Arzum Erdem Gürsan katıldı.

26-27 Şubat tarihlerinde 'Ülkemizde yapılan klinik araştırmaların sayısal ve niteliksel olarak artırılması için uygulanacak stratejilerin belirlenmesi ve farkındalık yaratmak amacıyla' İzmir'de gerçekleştirilen Çalıştay'da 'klinik araştırmalarda küreselleşmeden, eğitime kadar' toplam 13 konu başlığı altında 13 çalışma masası kuruldu.

'Klinik araştırmalarda bilimler arası ortak çalışma stratejileri' hakkında görüş bildirip rapor yazacak gruba TÜBA'yı temsilen davetli panelist olarak katılan ve TÜBA'nın bugüne kadar

Türkiye'de yürüttüğü klinik araştırmalarda bilimler arası ortak çalışma stratejilerine yön verecek şekilde programlar, çalıştaylar ve sempozyumları, hazırladığı sunum ile paydaşlara anlatan Prof. Dr. Gürsan, TÜBA Kök Hücre ve Kanser Çalışma Gruplarının yayınları ve raporları katılımcılarla paylaştı. Toplantı da Türkiye'de klinik araştırmalarda bilimler arası ortak çalışmaya yönelik durum, sorunlar ve öneriler tartışıldı.

Çalıştay'ın ilk günü, ülkemizdeki klinik araştırmalar ile ilgili yapılan GZFT (SWOT) analizi sunumu çerçevesinde oluşturulan 13 masada, anahtar sorular eşliğinde tartışılarak raporlar hazırlandı. İkinci günü, katılımcılara, masa raportörleri tarafından hazırlanan sunumlar ile; Türkiye'deki durum, dünyadaki durum, sorunlar ve bu konudaki öneriler başlıkları altında aktarıldı.

TÜBA Asosye Üyesi Prof. Dr. Kadir Mutlu Hayran, 'Dünya Sağlık Örgütü Bilimsel Konseyi'ne Seçildi

TÜBA Asosye Üyesi ve Hacettepe Üniversitesi Kanser Enstitüsü Prevanatif Onkoloji Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Kadir Mutlu Hayran, Dünya Sağlık Örgütü - Uluslararası Kanser Araştırma Ajansı (International Agency for Research on Cancer, IARC) tarafından 13-14 Mayıs 2015 tarihlerinde Fransa'nın Lyon kentinde gerçekleştirilen 57. Yönetim Kurulu oturumunda IARC Bilimsel Konsey (IARC Scientific Council) üyeliğine seçildi.

Her üye ülkenin bir bilim insanı ile temsil edildiği Bilimsel Konsey'de 2015-2019 yılları arasında 4 yıl süreyle görevlendirilen Prof. Dr. Kadir Mutlu Hayran üye seçilmiş olmasıyla ilgili yaptığı açıklamada: "Prevanatif Onkoloji ana bilim dalında uzun yıllardır üzerinde çalışmakta olduğum, kariyerimin çok önemli odaklarından olan kanserden korunma konusunda, Dünya Sağlık Örgütü'nün bu alanda özelleşmiş saygın bir ajansı olan IARC'ın Bilimsel Konseyi'ne aday gösterilmiş ve

seçilmiş olmaktan büyük mutluluk duyuyorum. Ülkemizin de yer aldığı coğrafya ve temsil ettiği sosyo-kültürel özellikleri taşıyan ülkeler önde olmak üzere kanserden korunma üzerine dünya genelinde bilimsel ve etkili yöntemlerin geliştirilmesi konusunda Konsey aracılığıyla katkı vermeye çalışacağım." dedi.

TÜBA Asosye Üyesi Prof. Dr. Arzum Erdem Gürsan ve Ekibine Birincilik Ödülü

TÜBA Asosye Üyesi ve Ege Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. K. Arzum Erdem Gürsan ve ekibi 21-22 Nisan 2015 tarihinde İzmir’de gerçekleştirilen “III. Gıda Ar-Ge Proje Pazarı”nda 450 başvuru arasından seçilen 179 proje içinde birincilik ödülüne layık görüldü.

Ekonomi Bakanlığı ve Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) desteğiyle, Ege İhracatçı Birlikleri (EİB) koordinatörlüğünde düzenlenen “III. Gıda Ar-Ge Proje Pazarı”na “Gıdalarda Glütinin Elektrokimyasal Tayinine Yönelik Kullan-At Sensör Teknolojisi” başlıklı projeye başvuran Ege Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Analitik Kimya Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Arzum Erdem Gürsan ve öğrencileri Ece Ekşin ile Gülşah Çongur, 15 bin TL tutarındaki birincilik ödülünün sahibi oldular.

Glütensiz gıda tüketmek zorunda olan Çölyak hastaları için büyük önem taşıyan ve yiyeceklerde glüten ölçümü yapan ‘Kullan-At Sensör’ projesinin koordinatörü Prof. Dr. K. Arzum Erdem Gürsan projelerinin içeriği ve birincilik ödülü hakkında şöyle konuştu: “Gıdalardan glüten’in hızlı tayini ve olası kontaminasyonlarının tespiti çok önemli ve günümüzde uzun süren, pahalı ve zahmetli prosedürlerle kombine yöntemlerle (spektroskopi, kromatografi ve ELISA) glüten analizi yapılıyor. Projemizde grafit tabanlı ‘kullan-at’ sensör teknolojisi ile, glütene ait yükseltgenme sinyali ölçülmüş ve bu sinyalin ortamdaki glüten miktarına bağlı olarak arttığı saptandı. Tek kullanımlık sensörlerle

un örneklerinde glüten tayini hızlı ve duyarlı bir şekilde gerçekleştirilmiş, geliştirilen analiz yönteminin maya ve sirke gibi farklı gıda ürünlerinde glüten tayinine uygulanabilirliği de gösterildi.

Projemizde kullandığımız sensör, hepimizin bildiği kalem ucundan, yani grafit çubuktan oluşuyor. Projemizde geliştirdiğimiz “Glüten analizine yönelik geliştirilen kullan-at sensör teknolojisi”nin glüten içermeyen gıdaların üretimi ve denetiminde glütinin analizine olanak sağlayabilecek. Ticarileşme potansiyeli yüksek olan kullan-at sensör, test kiti olarak küçültülüp elde taşınabilir cihazla kombine edildikten sonra, üretim öncesi/sonrası üründe ve sahada ürün analizine yönelik ilgili alanlara glüten analizine uygulanabilecek.”

TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Feridun Emecen’e ‘Türk Kültürü Araştırma ve Teknoloji Ödülü’

TÜBA Asli Üyesi ve İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Feridun Emecen “Türk kültürüne ve tarihine yönelik yapmış olduğu araştırmalar ve yetiştirdiği öğrencilerle akademik hayata katkılarından dolayı” 2014 Türk Kültürü Araştırma Ödülü’ne layık görüldü.

Elginkan Vakfı tarafından Türk kültürü ve teknoloji alanlarında yapılan araştırmaları ortaya çıkarmak ve teşvik etmek amacıyla bu yıl 9’uncusu düzenlenen “Türk Kültürü Araştırma ve Teknoloji Ödülleri” sahiplerini buldu. TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Feridun Emecen’le birlikte Prof. Dr. Özdemir Nutku ve San. Öğr. Gör. Süleyman Şenel de Türk Kültürü Araştırma Dalı’nda ödüle layık görüldü. Teknoloji Dalı’nda ise 3B Biyoyazıcı ile yapay doku ve organ üreten Doç. Dr. Bahattin Koç’un yanı sıra meme kanserinin erken teş-

hisi ve görüntülenmesini sağlayan cihazlarıyla Prof. Dr. İbrahim Akduman ve Yrd. Doç Dr. Mehmet Çayören ödül aldılar.

TÜBA - KANSER TEDAVİSİNDE PAYDAŞLAR ARASI KOORDİNASYONDA YAŞANAN PROBLEMLER SEMPOZYUMU RAPORU

TÜBA
ULUSAL KANSER POLİTİKALARI
ÇALIŞTAYI RAPORU

Ulusal Kanser Politikaları Çalıştayı ve Raporu ile Kanser Tedavisinde Paydaşlar Arası Koordinasyonda Yaşanan Problemler Sempozyumu Raporu Akademi'nin mevcutları geliştirerek sürdürmesinin yanında yeni program, proje ve faaliyetleri devreye sokma ve danışmanlık işlevini geliştirme politikasının ürünleri olarak ortaya çıkmışlardır.